Laurentii Valle opuscula aliqua et invective

In Antonium raudensem Laurentii Vallensis o
pusculum. Ad Ioannem Lucinam Alfonsi regis
secretarium.

INtellexi Ioannes cum alias non nunq̃:
tum uero impræsẽtiarum accidere solẽt:
ut quedam agamus opinati: & quæ uo
luimus: nolimus: queq; rata habuimus: ut inquit
Terẽtius irrita: & quæ facta sunt: infecta cupiam⁹.
Quem enim casum existimassem ita ferĩ posse: ut
in amicum: in familiarem: in eum quem libris or
nassem scribere: aut cogerer: aut deberem: aut uel
lem? Et enim (ut alia necessitudinis signa prætere
am) inter me & Antonium raudensem quod ma
gis ostendi potuit: q̃ q; in libris de uero bono par
tes ei (ut sic dicam) censorias tribui: defensionemq;
religionis: ut non plus ĩ libris de R.p. tribuerit aut
Scipioni Cicero: aut Socrati Plato. Eum nunc qui
busdam in locis operis sui cogor refellere & carpe
re: quem laudaui. Postea dicã cur debeam uelimq;.
Testor mi Ioannes mutuam nostri caritatem & ip
sius amicitiæ sanctissimum numen me tibi rem ge
stam enarrare candide atq; simpliciter nullo ad
mixto mendacio: quod cum per se obscenum est:
tum uero quotiens non sui defendẽdi: sed alterius
accusandi calumniandiq; gratia adhibetur. Cum
essemus nuper Baroli: Raudensianus codex Medi
olano missus Regi dono datus est: quem Ioannes
olzina quasi alter hoc seculo Mecenas cum trans

cribendum curaret:mecum egit: (eram enim tūc eius contubernalis)ut si qua ĩ parte dissẽtirem ab illo opere subnotarem. Cui ego si quid dissentirẽ id me in opere de elegantia tradidisse respõdi. præterea nolle committere:ut dum amico morem gero:amicum alterum ledam. Tum Ille nõ uacat mihi inquit:nec per tot occupationes licet multa euoluere:& tuum cũ isto opere conferre. Adhoc multa hic sunt quæ in illis libris fortasse ut minuta tu quidem: sed tamen multis utilia omisisti: præsertĩ Ioanni meo filio unico: cui hanc rem non minus q̃ mihi prospitio adolescenti:ut ex epistolis suis iudicare potuisti studioso acuto dignoq; qui ĩ imitãdis libris minime fallatur. Nam quod de amicitia ledenda uideris uereri:neq; has annotatiões alius præter filium leget:& si quando forte qs leget has tuas esse profecto nõ diuinabit:utpote nullius nomine inscriptas. Hæc ille cum diceret: magis hominis me mouebat auctoritas: q̃ ratio: magisq; iuberi uidebar: q̃ rogari. Transcurri itaq; opus pauculis admodum diebus annotãs pene inuitus: si quid forte reperiebam. Cum autem ad uocabulum omnis peruenissem meq; illic & si non nominatim: tamen aperte repræhendi animaduertissẽ: non exiguam sane bilem uel criminis uel accusatoris indignitate contraxi: ĩtellexiq; fame meæ: quæ a falsis amicis in discrimen adduceretur esse succurrendum; Neq; id ob hunc tantummodo locũ:sed

ob uniuersũ de latinitate & elegantia opus: qđ ab isto dãnatũ: & iõ suũ post nostrũ fuisse cõpositum aliq nõ admodũ prudentes fortassis opinarentur. Quo factũ est: ut nõ tãtũ necessario: sed ẽt iuste ad hanc rẽ libenter descẽderem: nollẽq; ea re illũ a me unq̃ fuisse laudatũ. Huc accesserũt tertio loco lr̃æ tuæ quæ nõ modo ut op9 uni cõderẽ: sed ut omnibus ẽt ædere ĩduxerunt: quodã ꝓfecto miraculo si quidẽ scribenti mihi raudentianas ãnotationes ille sunt reddite cũ degustatione quadam opis Ipsius: cũq; hoc tuo ut sic dicã elogio: uident̃ nãq; copia multa abũdare: sed non radicem attingere. Confer tẽpora quib9 tuæ lr̃æ ad me date: quibusq; rex Baroli seu Foggie erat. i. quando codex ille Regi donatus est: & una reperies atq; eadẽ fuisse ne dubitare deberẽ id aggredi: qđ tot causis aggrediendũ eẽ diuina uoluntas (ut ĩterpretor) demõstraret. Nam prima quidẽ cã uehemẽs ac necessaria erat: sequẽs uero honestissima. Tertia ãt ꝓpensissima & quasi cælesti nutu cõmendata. Et. n. cũ tuo amori nihil denegar̃ possim: tamẽ lr̃arũ ipsaꝝ: qs e tã lõgiquo terraꝝ tractu misisti: ut dixi: miraculũ ita obstupefecit pectus meum atq; penetrauit: ut non modo facerẽ qđ postulabas: uerũ etiã ipsũ tibi potissimũ opus inscriberẽ. Facio tamẽ fortassis ĩprudẽter: q antea librũ ĩscribo q̃ sciã an editiõe & quod pluris facio an te tam docto & exculto uiro sit dignus. Sed ueritus sũ ne qđ elegãtiis accidit id huic libro

accideret.cũ.n.illas ad nullum ſcribo:ſed ad te atq;
ad Ioanné auriſpá cognoſcédos mitto:te abſéte au
riſpa publicauit:ut iá poſt íſinita exéplaria uix au
ſim eaſ ad aliqué ſcribere:ſed qa tu & ſuadeſ & hor
taris faciá ꝓpeq; dié qa fere inemédatæ ſũt ut ais
ad te emédataſſimas mittá:q non ſines ut alter fe
cit ab ídoctis librariis corrũpı qđ quintilianus ítel
ligens miſſo ad Tryfoné ope íquit. Multum auté
in tua quoq; fide ac diligentia poſitũ eſt : ut in ma
nus hominũ q̃ emédatiſſimi ueniant hoc cur tá ſa
piens auctor dixiſſet:qui tantũ in aliena fide ac di
ligentia reponeret nõ antea q̃ meo doctus experi
méto didici. Tu tamen nõ minus in me & fidelis &
diligés eris q̃ tryfo i illũ fuit:interi uolui hoc opus
ante uertere:ut lr̃is tuis non tá reſpõderé q̃ pareré.
Hoc tamen teſtificatũ a me uolés quo uiris bonis
ſatiſfaciá:qui amicitiá ſcté inuiolateq; uſq; ad extre
mũ ſeruandá putant. Inter me ac raudenſé paruã
ſane familiaritaté interceſſiſſe:pauciſq; diebus con
ſuetudiné fuiſſe nec eá unq̃ epiſtolis nos mutuis
cõfirmaſſe:ut Ipſe ex iniuria mei magis ingratus
q̃ uiolator amicitiæ eé uideat. Et ego me defendés
magis beneficii mei perdidiſſe rationem q̃ amico
laceſſenti nõ peperciſſe. Et laudem quá illi tunc tri
bui liberalius:ut fieri ſolet benigniuſq; conceſſiſſe:
q̃ nũc in eo notádo inconſtátiæ crimen incurriſſe.

Q Vantopere ſit elegans Raudenſis noſter &
q̃ decuerit eum de eloquétia ſcribere uel ꝓ

hemium ipsum testimonio est cuius tres tãtũm ex
principio uersus consideremus sic. n. incipit. Ra.
Puto erit operepretium hiis: qui eloquẽtiæ huma
nitatisq; studiis uidentur aspirare librorum copiã
quasi nullam habent: quos lectitare possint unum
hunc pro omnibus quem sæpe legãt scrutẽturq;.
La. Sæpe te legemus Raudensis omissis aliis si elo
quentes euadere uolumus. Non ne ingrato animo
ĩ ueteres atq; impio es: qui uel clam uel palam nos
adhortaris ad negligendos omnes aliorum aucto
rum libros at non loqueris de iis: qui librorum co
piam habent ergo tu talibus nihil scribis & quibus
nulla ad assequendam perfectam eloquentiam ad
iumenta desunt iis tuũ opus non prodest: sed pau
peribus tantum. Vt in te ouidianum illud de ar
te amandi aptissime cadat. Pauperibus uates ego
sum: quia pauper amaui. At quantum prodest
pauperibus opus tuum. unde ut per illud in sum
mum facundiæ fastigium perueniant. Si ita est
etiam diuites istam uitam tam expeditam ingredi
malent: q̃ se per multiplicem lectionem fatigare:
sin infastigium hoc modo peruenire nequeunt: nõ
uideo quid prosis: uel diuitibus quibus obstas si te
contenti sunt ne in summum: quo cupiunt eua
dant: uel pauperibus: qui quo per te euasuri sũt
nesciunt: quibusq; & ipsis spem atque adeo ani
mũ eripis aliquãdo altius euadendi: cũ præsertim
nemo sit ita pauper: ut se quãdoq; diuitẽ aut certe

meliore fortuna fore desperet. Quid ais unus iste ꝑ omnibus libris. Satis est cur ergo multis ī locis legendos alios esse uis legiq; iubes ac præcaris. Nunc & iacta tātope librū tuū. Et unū librū appel las. Vt nos nomine ipso circunuenias: q uerbosior est q̄ duo & quadraginta uarronis rerū humanaꝝ ac diuinarū libri: & cum de imitatione inscribis de qua quæso imitatione. Vnius cuiusq;.n.artis ē imi tatio. Hoc tibi qdem addere in metē nō uenit. Sed tamen intelligis de imitatione eloquentiæ. Quid igit̄ de hac Ipsa re si tibi credimus posterius gloriā ti tu primus scribis. Et non ante quintilianus. Tū de omni imitatione in uniuersū tum de ea: quæ ad eloquentiā ptinet. Post quē aliquid de arte rhetori ca nam imitatio Ipsa ut idē ait pars artis est: scribe re hominis est artem oratoriā nesciētis: q̄q̄ nihil mi nus q̄ de imitatione loquit̄ opus hoc de imitatiōe titulum habens quod auctor Ipse sæpe leger̄ sæpe scrutari nos iubet uidelicet mysteria quædā in eo latent: quæ nisi scrutemur inuenire nequeamus. Verum quoniam hoc postulat raudensis agendū scrutemur an recte dicat an secus. Et anteq̄ de cæ teris ordinē id agamus hoꝝ triū uersuum uerba si cut de sensibus fecimus an imitatione sint digna uideamus. Ait qui studiis eloquentiæ uident̄ aspi rare. De latinitate & elegātia ūeſter uelle loq Rau densis. At hoc nec elegās: nec latinū est. Siquidē di cimus aspirare rei ꝑ auxiliū aliquod præber̄ deos.

Virgilius aspirat primo fortuna labori. Aspirarẽ ad rem ẽ ꝓprie hominũ nec fere nisi cum negatione: aut interrogatione: quæ ĩ negationẽ resoluit̃ signi ficatq; ne spiratu quidẽ ac flatu ꝓximũ esse posse ne dũ ore contingere qđ cupit: ut Cicero sæpe. Ad hanc laudẽ aspirare nõ possunt. Et in Verrẽ actiõe prima. In eiusmodi re quisq̃ tã impudẽs reperiret̃: qui ad alienã causam inuitis iis quoꝝ negotiũ ẽ ac cedere aut aspirarẽ audeat. Quid ꝙ ait uident̃ aspi rare non autẽ aspirent: quasi uideant̃ nõ sint aspi rantes. Ait preterea quasi ꝑ eo qđ est fere de quo lacius in elegantiis diximus hiis ẽt ꝑ iis posuit cũ alteꝝ sit ab hic hæc hoc. Alteꝝ ab is ea id. Reliqua ꝓgamus. Ra. A. ab. abs præpositiones sunt a quidẽ cõsonantibus omnibus recte præponitur sed ab re ctissime liquidis. La. Est ne hæc de imitando disci plina? Hæc ne de eloquentia præceptio: an potius grãmaticæ aut si uis elegantiæ: quod tradere non oratoriæ artis est. Nam ut ait quintilianus. Doce re uim cuiusq; uerbi si qđ minus usitatũ incidat: multũ ĩfra rhetoris officiũ existimãdũ ẽ aut si ora toris artis esset: Non & alii hoc præceperunt: qđ se unũ Raudensis præcipere ait. Nunc uideamus an recte præcipiat: qđ certe non facit. Nã ab duabus solis liquidis recte præponit̃ r. & l. etiã. i. cõsonãti. Vt uirgilius ab ioue principiũ musæ. Nullã uero aliaꝝ cõsonãtũ amat. abs ante nõ solũ t præponit̃ ut abs te sed q & forte ẽt c ut in libris de elegantia

diximus. Ra. Cicero uero. p. sæpe ponit ex pro. a. uel ab uerbi cã si illũ imitari uolueris dices aliquid ex põpeio. i. a põpeio. La. Omisit Raudẽsis nõ dico q̃ ẽt Cicero atq; alii dicunt e põpeio nã hoc simile illi est: sed de põpeio: ut audiebã d̃ p̃re meo puer. i. a patre meo. Ra. Ablatiuo utitur sæpius Cicero terminato in e q̃ in. i. La. Quid ais? Non ne dicit̃ & a Cicerone & ab aliis in illa infœlici pugna potius q̃ infelice. Ab illo infelici bello: in hoc felici certamine a potenti rege donatus sũ. Itẽ ab antecedẽti: a cõsequenti: a repugnãti hoc malẽ dixisses quãdo ablatiuus regit̃ absolute tunc frequẽtius usurpari. e. ut Cicero afflante fortuna flante austro nõ flãti. Virgilius pluuia ĩpendẽte recedũt. Ra. Inuenies tamẽ hoc unũ obseruatũ ab ipso ut semp ablatiuos cõpationis terminet in e nõ in i uerbi gr̃a diceret longiore uia nõ longiori: ꝓsperiore fortuna nõ ꝓsperiori: ut grãmaticuli nr̃i dicunt. La. A. non dicimus e contrario sic sẽper a maiori a minori a pari est hoc argumentũ. Melius igit̃ dixisses cõparatiua cũ iunguntur generi feminino sæpius postulare e in aliis generibus sæpius i. nã qđ ais Ciceronẽ dicere igni nõ igne. Quid mirũ cum ablatiuũ habeat hoc nomẽ in i potius q̃ i e sicut febris & similia. Itẽ ꝑ uetere amicitia dicẽdũ eẽ ꝑ ueteri amicitia. nõ ꝓbas qđ ponis. Nã recte dicã ĩ ueteri tẽplo ĩ ueteri domo de ueteri urbe. ũđ illa urbs dicta ẽ a q̃ q ꝓficiscunt̃ de urbe ueteri ꝓficisci dicunt̃: non de urbe uetere & đ

ciuitate ueteri:nõ ꝗ̄ ciuitate uetere mare ĩtrauim⁹ ; Ra. Accuſare. La.ꝑduellis & ꝑduellio nõ idé ſũt ut ait raudenſis cũ ꝑduellis uocet̃ hoſtis. Perduellio autẽ crimé aut leſe rei.p.aut leſe maieſtatis ſiue is q̄ ita leſit. Ra. Aduena deinde inq̄lini non ꝑmanent: ſed aduene ſic. Et uerũ cõuena idé qđ aduena. La; Inquilini non ſunt:q non ꝑmanét: ſed qui ĩ aliena & domo & urbe habitãt:aut ſalté domo. Cõuene: qui ex diuerſis populis gétibuſq; ĩn una menia cõ uenere:Simulq; coaleſcunt. Multa omitto: quæ a me in elegantiis tractata ſunt. Ra. Aduocatus deĩn de & aliquid in meum patrocinium inciderunt.i. aduocati fuerunt. La. Non hoc dicit quintilianus: ſed ꝙ ipſe cauſarum illarum fuit aduocatus ſcribẽ dumq; eſt alique non aliqui. Hoc eſt alique cauſæ non aliqui aduocati. Ra. Adulter deinde pelex id eſt adulter. La. Pelex eſt femina: quæ corpus miſcet cum uiro alterius non autem meretrix: Vt in elegantiis dixi.improprie autem ac preter natu ram de puero dicitur concubino illius: qui uxo rem habet ut Cicero in Salluſtium. Omnium cubiculorum pelex. Et Idem poſtea adulter id eſt puer ledebas alienas uxores præcipiens eis mari tos uir poſtea leſiſti maritos præcipiés eis uxores. Ra. Affinis. La. neceſſarii nõ affines tãtũ ſũt. ſed ẽt amici & qb⁹ uti familiariter ſolem⁹ ut Cicero ait ſi bi cũ eq̄tibus romanis neceſſitudiné eẽ. Tribulis ãt

non eſt:ut raudẽſi placet affinis: ſed ex eadẽ tribu: ut romæ erant quinq; & triginta tribuſ:apud ebreos aũt duodecim tredecim ue:& in ciuitate aq̄la. 29.
Ra. Alacer. La. nõ debet lettum ſcribi gemina t ut raudenſis ait lætum:nã diphthongo diſtinguntͬ a lætũ qđ mortẽ ſignificat. Ra. Alapa. La. non recte hæc duo nomina diſtinguit alapã & colaphũ. Cũ illud latinũ hoc græcũ ſit. Ideoq; p.ph. ſcribendũ nã ſola græca & quædã ebrea ſic ſcribuntͬ. Ra. Ala & pinna quaſi idẽ ſũt. La. Aut penna ſcribẽdũ eſt: aut errat noſter auctor. Pinna.n.acutũ ſignificat: ut ait quintilianus unde pinnaculũ tẽpli & pinne murorũ. Ra. Alicubi. La. male exponit quoq̃ ꝓ alicubi:cũ quoq̃ ſit aliquo.i.ad aliquã partẽ locũ ue: Alicubi uero ĩ aliquo loco. Itẽ male aliquo ꝓ alicubi eadẽ ratione. Itẽ male alicunde ꝓ alicubi & necũde ꝓ ne alicubi:cũ illud ſit ex aliquo loco hoc autẽ ne ex aliquo loco. Itẽ male necubi ꝓ nullubi cũ exponi debeat ꝓ ne alicubi. i. ut non in aliquo loco. Quo in aduerbio: ut hic præcipiendo labitur ita quidam in utẽdo quorum nomina a me hoc loco proferri malignum fortaſſe uideatur. Studioſi tamen inuenient: quod dico ratione: Nullibi autem an recte dicatur raudenſis uiderit. Ra. Aliqualiter. La. non diſerte exponit auctor non nihil pro aliqualiter cum deberet exponere ꝓ aliquantulum. aliud.n.eſt q̃tum aliud quale: ſed nec latine dicitͬ aliqualiter uel aliqualis: ſed ruſtice ac barbare.

Ra. Aliquod La. miror interdum huius auctoris ingenium qui nesciat diferentiã inter aliquid & ali quod itemq; inter hoc uocabulum & quidam ac quodam. nam aliqd substãtiuũ: ut aliquid mirabi le aliquid boni: nõ autẽ aliquod mirabile aliquod boni. rursus: aliquod templũ aliquod edificium: nõ aliquid templum aliqu:d edificium quippe ad iectum est. Item quiddam pulchrum qudidã boni nõ quoddã rursus quoddam templum quoddam uolumen non quidam cum illic sit substantiuum hic adiectiuũ. præterea hæc duo siue pronomina ut donatus uult siue nomina ut priscianus sic dif ferunt: ut illud superius significet rem incertam po sterius rem certam: ut aliquis uidit me fugientem id est unus quisquis sit ille: etiam si non unus sed multi fuerunt. At quidam uidit me fugientem ui delicet unus quem ego scio ideo illud cum negati one fit uniuersale forte ut non uidit me aliquis fu gientem perinde est ac si dicerem Scipio non uidit me fugientem sed hæc latius in dialecticis nostris. Vllus idem est quod aliquis ut ĩ eodem opere præ cepimus: sed hac differentia ꝙ nunq̃ usurpatur ni si aut cum negatione aut interrogando aut dubi tando aut nesciendo: ut non est ullus beatus in ui ta: ẽ ne ullus beatus: dubito nescioq; an sit ullus be atus ĩ uita. Ra. Aliquãdo. La. aliquotiens & si raro apud Ciceronẽ tamẽ reperit̃: ut ꝑ. P. Quintio. C. Iunius: q hac apud te aliquotiẽs egit. Multotiens

nescio an usq̃ repererim:sic enim pluries nec nulla tenus dumtaxat usitate. Ra. Amicitia inter bonos fautio inter malos a fautor unde fautonsus fautõ sa fautonsũ. Sallustius inquit. Amicitia ĩter bonos faucio inter malos. La. factio dixit non faucio un de & factiosi dicunt: ut sunt ĩ hispania principes bandorum & Genue: qui cappellatii dicunt. Hoc uocabulum Augustinus de ciuitate dei exponit: Ra. Animal deinde pullus ẽ aĩal quodlibet nouelle ætatis. La. Imo pullus ẽ fætus uel auiũ ouaq; pariẽ tiũ uel aĩaliũ ferociũ. Neq;.n. Pullus dr̃ leunculus aut ursulus: sed catulus leõis ursi ue. Ceruoꝝ uero caprarũq; ac cãpoloꝝ similiũq; dr̃ hinulus. Came lus falsũ ẽ p geminũ. l. scribi: interroga græcos ũde uocabulũ hoc fluxit. Ra. Antiquus deide situs est antiqtas. La. Imo sordidus qdã humor ĩ locis opa cis & ĩcultis adherẽs parietibus uel solo ut ĩ elegã tiis dixi. Ra. Appodiare. La. hoc uerbũ nusq̃ ĩueni. Ra. Apotheca. La. ergasteriũ & ergastulũ nec idem sunt & neutrũ uere exponit. Ergasteriũ nescio an apud doctos ĩueneri nisi apud Gregoriũ: ĩoq; đ eo nõ dicã. ergastulũ ãt ẽ qi priuatus carcer: ubi seruos doĩnus: uel uinctos uel solutos noctu ĩcludit: quos dã ẽt ĩterdiu: unde ad opas mane emittat. Apothe ca ẽ ꝓprie uini ut horreũ ꝓprie frumẽti hinc Cice ro ĩ philippicã apothecas uini obiecit Antonio. de taberna & officina ĩ elegãtiis dixi. Tõstrina ãt nec taberna recte nec officina dici põt licet raudẽsis of

ficinā uocet. Ra. Appropriare. La. Imꝓpriū uerbū ē. Ra. Aptus. La. ut plurimū quo aduerbio & raudēſis & uulgo multi utunt̃ existimamus eſſe apud ueteres nō uſitatū. Ra. Aqua paulopoſt. Liuius ait equoſ aquatū ibāt & equatu uenebāt. La. ubi iſtud liuius dixit Bone raudenſis? Sæpe ex te fingis teſtimonia: quæ alteri tribuis aquatu ueniebāt barbare dicit̃: ut ī elegātiis diſputaui aquatū ire ē ad capiendā aquā ire. Ra Hy đ aula: ut ī legibus iueni ē aquā ī aulā ferēs. La. nō occurrit mihi ad uerbum locus quē raudēſis affert Vetruuius tamē pro machinā q̃dā ſimili tympano ſeu molēdino accipit ſimulq; ꝑ iſtrumēto muſico qđ uulgo organa uocant licet ꝓprie organa ex cordis cōſtāt. Niſi ſcribemus potius hebraula hoc ē a ſeſſiōe tibaꝝ q̄ follibus iflant̃. Ra. Acq̄rere paulopoſt: ut pleniore obſeq̄o demererer amātiſſimos mei. i. acq̄rerem uel lucrarer. La. ſi amātiſſimi mei ſint: q poſſū eos acq̄rere ac lucrari & demereri ē merito aliquo ſibi alios cōſtringer̃ & hoc itellig t q̄ntilianus cuius ea uerba ſunt. de hoc uerbo ī elegātiiſ dixi. Ra. Arbor ſine fructu ē arboſ cū fructu. La. q̄i neſciam⁹ arbos qđ ueteres dicebāt ī arbor eſſe mutatū ut ī aliis q̄buſdam qđ teſtatur quintilianus inquiens nā ut ualenſii & fuſii in ualerios furioſq; uenerūt ita arbos alios uapoſ ēt & clamos ætatis fuerūt. Ra. Arbuſta ēt ſunt poma ſiluestria. La. Imo ſunt arbores multæ ad fructum cōſite ut oliuetum auellanetum: amigdaletum uel

uites arboribus applicite. Ra. Arbutum. La. expo nam ego apertius: arbutus ẽ arbor illa quæ poma iſtar ceraſorum ſeu fragorum fert; arbutum uero Ipſum pomum. Arbor pirus & non piri & itẽ in cæteris. Ra. Supter arborẽ ſalicẽ & nõ ſalicis: & ſub ter arborem ficum nec dixit fici. La. Quid miraris raudẽſis. A. gellium ſic dixiſſe quaſi cæteri aliter di xerint: aut aliter dicere poſſimus ramũ eni aut ſur culum aut trũcũ aut radicem arboris dicimus; qa pars arboris eſt: arborem lauri non dicimus: ſed ar borem laurum: quia laurus ipſa arbor tota eſt nõ pars arboris & ita in ſimilibus montem caucaſum nõ caucaſi. collẽ ianiculũ nõ ianiculi niſi foret no men hominis: ut montem auentinum & montem auentini: auentinum qdem quia hoc ẽ nomen mõ tis: auentini uero qa rex ibi auentinus ſepultus ẽ. Et quaſi nunc locum illum poſſidet. Item urbem mediolanum urbẽ placentiam urbem romam. Nõ autẽ urbem mediolani placentiæ romæ: niſi forte apud poetas: ut urbẽ pataui apud Virgilium Cice ro ĩ Verrẽ actiõe quarta ut ex oppido thermis nul lũ ſignũ nullũ ornamẽtũ nihil ex ſacro nihil ex pu blico attingẽs. Salluſtius. Vrbẽ romã ſicuti ego at cepi. et c. Ideoq; rectius dicimus accepi lr̃as ex ur be Meſſana. Veni ex urbe florentia q̃ ex meſſana & ex florentia. Neſcioq; an ꝑbe dicamus ex Meſſa na urbe ex florentia urbe. Itẽ ꝓuitiã macedoniam nõ macedoniæ. continentẽ galliã nõ galiæ. Inſulã

ſiciliam non ſiliciæ ut i oratione quam apud Alfō
ſum habui latius diſputaui. Item primum diem de
cembris. kal. Ianuarii nonas februarii Idus Marcii.
Non autem menſem decembris Ianuarii februarii
Marcii: ſed menſem decembrem Ianuariū Februa
rium Marcium. Dicimus etiam kal. nonas Idus Ia
nuarias februarias marcias & ita in cæteris. Quia
tunc adiectiua ſunt hæc nomina non modo quæ
ſunt ſecundæ declinationis: ſed etiam quæ tertiæ.
Vt kal. ſeptembres nonarū octobrium idibus no
uembribus. non mutāt autē uocem hæc adiectiua
a ſuis Primitiuis qualia non nulla alia ſūt ut domi
cianus exercit9. i. domiciani exercitus. Ra. Ilice ſub
nigra. i. quercu. La. Ilex multum differt a quercu.
Ra. Armiger paulopoſt argiro aſpidas. i. aurata ar
gentata arma ferentes. La. Imo qui argētata ſcuta.
Ra. Ars artis ſed ut imiteris nō ꝙ Cicero & qui imi
tantur illum non utuntur hoc uocabulo ars: ſed il
lud ſubintelligunt. Vnde Suetonius dixit funariā
exercebat nec dixit artem chordarum. La. hoc ego
aliter ſentio nam ſi ſubſtantiua ſunt quid ais ſubin
telligi artem? cum. n. dico muſicam geometriā me
dicinam non ſubintelligi necesse eſt artem. Sin
uero adiectiua hæc ſine ſubſtantiuis eſſe non poſ
ſunt. Quare magis ſunt dicenda ſubſtantiua eſſe
& ideo non ſubintelligi artem præſertim ea quæ
artes dici non poſſunt ut apud eundem in uita cæ
ſaris ne ue ii qui pecuariam facerēt quod. b. ſi quā

do artem reperiamus adiunctam dicamus tunc esse adiectiua. Sciamus tamen quedam non admittere substantiuum quia semper ipsa substantiua sunt ut sutrina fullonica aurificina architectonica figulina argentaria: si tamen argentaria ars est quedam sine substantiuis non solere esse. An non dicimus artem ludicram quæ est hystrionum. Artem armorum quæ est gladiatorum artem statuariam artem testoriam structoriam amatoriam artem gemmariam uitreariam purpureariam & mille huiusmodi. illud uero bis barbare dictum est: artem chordarum cum chorda sit musicis apta instrumentis nec ad funarios pertineat. Præterea dicendum erat artem chordarum faciēdarum non artem chordarum sicut artem sculpendi marmoris non autem artem marmoris. Quod autē attulit exemplum quintiliani dicentis rhetoricem latinum transferentes cum oratoriam tum oratricem nominauerunt: miror quippe cum repræhendat quintilianus eos qui iis uocabulis utebantur. Præterea transferebant illi unum græcum uocabulum in unum latinum. quod si subintelligi posset ars non male dixissent artem oratoriam aut artem oratricem. Ra. Aliptes. La. non est medicus plagarum: sed qui augendis uiribus atq; exercendis corporibus ungendisq; præcipue athletarum præsunt artificio quodam prediti. Ra. Asper. La. non idem est scaber & asper: ut ait raudē

sis. loricam enim contextã hamis auroq; trilicem asperam appellamus non scabram. Rursus sca bram si fuerit rubiginosa & ungues scabros ac dẽ tes uocamus qui sordidi sunt etiam si non sunt as peri tactu. Ra. Astutus. La. hoc nomẽ ab asty græ co nomine: quod oppidum urbemq; significat: non a græco oppido ut ait raudensis. Ra. Scisti uti foro id est astutus fuisti. La. non plane uim huius prouerbii raudensis exposuit: Licet ego non lege rim donatum super phormionem terẽtii: ubi hæc uerba sunt. Non dum enim in manus meas auc tor ille totus peruenire potuit. Ita a quibusdã tãq̃ sacer thesaurus: aut religiosum palladium custodi tur. Sed ita interpraetor. Scire uti foro cũ forum si gnificet locum illum amplum ubi & causæ publi cæ aguntur unde dicuntur causæ forenses & res multe uarieq; uenduntur unde forum boarium: Forum olitorium. Itemq; forum Cornelii forum liuii forum tulii. Erit huius prouerbii significatio scire uel accommodare se ad mores iudicum cæte rorumq; hominum nec opinioni illorum studiisq; aduersarii uel in rebus cõtrahẽdis cauere ne fallat ne uendat emat ue quod in alio foro meli⁹ q̃ i hoc uenderetur emeret ue. Ra. Astrologia paulopost: sed si uis seminar̃ farrꝫ La. farrũ ꝑ far dixit. Itẽ scor pionẽ ꝑ scorpiũ. nã scorpi⁹ dr̃ nõ scorpio. Scorpio nẽ. n. dicim⁹ ut ait marcell⁹ teli gen⁹ & ita oẽs utũt qdam etiam ꝑ genere istrumẽti torquẽdi ut i alio

dixi opere. item diuersimode & alibi omnimode quod uerbum nemo ueterum scriptum reliquit Astronomia hic dicenda est non astrologia non il la loquitur de cursu astrorum hæc de iudiciis ad uitam fortunamq; pertinentibus. Ra. Audax paulopost petulans id est temerarius & audax ut petendo lasciuius & in ioco audax dicitur: infru nitus dicitur sine freno. La. Imo petulans est aut libidinosus aut ad iniuriam faciendam pronus ut ferociores equi infirmiores de quo nomine in ele gantiis diximus. Lasciuus est tum in uita tum in sermone molliculus ac plus teneri q̃ robusti ac uirilis habens. Infrunitus nõ dicitur homo sine fre no sed sine prudentia scribendumq; per o non per u phronos.n.græce prudentia est. Ra. Ausim: nõ est pro audebo sed pro audeam ut nolim pro nõ uelim non autem pro uoluero. La. Mallem talia potius tradidisse quale hoc est esse quosdam ma gnos uiros ecclesiasticos qui dicant. Siti periclitor fame periclitor. Cum docti potius finem periculi q̃ causam cum uerbo coniungant: ut uita ut capi te: ut fama: ut fortunis periclitor id ẽ in periculo sum ista perdendi. Ra.

Auis ales pullus præpes quasi idem sunt. La. præ pes non est auis sed adiectiuum uelocitatem signi ficans ut apud Virgilium & præpetis omnia pen ne uoluntq; hoc nomine significare uelocitatem i altum uolantis. Ra. Attago attaginis est gallina

ſilueſtris. La. attagen dicif nō attago nec gallinam ſignificat: ſed francolinum unde horatius non me luccrina iuuerint conchylia non attagen ionicus. Et hieronymus quem ſuum raudenſis appellat at tagen & ficedula marcialis genere feminino & pri ma declinatione poſuit in xeniis intus ſapores fer tur alitum primus ionicarum guſtus attagenarū. Ra. Altilia. La. non tantum capones pigues ut no ſtro auctori placet ſed gallinæ quoq; & anſeres & anates & turtures quin etiam ſues & quicquid do mi uel in uillis uel in uiuariis ſaginatur. Ra. Cotur nix & perdix quaſi idem ſunt. La. Imo coturnix ē auis quam qualiam uulgo uocant. Nicticorax eſt bubo hieronymus idem ait ꝗ noctua. Ra. Auiſar̄. La. ſordidum uerbum nec dignum de quo ſcribe retur quippe quo nemo ueterum uſus eſt quodq; ratio grammatice improbat & auiſer̄ diceretur nō auiſare. Ra. Auxilium paulopoſt præſidium eſt. Quod eſt loco utili poſitum. La. Ieiune obſcureq; expoſuit nam ſaltem ut breuiſſime dicat hunc in modum debuiſſet exponere. Præſidium eſt auxili um: quod præſtatur alicui & præſertim quod ſatis ad defenſionem uidetur fore ac primas pugne par tes poſſe ſuſtinere. Nam quod ad ſuccurrendum uenit magiſ ſubſidium dicitur. præſidium quoq; ē manus armatorum hominum alicui tuendi loco i poſita ut ſæpe legimus præſidium Hannibalis Ca pua Tarento Regio pulſum eſt.

Ra. Baptizare statimq; catetizare est baptizãdũ docere. La. catetizare est quidem docere: sed non solũmodo illum: qui baptizandus est ut paulus cõmunicet qui catetizatur ei qui se catetizat id est qui docetur ei qui se docet de baptizatis uidelicet non de baptizandis. Nam ab re fuisset iubere his ut munera præceptoribus tribuant cum ambiguũ sit baptizari uelint. Propterea de omnibus nostræ religionis præceptoribus ac discipulis apostolus loquit. Quod uocabulum nouumq; alibi reperimus ut in principio lucæ ut cognoscas eorum uerborum de quibus eruditus es ueritatem. Eruditus id est catetizatus & alibi de quibus didicerunt de te q doces discessionem a Moise didicerũt id est catetizati sunt . De illo mallẽ uerbo sacre scripture locut9 esset erue me ab inimicis meis quo uerbo nisi in malam partem uti non solemus ut erue oculos meos. Erue autem me a periculo inusitatum est. Ra. Balneum. La. & balneas & thermas licet alterum latinum sit alterum græcũ tamen in hoc. s. differre dicamus q in termis tantũ calefacimur i balneis etiam lauamur nam & Baiis & in multis aliis regionibus sunt loca quedam sicca: quæ nos uehementi calore resoluunt insudorẽ: quæ nequaq̃ balnee dici possunt: quia non lauant: sed potius ut necesse lauari atq; ablui habeamus efficiunt uel thermas uocemus: quæ natura sunt cali

de. balneas uero etiam quæ a nobis calefaciuntur i
gni nam & græce balneũ dicit᷑. Ra. Popina apud
nos corrupte dicitur pro propina. La. Neq; corrup
te dicitur neq; hoc significat nam propina non ĩue
nitur: sed propinare quod agræco sumpsimus in si
gnificatione quæ est alteri uinum cratere infusum
manu tua porrigere. Popina autem est ubi uel pu
blicæ obsonia caroq; cocta ac delicate confecta uẽ
ditatur comediturq;: uel priuatim ubi gulosa fami
lia extra ordinarie ligurire & helluari cõsueuit: siue
Ipse q̃lẽ dixi cibus. Ra. bancalia. La. Illitteratũ uoca
bulũ dicũt᷑ .n. pistromata siue peripetasmata siue
aulea siue insigna q̃q̃ hæc nõ nihil inter se differũt.
Ra. Barba. La. barbitõsor nõ ẽ nomẽ dignum quo
utamur quo tamẽ utit᷑ Raudẽsis idẽ ait Capillũ si
gnificare barbã & quẽcũq; pilũ cũ tamẽ dicam9 ca
pilũ ꝑ capill9 idẽ alibi dicit pilos ad gẽas ꝑ eo ꝙ ẽ
pilos igenis cũ ad significet ꝓpinq̃tatẽ loci nõ ãt i
loco. Ra. Bellũ. La. auctor hic imitaticnũ cũ ait ꝑ i
duciæ treuge facit ut se neq̃q̃ imitari uelim9 quos
barbarissimos frequẽter admittit ut hoc eodẽ loco.
Ra. portitores signoꝶ. La. qđ alibi ẽt facit cũ porti
tores sint custodes port9. Ra. Bibeř paulopost fecẽ
exuinaceis expressã quã uulgariter i subres poscã
appellam9. La. latine dicim9 puscã uinũ in torcula
ri q̃ mistũ ut aliq uolũt: apud pliniũ uero uarro
nẽq; & alios lora dicitur. Nam hæc Varronis uer
ba sunt expressi acinorum follicula in dolia con
iiciuntur eoque aqua additur ea uocatur lora ꝙ

lota acina. Ra. Crudum epulum. La. nō recte epulum pro epulas dixit de hoc in elegantiis diximus. Ra. Blasphemare. La. Hoc græcum uerbum est significans non execrari ut auctor uidet̃ significare siue: ut suo uerbo utar maledicere: sed uerbis contumeliam facere dignitatiq; alterius honoriq; derogare. Ra. Bon⁹ bellus. La. multa quæ ad eiusdē uocabuli expositionem pertinent auctor omittit & hoc fere ubiq;: quæ omnia supplere alienum est a nostro proposito: utpote nimis longum futurū hoc autem loco de bellus non siluerim fuisse etiā ab auctore dicendum. Hoc quoq; uocabulo significari pulchrum. Vt bellus puer: bella puella bellum corpus: quæ extrema sūt plurima apud catullum tibullum propertium ouidium Marcialem & alios complures. Ra. Brache. La. feminalia prius dicit deinde nominat femoralia sciamus tamen horum si utrumq; nomen inuenitur feminalia non afeminis: sed afeminibus dicta quæ pene idem ꝙ femora sunt quas partes quia brache uelant dicta sunt feminalia uel femoralia. Sarabalia quid attinebat exponere cum sit caldaicum nomen ut hieronymus ait mutanda pro brachis nemo nisi non ferens brachas dixit. Ra. Bracchium scribitur per duplex c. La. An uerum sit græcos interroga. Ra. Ale & ascelle idem sunt. La. poete appellāt locum illum cōcauum subter brachium alā quia in eo pili quasi penne nascuntur proprie ta

men uocatur axilla non ascella ut ait Cicero in oratore diminutiuum faciens ab ala ut maxilla a malla & paxillus a palus. Ra. Cakre paulopost cloace sunt in quas publica stercora fluunt. La. Imo uie ille subterrane parietibus in modum aque ductuũ munite p q̃s aquæ pluuie extra urbẽ uel i fluuium dilabuntur. Ra. Campus paulopost sed saltus est campi spacium. La. Imo silua densior aut in qua pecora estiuare aut hibernare consueuerunt exemplis plena sunt omnia. Ra. Canto paulopost sunt enim exodia cantilene ludicre & scurriles in scenis. La. nonius exponit pro fine hoc nomẽ cur tu de nonio non facis mẽcionem? Nam hoc uocabulo nisi alio exponẽte scire nõ possumus. Quod si alius exponit nos iterum inculcare min me debemus id quod in toto tuo opere facis. Ra. nenia est cantus factus non habentis propinquos promu lierem idibem adductam. La. q̃to melius quintilianus & tertius est huic diuersus modus cum res cõmunis pluribus ĩ uno aliquo habet nomẽ eximiũ ut carmen funebre ꝓprie nenia. At cur addidit raudensis homini non habenti propinquos cum magis hoc talibus fiat q̃ obsequio propinquorum destitutis. sciamus tamen improprie neniam accipi ꝓ inepcia cuiuslibet cantus aut sermonis etiam minꝰ grãmatice locutus est ibidem pro illuc cum ibidem significet in loco illuc uero ad locum. Ra. Candele paulopost sebaciis idẽ cũ sepo. La. seuũ dicitur nõ

ſepum lege plinium. Ra. Caniſter. La. Caniſtrũ di
cit̃ non caniſter. Ra. Cartha per h ſcribi debet. La.
uerũ eſt ſed aliter hoc ẽ in prima nõ in ſecũda ſylla
ba ſic charta. Ra. chirografus hoc quoq; aliter ſcri
bendũ ẽ. La. ſic chirographus & aliud ſignificat. i.
ſcripturam manu propria Nec etiam debitoris. le
ge elegancias. Ra. Membrana eſt charta ſimiliter &
dica. La. imo membrana eſt pergamena charta. Di
ca uero accuſatio e græco ſumptum ut Terentius
in phormione ſcribam tibi dicam. Et Cicero in uer
rem actione quarta ſcribitur hera elio dica. Ra. Ca
ſtus. La. min9 recte exponit̃ celebs ac celibatus pro
pudico ad pudicitia. eſt enim celebs: qui nõ eſt ma
ritus: celibatus autem eodem modo dicitur nõ ma
trimonium. pluresq; celibatu ſunt impudici q̃ in
matrimonio de hoc etiam in elegantiis. Ra. Caſus:
deinde uicem alterius debere eſt caſum illius dole
re. La: recte ſed non tamen omnino nam cum pro
pter alterius uitium peccatumq; doleo non caſum
illius doleo: nõ enim eſt caſus ſed uicem. Ra. Caue
te ab illo. La. Hoc non recte dicitur cum accuſati
uo. Præterea caue facias: & caue ne facias idem ſũt
quod auctor negat ut apud Terentium caue ne tri
ſtem ſentiat id eſt caue triſtem ſentiat. Qui hæc tã
clara non prouident quomodo cernerẽt illa obſcu
riora quorum unum hoc ſit exemplum. ſcio multa
genera ſalſamentorum potius q̃ ſcio multorum ge
nerum ſalſamenta. rurſus ſcio facere multorum ge

nerum salsamenta potius q̄ scio facere multa gene
ra salsamētorum. illud quoq; poterat addere quod
huic loco simillimū est licet f: re non accipeř post se
ut ueluti apud Virgilium Casta licet patruū seruet
proserpina limen. Et quintilianus nusq̄ prodest
nusq̄ opus est iam licet uendas Cicero pro celio.
Quo omnis iuuentus natandi causa uenit hic licet
conditiones quottidie legas cur huic qui te spernit
molesta es. Ra. Cenare deinde opsonium per p scri
bi debet & est id quod post cenā aut ante somniū
sumitur. La. in hac etiā scriptione obsonii nam per
b scribi debet & diffinitione dissentio. nam puto eē
quicquid carnis piscis ue ultra panem pulmentūq;
comedimus. Ra. Cæcus in fine cecutiens est parum
uidens idem est & luscus. La. Vt idem sit cecutiens
quod ait raudensis quod omnino non cōcedo cer
te luscus est qui altero oculo caret non qui parum
uidet qualis fuit antiogonus philippus Hannibal
de quo Iuuenalis. Portaret belua luscum. Et nos in
elegantiis. Ra. Censores circa medium quid dicam
q̄ leuissimis ex causis censoria urere nota consue
uerunt. La. In eleganciis usus est q̄ pro q̄tum cum
superlatiuo. Nec longe post. Ra. Ridiculose. La. In
usitate dixit pro ridicule. Plurima a raudensi præ
cipiuntur impropria quæ iccirco prætermitto quia
ab opere meo de elegantia linguæ latinæ satis abū
deq; cōfutanť cū aliter tradanť. Ra. Certare paulo
post ē. n. agonitheta: q certaminibꝰ p̄est. La. si sciř
auctor qd agonitheta significat d̄buerat diceř eū eē

qui præmium certantibus i quolibet ludorum ge
nere proponit qualis æneas apud Virgilium qua
lisq; achilles apud homerum. ē autem græcum no
men .Ra. Circundo paulopost tantum telluris ob
iuit id est circūdedit. La. Imo circuiuit hercules ter
ram non circūdedit. Ra. Circulus statimq; est pla
nicies rotūda ut ē spera & staminum glomera. La.
spera non est plana sed globosa & ageometris pla
nicies siue figura plana & solida qualis est spera di
stinguit. Ra. Cito. La. q̃totius ut ait raudēsis signi
ficare q̃ primum tunc credam cum apud doctum
aliquem inuenero. Si modo inueniri potest. Quod
contra rationem latinitatis est ut ex nostris elegā
ciis liquet. Ra. Parumper id est cito ueclociter. La.
ego sentio idem esse q paulisper id est per aliquan
tulum tempus. Ra. Clamare deinde mouere trage
dias est mouer̄ exclamatiões exclamar̄. La. affertq;
exemplum quintiliani sed neq; apud quintilianū
neq; apud Ciceronem in hanc significationem in
uenitur: immo rem uerbis atrocem magis & indi
gnam efficere quale est opus tragicorum de rebus
atrocibus semper mestisq; loquentium sicut econ
trario comedias agere siue comediari pro ridicule
ac dicaciter loqui apud Aristophanem & alios nō
nullos græcorū Ra. Cognoscere deinde nosce im
peratiuus est de nosco uel est per sincopam præte
riti plusq̃ perfecti temporis. La. Mirū q ita in mini
mis erret. nosce enī impatiui ē: nosse uero infiniti
ui p nouisse a nosco siue a noui. Ra. oēs ignoscūt

nemo ſuccurrit id eſt noſcunt. La. male ſenecam interpretatur cum ille hoc dicat omnes quidem miſereri infelicium: ſed eis tamen ſuccurrere nemi nem. Ra: Collum ceruix iugulus idem ſunt. La. Imo diuerſum lege noſtrum opus de elegãtia. Ra: Plinius dixit minando cuidam uideo iugulum id eſt collum. La. Non in iſtum ſenſum locutus eſt plinius refert. n. uerba reguli cuiuſdam peſſimi oratoris non minantis ſed iactantis ſe non terere tẽpus in orando more aliorum circa inania argu mẽta ſtatim. n. uidere iugulum ubi ĩfigat gladium idem anteriorem partem colli ſuper malam uideli cet locum ſane morti obnoxium quia inciſis illis uenis ſtatim quis moritur. Hoc metaphorice di ctum eſt ꝙ ſtatim uideat locum eſſe quo percuſſo ac iugulato pars aduerſarii pereat. Ra. Compo nere. La. Non idem eſt ſoluere pecuniam & diſſol uere. dicimus. n. contractum æs alienum diſſoluit id eſt contractum debitum diſſoluit: nec idem cu ratum & procuratum. Nec idem poſuit quod ꝓ poſuit. Nec idem protulit & tulit. Nec idem ora uit & adorauit ut auctor hic ait. Ra. Comedia: La. auctor ueſter neſcire togam eſſe ueſtem græ corum ut pallium ueſtem græcorum. Et togatas eſſe comedias non e græco traductas: ſed a roma nis latiniſqꝫ compoſitas. Qua in re afranius prin ceps eſt licet demortua ſint & eius & cæterorum opera. Et. n. omnes aut fere omnes ſummorum

comicorum libri e græco traducti sũt. Cecilii plauti. Terentii; eoq; non fuit raudensi dicendum fuisse plautum maximum fabularum inuentorem. nã ut taceam græcos comicos qui & tempore & ingenio superiores sunt ut menander: certe afranius & alii similes magis inuentores q̃ cecilius plautus Terentius dicendi sunt qui ipsi inuenerunt non transtulerunt. Præterea cur raudensis ait plauti comedias præter illas octo quæ prius extabant nõ esse plauti. nimirum eas non dum uidit quæ nihilo inferiores gratiæ & eloquentiæ sunt q̃ cætere: Sed hoc diuinare fuit illud uero dormire non uigilans non dixisset dum præponere plauto Terentium uult. in argumentum familiaritatem Ciceronis affert ꝙ dicat Ciceronem fateri illum familiarem suum esse ꝙ non Cicero Sed apud ciceronẽ Lelius dixit: si unq̃ tamen ille hæc dixit eodem modo peccauit beneuenutus qui motam a se questionem quam Cicero dicat in catone maiori flaminium a se e senatu eiectum. Et Valerius maximus a catone sic soluit Ciceronẽ catonẽq; una censores fuisse nec intelligit nõ ciceronẽ hoc dicere sed catonẽ i ope qđ illius noie cicero iscripsit. ꝙ si lelio ac scipioni familiaris Terẽti⁹ fuit sciat raudẽsis hoc nihil adiuuare Terẽtiũ nã dr̃ Scipio magis q̃ Terẽti⁹ illas comedias fecisse. Ra. Comparare conferre contendere quidam ait illi suam uitam mecum cõtendunt id ẽ cõparant. La. barbare ille siqs fuit locut⁹ ẽ adiiciẽs accusatiuũ si hoc tradidisses recti⁹

fecisses quod cæteri dicunt tu es magis audax q̃ fortis doctiores solere dicere. Tu es audatior q̃ fortior & ita in cæteris. Ra. Commentaria pau lopost. Commentarium est locus ubi commen ta ponuntur proba. Commodum paulopost tẽ pus meum amicorum temporibus mittendum putaui id est cõmodis. La. Imo periculis labori bus difficultatibus. Sic enim Cicero cuius hæc uerba sunt loquitur, ut tempora aut sua aut ami corum pericula, difficultatesq; intelligat & hoc lo co significat se aduocatum fuisse non omnium sed amicorum: ne quis eum putet rabulam ac litigio sum & aduocatum accusatorum actorumq; non reorum quia deforme est ut Cicero quoq; Ipse te statur accusatoriam uitam uiuere & homines in periculum uitæ ac fortunarum frequenter uocarẽ. Terentius ait in tempore redrit id est q̃ comode. Raudensis præcipit q̃ non nisi cum superlatiuo de bere coniungi & Ipse cum positiuo iungit quod non faceret si inuentor ipse huius elegantiæ esset & non ab auditoribus meis audisset. Ra. Com pensare: & statim pensitanda sibi ista res est id est compensanda. La. Imo ualde ponderãda exami nãdaq;. Ra. Consilium paulopost ẽ etiã cõsultus q cõsiliũ petit. La. ꝓba nã e cõtrario potius cõsulto rẽ salustius dixit ꝑ eo q cõsiliũ dat cũ sit ꝓprie q cõ siliũ petit. Ra aliũ tamẽ q̃ cõsularẽ uirum rogari fas fuisse negãt ex q̃ sãe cõsuetudie Iulius cæsar catonẽ

ſententiam rogauit . La . Labitur raudenſis in co gnitione hiſtoriæ non enim conſularis fuit Cato poſterior id eſt qui cõſulatum geſſerit ideoq; poſt pugnam pharſalicã uoluit reliqas exercitus qũas collegerat Ciceroni tradere conſulari non conſu laris . Vt apud ipſum Ciceronem in philippicis : Qui uero prætorii quorum princeps enim cato idemq; omnium gentium uti iure princeps . Ra . Conuiuium deinde nam ſine amico uiſceratio leo nis ac lupi uita eſt uiſceratio ait repletio . La . non ait ſeneca uiſcerationem pro repletione ſed conui uium quod ex uiſceribus id eſt ex carne multis da tum ſine ſuauitate amicorum ſimile eſſe comeſtio ni leonine aut lupine quia quodammodo caro tan q̃ feris deuoranda opponitur ut unuſquiſq; quod uult rapiat cibi tantum ac ſagine memor . Ra. Cõ tra paulopoſt quintilianus dixit euerſo id ẽ cõtra. La. nõ hoc dixit qntilianus: ſed ediuerſo : Nec rau denſis exponit latine cõtra quod nõ inuenitur ſed e contrario . Ra . Contentor : La . non eſt uer bum latinum . Ra . Cooperio paulopoſt operto capite id eſt diſcoperto . La . uerus ſenſus eſt huic exponi contrarius . Ra . Chorea paulopoſt cho raules id eſt princeps ac magiſter chorearum . La. Imo: qui tibiis ad choreas canit . Nam aulos græ cæ tibia latinæ unde apud nos uſitatum nomen ꝓ latino auledus & Cicero: q chitaredi eſſe nõ poſ ſunt auledi fiunt .

Ra.Cortina auleum conopeum .La.quare non di stinguit uocabulorum significata.Raudensis Ipse uiderit unum ego exponam. Conopeum est papi lio ille qui thoro circundatur ad arcendos culices. Co nops enim græce latine culex. Ra. Custodire paulopost specula locus editus sed magis ad uidē dum q̄ ad custodiendum.La.Imo ad custodiendū poti9 nec locus edituſ:nisi cum ex eo speculamur: an hostes ueniant transeant ue:an maneant quot sint & quæ sunt id genus quod ipsum ego appello custodire.arbor non nunq̄ & prominens ac porre cta petia uicem hác præbet.Ra. Excubiis.i.uigiliis noctis.La Imo diei ut in elegantiis diximus. Ra. Curia deinde areopagus locus athenis ubi sapien tes conueniebant. La. Imo locus iudicum qui a so lone erant instituti. non afferá exépla græca con tra hominem latinum. Cicero í philippicis ita ait: Quero igitur si lisiades citatur Iudex non respōdē at excuseturq; ariopagites esse nec debeat eodem tempore romæ & athenis res iudicare accipiet ne excusationem is qui questioni preerit.Greculi iudi cis non togati modo palliati atheniensium ne anti quissimas leges negliget.Quidá interpretant̃ hoc nomen ab ares quod est uirtus qđ falsū ē ná uirt9 dicit̃ arete. Ares uero mars.Ob hunc errorem pu to Istos existimasse hunc esse locum sapientum ac philosophantum ut in alio dixi opere ubi cōuenie bant dixit pro quo cōueniebant.Ra.Cum si tēp9

significat scribi debet per c. ut cum fueris romæ. Si
uero comitem significat scribi debet p q & duas u.
ut quũ principe erat. La. non ita scriptum reliquit
quintilianus: quẽ raudensis affert: sed sic. Cum si tẽ
pus significaret per q. si comitem p c. ac duas sequẽ
tes scriberentur duas lr̃as dixit sequentes nõ duas
,u. neq; n. dixisset duas u sed duplicem siue gemi
na u. ergo si de duabus litteris sequentibus locutus
est palam est de sequentibus c litterã nõ q. i secũda
parte locutũ esse nã q. tres lr̃æ sequerẽtur & ob id
raudensem in utroq; cõtrarium tradidisse. Ra. Dã
num fit ex tẽpore. iactura quidẽ de industria: ut p
ducere merces in mare. La. Proba ut credam9. Ra.
Decipio. La. uersura nõ est deceptor ut hic auctor
ait: qui cum a pompeio festo recedat nõ uideo di
cente uersuram facere mutuatã pecuniã soluere ex
eo dictum est ꝙ inicio qui mutuabant̃ ab aliis nõ
ut domũ ferrent: sed ut aliis soluerent ut uel uerte
rent creditorem. Ra. Defectus deĩde quidam dixit
ex uitio tuo hoc ꝑstiti uidet̃ .i. ex defectu & pau
lopost quispiam cum dicere uellet id defectuosus
esse uidetur dixit culpatius. La. Impolite loqutus
& defectuosius immo Improprie nã defectus est
ut sic dicam penuria nõ uiciũ aut morbus aut cul
pa ut defectu ciborum siue defectu cibi dedimus
nos hostibus. Itẽ dixit inusitate quispiam ꝑ quidã
& hoc frequenter etiam ĩ plus se habet. Item non
longe ante dixit pariformiter quod non inuenit̃,

Ra. Delectare paulopost Cicero in tusculanis Itẽ delectacio extrinseca uoluptas intrinseca. La. Non Cicero hæc ait: sed Leonardus Aretinus ĩ ꝓhemio ethicorum Aristothelis ab eo traductorum. Qui uere fortasse dixisset si delecto tãtum reperiret̃ & non etiam delector deponens & delectat imperso nale & sane hoc nomen delectator siue oblectator uidetur frequentius significare: ut grammaticorũ uerbis utar passionem innatam q̃ actionem in al terũ. Nescio an ĩtrinsecus & extrinsecus nomẽ re periatur. Internus & externus magis dicitur. Ra. Delicatius infine dicitur etiam lauticius. La. lauti cia inuenitur non lauticius: sed lautus pro hoĩe di uite ac nitidam splendidamq; uitam agente tum ĩ uestitu tum in uictu. Ra. Despicere paulopost Te rentius inquit parui curauit illum. La. Hoc nõ me mini apud terentium nisi forte raudensis ĩ illis Te rentii comediis legit quæ naufragio interciderũt. Ra. Demon paulopost in erguminus est q a demo nio arguitur. La. Græcũ nomẽ ẽ. Et ideo ab arguo nõ cõponit̃ sed ab ergome qđ latĩe dicitur agor. i. agitor. Ra. Diabolus deorsũ urens apud hebreos. Græcũ nomẽ ẽ nõ ebreũ significatq; crinator. Ra. Desideraт̃. La. nõ ẽ gestir̃ ut h̄ ait idẽ qđ desiderat̃: sed qđ lætari siue leticiã ostẽder̃ lp̄o ẽt corporis ge stu ut Cicero quoq; diffinit ĩtusculanis auctor hic frequẽtissime ait alter dixit ꝓ ali9 dixit. Ra. uersi ficator qspiã sic desiderat̃ scribebat o in præteritos

referat si Iupiter annos. La. Aut ignorat hūc uersū esse uirgilii in. 9. aut contumeliosus est in summū poetarum latinorum quem appellat uersificatorē quendā. Ra. Concupiscūtur quæ habētur & quæ non habentur. La. hoc rerū natura non recipit qd enim quis habet: qui potest id cōcupiscere? Ra. Terentius sed cesso ire itro. i. desidero. La. Imo qd moror aut quid negligo ire intro. est. n. dictū illud cesso interrogatiue ergo non potest significare desidero. Ra. Detrahere deide quintilianus ait sic nec mirum cum id inter opices quoq; uulgatum sit i. corrosores. La. opifices ait qntilianus non opices nec de corrosoribus ille locus loquitur nec qui sint corrosores intelligo. Ra. Cornicum ut dicitur oculos configere. i. emulorum. La. Hoc prouerbio & Cicero pro murena proq; flacco & hieronimus in quodam prologo utitur: neuter accipiens cornicum ꝑ ēmulorum sed pro eorum: qui se sapiētiores & duces aliorum sunt ac uideri uolunt. Nam cornix dicitur dux auium esse: lege & eius naturam & de illa fabulam. Ra. Diluuium paulopost diluuium sic fit ex igne sicut ex aqua. La. Negatur quod siquis afferat Virgilianū illud diluuio ex illo diuersa per equora uecti methaforice dixit Virgilius euersionē Troie diluuium. Ra. Item alluuiones sunt mistiōes uicinorum agrorum ita ut uix quo fuerant termini agnosci possint. La. obscure diffinit non addens uiolentia aquarum uel fluuialium uel pluuialium

ſimiliumq; quæ alluuio non tãtũ agroſ confũdit ſed non nũq̃ eripit non nũq̃ fundit9 deſtruit . ad hoc auctor dixit quo fuerãt pro ubi fuerant ſicut ſuperiuſ ubi ꝑ quo . Ra. Definire . La. nõ tibi aſſẽ tior idẽ eſſe dicẽti definiꝛ & diffiniꝛ ẽ.n.definiꝛ ter minaꝛ & quaſi finẽ daꝛ.diffiniꝛ autem hoc ab illo quaſi diſparciẽdo diſtigueꝛ ũde diffinicio uocata ẽ nõ definicio. qua i diſputãdo uti ſolemuſ & eſſe in finite ac difinite.i.certum finem habenteſ . mallem dixiſſet diuido tecum eſſe prior ſiue cõmuniſ tecũ habeo ut Quintilianuſ in apibuſ non equa porti one cum ſceleratiſ terraſ diuiſimuſ ¶Virgiliuſ diui ſum imperium cum ioue cæſar habet. Ra . Dieſ eſt preſentia ſoliſ dictũ. Cicero dicit ꝑmaiori parte ſin guloſ dieſ nõ ſinguliſ diebuſ. La. Quid de uno uo cabulo attinet loqui & nõ uniuerſum ut melius a pud ſeruium fit : qui ait acctõ magiſ uſoſ q̃ ab latiuo ut unam noctem unum diem.ſeptẽ mẽſeſ de cem ãnoſ. uerũ quis p̃miſ labriſ eruditionẽ attigit: qui dicat ꝑ maiore pte pro eo qđ ẽ plerũq; ſiue fere ſiue frequẽtiuſ ne dum hic magiſter elegãtiæ. an ſit hoc turpiuſ neſcio dixiſſe p̃tridie ꝑ p̃terito die: qđ nemo antea dixit.ego tamem i alio opere ſcrip ſi quot menſibuſ pro ſinguliſ menſibuſ dici nõ poſ ſe ubi de uſu dixi & conſuetudine.nam & ſi Terẽti uſ Varro hoc uocabulo aliquociẽſ uſurpat.neſcio tamẽ an alii eorum quoſ legimuſ utãtur . Ra. Mul to mane multa nocte. La. multo mane nõ memini

me legiſſe.dicimus.n.multa luce:ut apud curcium permenion ad Alexandrum multa inquit lux eſt. Ra. quinto die q̃ a ſenatu recederent .i. pquinq; dies ante.La.imo per quiq; dies poſt ut Liuius libro.xxi. octauo menſe q̃ ceptum oppugnari captum ſaguntũ quidam ſcripſere inde charragınem nouam in hibernã hannibalem conceſiſſe quinto deinde menſe q̃ achartagine profectus ſit in Italiã perueniſſe .Ra.infra tres dieſ.La. inerudite dixit dicendum .n. eſt intra.infra namq; ſuper ſignificat. Ra.Dicere.La. deinde.Ra.dicax qui mulra dicit. La.Cicero quintilianuſq; aiunt eſſe dicacem hominem cum riſu aliquoſ inceſſentem mordentemq; & hic non nũq̃ & alii quidam dicto accipiũt ꝓdictito.ut tuæ litteræ dictabant:ſ; nõ rite utuntur dicunt epiſtolæ uel dictitant hoc eſt tu in epiſtolis dicis ſeu dictitas.ſed in hunc errorem inciderunt ꝙ reperiũt ratio dictat qđ eſt frequẽtiſſimũ & quale eſt illud plinianũ in epiſtola quadã o ſilua o li⁹ q̃ multa cõpõitis q̃ multa dictatis & illud Boecii.ecce mihi lacere dictãt ſcribẽda camẽæ. Verũ hic mãifeſta ratio ſubeſt:nã camene & li⁹ ac ſolitudo tacite nobis ſuggerunt:quod ſcribamuſ.Ita & ratio loquitur:quod noſ ſcribendum putemus.& indignatio dictat:quod in alterum effundam⁹.Ra.Diſcerno: La.nõ ẽ ut hic ait diſcernere iduas partes. ſecernẽ uero i multas.imo diſcernẽ in duaſ partes plures ue.ſecernẽ uero ſepaꝛ ut ex chao omia elemẽta di

screta sũt;& cicero secernát se mali a bõis.i.separẽt.
Ra. Domus paulo post architectus est pnceps tectorꝝ aliq̃do pro ipo deo accipit tignarius ẽ faretitector. La.nescio qd dicat architetus est pnceps edificantium.i.qui edificium ordinat. & ipse aut primus edificat aut edificare iubet.inde Vitruuius opus de architectura cõdidit.i de edificiis constru endis.faber autem tignarius ẽ qui solaria lignea facit.hoc est trabes cæteraq; ad tabulata domus uti a nam in iure ciuili scribitur tigni appellatione : in lege xii tabularum omẽ genus materiæ ex qua edi ficia constant significatur. contignatio igit dr it solarium domus siue stratum sit cemento lateribus ue:siue non stratum:qualia sunt fere solaria domo rum apuliæ.eoq; apud liuium pmiraculo refertur bouem in tertiam contignacionem conscendisse.i. in tertium solarium. Ra. diuersorium proprie est hospitale. La.negat antiquitas:apud quam hospi talia non erant.est qn imo hospicium idem quod diuersorium.ut ait raudensis sed flexus uie minor ac secess9. Ra. ff. de eo qui certo loco dicitur q insula est q̃lib; domus. La.nõ hoc ait Iuriscõsult9: sed eam domũ esse isulam:quæ uia cigit.unde auc tor quidá enumerauit insulas romanæ urbis non domos. Ra. fũdus ẽ alicuius másio cũ accessiõibus. La.cũ oibus iuriscõsultis & cũ ipa ueritate dissentit ut breuit át ipẽ dicá:nõ sẽtẽtiá iter iuris consultos feram. fundus est possessio in agro. Ra.hippo dromus est stabulum equorum currentium. La.

Imo eſt uia lata p quam etiam multi equi poſſint una currere uel potius locus i quo equi currere ſo lent. Ra. Duellum. La. duellum non eſt tantũ duo rũ ut hic ait: ſed multorum quoq; & ipõꝝ ẽt exerci tuũ. alioqui nõ diceretur a plauto: duellũ inter the banos & theleboos. & ab horatio. græcia barbarie lẽ to colliſa duello. neſcit ẽt auctor pugilẽ eſſe: qui ce ſtibus pugnat pancratiaſtem qui ad omne certami nis genus ualet. Ra. ¶ Eccleſia. La. paulo poſt. Ra. adytus per y græcũ & eſt locus ſecretus iuxta altare. La. hoc adytum dicit nõ hic adytus. eſt q; pe netrale tẽpli. i. locꝰ iterior & uulgo i acceſſus. uerſi ficatores fere peccant ſecũda ſyllaba ꝓ breui utẽtes Ra. Edere. La. non optime exponit nuces eſſe om ne pomum: qđ foris duro tegatur. & intus habeat quod eſui eſt. malum uero quod foris habeat: qđ eſt eſui: & durum intus includat. cum illud prius non ſit pomum: neq; hoc ſecundum malum. ſed il lud nux hoc uero pomum. Valerius tamen marcia lis: nucem pineam pomum uocauit i diſticis inqui ens. poma ſumus cibeles procul hinc diſcede uiator ne cadat in miſerum noſtra ruina caput ¶ Malum autem idiuiduum . i. quod uulgo dicit meluũ e græ co ſumptum. Ra. eſt. n. edulium preguſtatoria co meſtio. La. imo edulium eſt quicqd edimus: aut qc quid ad prandium cenamq; edendi gratia appõnit & ſumimus: ut apud ſuum hieronymum milies: ut ibi lentis edulio. Ra. Edificare. La. eodem raudẽſis

errorē quo accursius ducit:ut senciat tigni appella
cōe aliud q̄materiam.i.ligna cōtinēs.ut in elegātiis
diximus.indecorum sane est homini:qui de elegan
cia scripturæ se pollicetur:accursiū ac cæteros glos
satores sequi:ut facit raudensis:cum illi ab elegātia
longissime absint. Ra. Eligere. La. aliq̄to post. Ra.
comitium locus iquo fiebat electio magistratuum
quasi coiūm. Item uocabatur ipa electio & gaudi
um resultans ex tali electione & etiam Ipa collatio
psōalis. La. comicium est tātū locus:comicia actus
creandorum magistratuum : ut in foro est & in co
mitio. Item actis comiciis suffragium nō fiebat ma
nu ut ait raudensis.sed uoce iterdum scriptura : ut
plinius posterior refert. Ra. Eloquentia. La. omitto
quæ de rhetorice precipit a uia ueterę uel recedens:
uel cadens.quid negligentius fuit.q̄ quæ seneca al
teri tribuit notans ut stomachosiora:ea ab ipō sene
ca dicta esse uelle.cassius seuerus in sextium dixit si
cloaca esses magistra esses non seneca . Ra . Etq; p
& ne pro & . La. ne nunq̄ reperitur pro & . Ra. Itē
neu hoc faceret persuasit.i.ne . La. nescio ubi hoc
cicero quem affert dixerit:aut aliquis alius:neu: ut
sentio:apocopatum est a neue. Ra. ¶ Excursiones
sunt quæ fiūt ab armigeris. La. excursiōes uocātur
rumores illorę aquibus recedūt tamē eedē sunt in
cursiones rumores eorum inquos incuritur.est aūt
abusus significatiōe armigeri de quo nos uocabu
lo in alio opere diximus.

Ra.Expecto.La.paulo post.Ra.tpūs redimitis .i. expectatis. La. imo tpūs emitis:unde in iure ciuili & alibi redéptores uectigalium.i éptores & apud paulum redimite tpūs.i.emite ut e græco fonte ap paret.Cicero in uerrem actione secunda:ut primū exprouintia redit:redéptio huius iudicii est facta grandi pecunia.Ra.Exul.La.paulo post.Ra.iscrip tus qui manet ī patria sed respoliatus.La.hoc nun q̄ audiui ꝓscriptus idem ē quod exul quia nomen suum in publico tanq̄ exulis scriptū est.Ra. Infra annū.La.iꝓprie pro intra annū.Ra. circunscriber est damnare bonis fallere.La.imo fraudulenter ire cōtrahéda atq; cōmerciis aliquē bōis aliqb⁹ ꝑuare. ut apud senecam:de eo qui fratrē circūscripsit indi uisione hæreditatis:cū ex altera pte matrē frīs ex altera oia bona posuisset.Ra.exercitus postea isū ma igit erāt pedites sex mille & cētū . La.cōtra lati nitatē dicit ꝓ eo qđ ē sex milia aut sexies mille aut peditū sex milia.Ra.Facies.La.paulo post.Ra.cesi su.i.léticulosus.Ra.Imo q hab& oculos glaucos.i. insimilitudinem noctue nec unq̄ cesium nisi de o culis legit.bene cicero ait:cesios mineruæ oculos : quæ dea apud græcos dicit habere oculos glaucos ut milies apud homeꝝ. Quidam uolunt ceruleos esse cesios oculos.Ra. Fastidio dis fast dire fastidi tum dicimus ei qr fastidis mei & fastidimus bono rum.La.si hoc uerum est cur exépla non proferꝭ. ego uero cum acctō reperio:non cum gtō .Virgi

ſius.Inuenieſ aliũ ſi te hic faſtidit alexis .Ra. Fcia:
La.cinedus non ſcribitur y græca ut ait raudenſis
nec cãinũ ſignificat marcell9 ꝑ ſaltatore exponit:
alii pro re turpiore non ꝙ moueat mẽbra: in ſaltã
do ſꝫ ꝙ in obſcena uenerẽ.Ra.Fenero.La.Vtrunq;
fenero & feneror ꝑ eodem accipit raudenſis:quod
alio ope docuimus.Ra.Ferrum & calibem i aſpec
tu ſimilia uidemus ſpẽ tamen differunt La. nõ dif
ferunt ſpẽ metallica:cum idem metallũ ambo ſint
nã nec auꝝ auro differt licet purgatius fit nec ſap
hirus ſaphiro: licet ſpledidior nec ſimila afarina
Virgilius certe inqt:At calibeſ nudi ferrum, ergo
appellatum eſt optimum ferrum ab illis populis:
quia ſcientiſſime ferrum temperãt,uel populi illi
uocati ſunt calibes:ob hanc ipſam temperandi fer
ri ſciãm ſiue facultatẽ.ſiquidem apud quedam hoc
apud eos efficere dicunt:qui nũc uiſcaini nominã
tur:qi uis calibiſ:ꝙ apud eoſ ſit uel copia ferri uel
potentia ac facultas ferri tẽpandi.ſi modo ethymo
logia uera eſt.Ra.Filocaptus.La. non eſt nomen
hoc adoctis ſꝫ ab indoctiſſimis fictum philos .n.
non amorem ſed amicum ſignificat.ſiue amatorẽ.
& hæc grecæ cum quo nomine dure latinum con
iungitur.ſꝫ cur in littera.f.poſuiſti cum per .p. ſcri
bendum eſſet ſic philocapus .Ra.procus
eſt ipſe ſollicitator amoris . La. Imo
qui aliquam pro uxore poſtulat ut penolope

apud ouidium. Turba ruunt in me luxuriosa pro
ci. Ra. Filius. La. q nothus sit nat9 ex nobili patre
& infami matre miror cur dixit: cum parum ante
quintilianum attulerit dicentem nothum: qui
legitimus nō sit græci uocant: non aduertens eo
dem loco dixisse quintilianum ut catonis oratione
testatum est: quia non habemus nostrū utimur pe
regrino. igitur nothus est absolute illegitimus. Ra.
Flere. La. paulo post. Ra. plorare est cum lacrimis
& uoce pect9. i. faciem tundere. La. negatur huius
modi. n. percussio plangere dicitur ploratus Ipa
uox flentis: sicut fletus Ipsa lacrima ex oculis ema
nās: pre dolor̄ tamē potius q̄ pre leticia. Ra fūgius.
La. nō ē asparгus nec de fungo intelligit Iuuenalis
quem testē citat raudensis: nec aspergus sed asp
agus dixit ut Martialis. non erit incultis gratior a
sparagis. Ra. Gaudium. La. non est ouare gaudere:
sed se gaudere significare exclamare. Ra. ¶ Gale
a. La. iuba non ē idem quod galea: sed quod galee
inponitur instar iubarum: aut equi aut leonis aut
draconis: quales in ueteribus numismatis statius q;
agnoscimus. unde Vir. cristaq; insignis equina &
alibi. graiarum errore iubarum. Ra. Gladiorū. La.
ab ensis deriuat ensicula cū dicere debuisset ensicu
lus. spata longior. ensis ac latior a quibusdā esse
dicit. framea grecū ē nomē. pugio nō ē cultellus

breuis p'us.n.est q̃ cultellus. Ne dum maior q̃ breuis cultellus: hunc pugnalem hispani uocant. Mucro nõ est pugio longus ut ensis: nã is ensis foret: sed cuspis ipsa ensis. Impropriæ autem pro ense accipi bipennẽ ait ex altera parte acutam: cum quintilianus dicat ex utraq; ut Ipsum etiam nomen indicat. Ra. Gulosus paulopost castrimargia gule cõcupiscencia. La. Gastrimargia dicendum est significatq; nimiam ingluuiam: ut apud Aristotelem inethicis. Scurra non est cibi captator: sed qui risũ uerbis mouere captat non habita ratione uérecundiæ aut dignitatis. Ra. Hæres paulopost caducus est qcunq; fit hæres in bonis alicuius: qui hæredem nõ habet. La. Imo caducum ẽ siue caduca bona dicũtur hærede carentium non autẽ q̃tum ego quidẽ scientia horũm bonorum hæres nam nemo est in his caducis hæres: sed fiscus aut dux militum publica persona. Ra. Ibi deinde Cicero sæpissime cum uult dicere ibi dicit istic: uerbi gratia in arenties nõ spero te istic hiemare non iocũde idem ibi. La. barbare exponit istic pro ibi si enim diceremus spero te ibi hiemare non recte diceremus. De hoc lacius i elegantiis. Hæc fuit causa cur Ciceronẽ unũ afferret: & eum sic dicere sæpissime testetur q̃ non semper: & ipse & cæteri ad secundã personam sic loquatur. Nec per hoc aduerbium modo: sed per alia quoq; & per ipsum pronomen istic istuc istac istorsum iste ista istud. Quanto satius fecisset Raudensis si alia potius præcepisset quale ẽ hoc pronomẽ

Ipse solere proprie & eleganter usurpari: sic expec tabat exercitum auxilio uenturum: non exercitus Ipse magis auxilio egeret huiusmodi repetitio fere p hoc ꝓnomé fit: q̃lia exépla ostéso iudicio ifinita sibi quisq; comperiet. Non nunq̃ si non licet idem repetere: mutuamur simile ut Iuuenalis crescit a mor nũmi quantũ ipsa pecunia crescit. Quia q̃tũ ipse nũmus propter uersum dicere nõ potuit. Vir. Torua leena lupum sequitur lupus ipse capellam. Cicero 3. officiorum qui exercitu po. ro. populũ ipsum ro. oppressisset. quod ita necessario constru endum est: qui popu. ro. oppressisset exercitu Ipsi9 p. ro. nam Ipse in reponendo nomine locũ habet. Ra. Impedire statimq; paucoꝝ culpa nõ præiudi cat religioni. i. non impedit. La. non est præiudiciũ impedimentũ: neq; ut aliqui uolũt offensa quedã atq; iniuria: Imo quasi sententia quedã é ante iudi ciũ ac sététie lationem: siue pro me siue contra me. Nam preiudicia in causa Miloniana sic contra Mi loné fuerunt: tamen pro clodianis erant. Et utraq; ps preiudicia appellat: & ut afferã ꝺ medio exéplũ. Nunc duobus scribis de officio contédentibus qa lis in longum procedit: Rex iussit ut interea dum sententia ferat: alterum officio fungi: quasi iudicãs iã nũc se ꝑ ea pte sentire: penes qué esse uult ré de qua litigatur. Et hoc preiudicium nimirum taci te exortans iudices ad iudicãdum pro eo pro quo preiudicium factũ é ualde adiuuat possidété ut ob

ẽ excluſo. Ra. Infirmitas paulopoſt meliuſcula eſt id eſt pauliſper melius. La. indocte expoſuit pauliſper pro paululum ſiue aliquanto melius habet. Et enim pauliſper idem quod per aliq̃tulum tẽporis. Vomica non eſt quod raudenſis ait: ſed graſſicies illa quæ naſcitur in aliqua parte corporis: ut nup uidi in ceruice inſtar magni pulmonis uomentem, imo ſui ſaniem. Vnde apud plautum ſeruus geſtãſ in collo crumenã ꝑ iocũ inq̃t: uomica ẽ. Ra. Inducia. La. Magis nos loqui non latine raudenſis docet q̃ latinæ. quis unq̃ iduciari audiuit: pro eo ꝙ ẽ morari: aut differri: niſi qui uernacula tuæ gẽtis lingua loquit̃: non latia? Itẽ exponis Virgilium. Ra: Opere omnis ſemita feruet. i. differt. La. Cũ Virgilius ſignificat ardoremq; ferueutẽ. i. uehemẽs ſtudium formicaꝝ in opere faciundo. multa quoq; alia ſimilia peccas: quæ pſequi infiniti fuerit opis. Mallem hoc præcepiſſet indicẽ eſſe catalogũ titulorũ quibus uel libri uel capitula inſcribũt̃. Itẽ interpello non nunq̃ apud ueteres ꝑ rogo inuenit̃ ut Valerius lib. 3. cato ut ſocios apud auunculũ adiuuaret conſtanti uultu non facturꝫ reſpondit. Iterum deinde ac ſæpiuſ interpellatuſ improposito pſiſtit. Ra. Iocoſus. La. uult ſerioſe a ſerio uenire cũ dicat̃ ſerius. i. grauis ſiue ſeuerꝰ nõ ſerioſe. Vt quintilianꝰ at nũc Iſta ſeria grauis quæ nũc amari recuſat. o q̃ uoluit amari. Sic hoc loco peccaſti raudẽſis: ut ſupius: ubi dixiſti: iduſtrioſus nõ iuenit̃: ſed iduſtrius.

Ra. Iocus deinde mimi ethologi idem de etholia sunt recte scurre. La. Mimi non sunt scurre: ut alio operĕ docui. Melius si dixisset mimi etologii idem & ii qui omnia dicũt tam honesta: q̃ turpia. De ethologis si græca non uidit saltem suffecerat quintilianus libro primo dicẽs chriæ & ethologie subiectus doctoꝶ ratiõibus apud grãmaticos scri bantur. Quia initiũ ex lectione ducunt quoꝶ om nium similis est ratio. Feram diuersa. Quia senten tia uniuersalis est uox. ethologia personis contine tur. chriaꝶ plura genera tradũtur. Ra. Larua mul topost lodicem i. lectum seu culcitram. La. Alii ꝑ curtina quæ lecto circundatur exponunt: de qua Marcialis. Nudo stragulá ne thoro paterent lũctæ nos tibi uenimus sorores idẽ lodices. Ra. Lapides paulopost totus est scaber lapis cauernatus mollis idem est pumex. La. Hæc ciuitas barolitana negat quæ pulcherrimas quasq; domos ex tofaccis lapidi bus hẽt. Sũtq; passim tofacci mõtes ẽt nihil rima rum iuncturarumq; ostendentes. Vt solent mõtes marmorei. Negat præterea cathinensis ciuitas idẽ esse pumicem & tofum. Ra. Laudarĕ postea efferũt q laude extollũt per unã f. sed efferũt per duas ff. dicimus. La. Priscianus & omnes grãmatici negãt. Longe post cõferat sentẽtias demosthenis ad Ale xandrum & Ciceronis ad Cæsarem: nesciens non esse illam demosthenis orationem: sed factam ab aliquo latino. Itemq; alias tres quaꝶ una est dema

dis:qui ut notum est nihil scriptũ reliquit: ut pitha
goras. ut socrates: ut carneades:qui omnes cum
loquendo mirabiles extiterit.nihil tamẽ litteris mã
dauerunt.ipã tamen ĩspectio dẽphendit illas esse
cõmẽticias orões: longeq; agræco sermone & ab
illorũ oratorũ uita abhorrẽtes. Ra. Littera. La. por
titor es litterarũ iterũ ad monuimus raudensẽ dicer
nõ debuisse: eũdem ignorare diploma quid sit mi
ror cum seruius exponat uelitq; significare episto
lam uel scripturam aliquã ad alium missã. Ra. Lo
co paulo post necubi inuentus est .i. nullo lo
co. La. hoc superi9 quoq; reprehẽdi nã necubi duo
uerba postulat ut iussi necubi mihi presto sis.i. ne
in ullo loco.nam præter morẽ dixit Vir.tu nequa
parentis iussa time. Ra. Longe eminus.i.longe. La
eminus hoc modo differt alonge q nõ recte dicã e
minus habitas:ut longe habitas:sed eminus iacula
mittebant.i.aloco remoto.non autem i hunc sen
sum longe iacula mittebant.eodem mõ quo emi
nus dicimus aloco ꝓpinquo.non autem in loco ꝓ
pinquo.nꝫ ꝓpe.ut cõmin9 te pcuciam nõ autem
cõminus sedeo. Ra. Lupanar. La. non est postribu
lum id quod lupanar: sed ipsum scortũ ut apud
suum hieronymum frequenter sdico suũ quia sic
ipse appellat;qi aliorũ non sit:ait aũt postribula re
gnum dei non possidebunt. Ra. Luxuria. paulo
post stuprum illicita uirginũ defloratio raptus
cum puella uiolenter a domo patris educitur ut

in uxorem habeat. La. nó uerg hoc esse elegantiæ nostræ ostédũt Ra. alii cadurcum térigiem uocát La. imo est uas illđ numerosum. qđ ex piscina aut puteo aquam haurit iumento rotam uersante. so lét ex hil ét fieri canales i parietib9 domorg: p quos aque ex tetis defluant in cloacas ét in quibusdam urbibus p quos aquæ pluuiæ cisternas impleant. Ra. Macies paulo post obesus i. exilis & macilent9 La. imo pinguis & crassus. Ra. Macellum deinde: lanista q carnes laniat. La. pro lanio dixit lanista. est. n. lanista: qui hoies emit: quos arte gladiatoria inbuat postea in ludum uendendos. Ra. Macula deinde neuus macula ifacie hominis La. ergo men titur cicero: qui ait neuus i articulo pueri delectat alceum. est igit neuus in qualib& parte corporis: Ra. Memini in fine memini sermo é tot9 temporis preteriti si dixeris memini me fecisse duo tempora simul iungis. La. uult igit raudensis memini debe coniungi utiqz cum uerbo presentis temporis: nec usq̃ aliter factitatum: nisi in uno uersu Virgilii nã que sub cebalie memini me turribus altis. corintiũ uidisse senem. & poete ipi necessitate metri facere licuisse. hoc q̃ ridiculum præceptum sit quis non uel puerorum intelligat: si enim memini idem est quod recordor: numquid minus recte dicam me mini disputasse cum paulo q̃ recordor disputasse cum paulo. At. n memini preteritum é. sane uero nec. n. inficias eo ipterita quoqz significatóe accipi

ſed i preſenti tamē ēt accipitur & quidem fere ſēp adeo pene im̄pprium eſt iungere tempus preſens cū hoc uerbo memini ſimilibuſq;neq; ab re :p̄teri ta nāq; recordamur nō p̄ſētia:igitur p̄terito tēpor̄ utendum eſt:ut memini te fuiſſe uirgiſ ceſum non autem cedi.memini te coronatum ſpectaſſe ludos nō aūt ſpectare.meminiſti ne te interfuiſſe cauerne ſabinoꝝ nō aūt intereſſe.& quale illud Virgilianū quod ab hac regula raudenſiſ excepit.nam uerſus ille apud eūdē cantando pueꝝ memini me conde re ſoleſ.magiſ licentiam poeticam ōndit:qua ego non uterer . dumtaxat inproſa.dicerem.n.ſic me mini me puerum condidiſſe ſeu condere ſolitum eſſe dieſ cantando.uideſ ut in ōrium reſ ipā recidit. raudenſiſ præcipit ut tātū cum tpē preſēti memi ni iungatur:ego ſētio iungi deber̄ ſemp cū p̄terito: aut fer̄ ſēp. Ra. Meretrix paulo poſt ſeneca pelices cælū tenent.pelicatus locus cōcubine & pp pelica tus ſuſpicionem.i.cōcubinatuſ.La.de hoc noīe in alio opere diſſerui.nec me fallit quoſdam accipere pelicem pro concubina: quoꝝ ē Iuſtinuſ tantum Seneca eaſ hic intelligit:quæ cum uiro alterius cor pus miſceret & cicero ait theben Alexandri pherei uxorem pp pelicatus ſuſpicionem:id eſt quod ſu ſpicaretur pelicem habere occidiſſe uirum.
Ra.Mille infine Liuius .n. dixit galloꝝ undecim milia ſunt occiſa & peditum ſeptēcentena milia .

hoc non dixit liuius quoniã nũq̃ doctoꝝ aliquẽ ita locutũ inuenimus. siquidẽ dicendũ est ſpẽſ centena milia. Ra. Mors postea ait cedeſ est mors. La. imo mors nõ fatalis: ſed ferro aut ligno: aut ſaxo ſimilibusq; illata præſertim occidere aut ferire aut percutere uolentis. ide dicimus aliquem cõmiſſe cedem & Milo de cede accuſatus est. Ra. Morbus deid pabula puiſſima cutis erectio. La. paruiſſima non inuenitur. præterea papula est puſtulis ſimilis nemo. Ra. Mutuare & mutuari quidam ait ſibi pecuniam credidit. i. mutuatus est & ante crediderat. i. mutuatꝰ erat. cicero ẽt dixit nec temere ſe credeř putabat. i. mutuari A. gelius inquit pecunia mutuata. La. ſi plura in hoc capitulo dixiſſet. plura peccaſſet: ut. n. in elegantiis dixi: mutuo tibi pecuniam. i. credo tibi pecuniam mutuor autem abſte pecuniam. i. accipio abſte creditore pecuniam. Ra. Mus. ſtatimq; ide muſipula muricepſ catus & catulaſter idẽ ſũt. La. muſcipula cum apud alios tũ apud hieronymum machina ẽ ad capiendoſ mures. catꝰ apud ſeruium in libro quem de græcis latiniſq; noibꝰ ſcripſit ẽ generis feminini. qd ſi ita ẽ nõ poteſt formař catulaſter uoce maſculia. & nichomꝰ aliud est catulaſter q̃ animal murium uẽator. Muriceps uocabulum est inſuetum qualia multa cũ ſũma licencia raudẽſis excogitat. Ra. Natura ſuopte ingenio. i. natura ſuopte cõſilio itẽ meaptim ſuaptim tuaptim noſtraptim ueſtraptim. La. uidẽ auctor

accipere hæc posteriora in sensum priorum cũ ali ter significent & aliter scribi debeant. meatim .n. ẽ meo more. tuatim tuo more. hoc seruius ait super donatum & alii quidam. Ra. Naues liburne sũt na ues negociatorum. La. Hieronymus ait eẽ naues lon gas. Ra. lembus lignũ cauatum qi cimbe. Idẽ est cã pilus & carabus & linter discurrens ĩ pelago ex ui mine & corio. unđ ille dixit cauat arbore lintres. La. lembus & cymba an ex una arbore sint: qui di cunt. Ipi uiderint ꝓprie aũt: aut tantũ lintres ex si gulis arboribus constant: atq; ita uulgo uocant ca uate ad traiiciẽda flumina trabes: qđ Virgilius ipõ loco: quem raudensis attulit uersu testatur. uerum ã ex corio ac uiminibus lintres raudensis intelligat nescio qđ si ita sentit: ex una tantũ arbore eẽ non posunt sed si utrũq; sit: nego usum lintris esse ĩ pe lago: quæ solum aut cõto aut pala ĩ fluuiis stagnis que aguntur. Ra. trieris nauis magna quã græci duraconẽ uel dulconem uocãt a tribus lessionibus unđ dictũ est trieris magna transibat. La. Quid at tinebat dicere hoc nomẽ græce durocõ uocari: si modo sic uocaẽ cũ ipsũ nomen græcũ sit: & ut lẽ tio idem qđ latine triremis aut pene idem. Ra. Ar themon est uelum nauis breue qui meli9 leuari po test in sũmo periculo extendiẽ: ut đ actuũ xxii. ar themone leuato scđm flatum aure tendebant ad litus. La. q̃ plane raudensis ostendit se in medi ter ranea urbe natum nec unq̃ mare intrasse: qui pro

amplissimo uelo breue esse arthemonem ait. Ra. naulū.i.lucrum & capitale. La. imo pecunia quæ soluitur pro uectura ī naui. Ra. nauclerus primus nauigator. La. imo qui in naui nautis impat: quę cūq; ad faciendam nauigationem pertinēt. nec ab surde in triremibus idem esse ītelligitur qui comes uel comitus dicit̄. Ra. Ne neu.i.ne ēt. La. imo neu idem est qđ neue ut superius ostendi. Ra. Nec dei de ne ꝑ nec sæpissime utitur cicero & antiqui: sed ad ornatum post addebāt qdem. uerbi gratia nō est amicus nr̄: qui bona nostra tollit. La. sunt ne ista ciceronis & antiquoꝝ uerba: quæ recitas: imo adeo hoc exemplum non ciceronis exemplū est sꝫ ex biblia deprauatum: ubi meretrix illa puerpera apud salomonem ꝯ alteram litigat. uerum nō modo hæc exempla falsa sunt: sed ēt præcepta: quippe nūq̄ ne pro nec reperitur: nisi iuncta quidē aliqua tamē interiecta dictione quale meum quo nūc usus exemplū probat & ut in elegancii s latius disputaui. Quid igitur sine quidem ne in hunc sensum esse non potest: liquet hanc cōiunctionem necessitatis non ornatus cā adhiberi: neue quoq; nō accipitur pro nec sed ut pro uel nō ut cicero neue uastius syllabe deducantur.i.uel ut nō uastius deducantur. Ra. Negare infirmare inficiari infiteri defiteri. La. infiteri & defiteri nō repias: sed potius defiteri.i.negare non fatendo. inficiari ꝓprie ē negare quid factum dictū ue aut cogitatū eē: aquo uerbo

status cõiecturalis dr inficialis:ab in qđ ē nõ : & fa
cio.unde infecta negocia quæ nõ sunt : ut debue
runt:fctá dicuntur . nescio.n.an latine diceretur .
plato ait mundum creatum esse. Aristoteles infici
atur. Quippe nõ factum nunc negatur sed opini
onem ueram esse. Item horestes impie occidit ma
trem & horatius sororem:nescio an posset patro
nus respõdere:inficior impie occidisse. Ra. Nomé.
La.quia pluribus uerbis lõga auctoris oratio refel
lenda esset ideo qđ ueꝝ sit paucis absoluam. sic.n.
qd ille quoqȝ peccauerit apparebit.ueteres romani
terna singuli fere noia ħebant nõ attinet hoc loco
causá reddere cur terna nõ singula ꝑnomé nomē
cognomen ut publius cornelius scipio.publius est
prenomé corneli9 nomé.scipio cognomé & nomē
qdé atqȝ cognomen oiũm eiusdem familiæ cõmu
ne erat .prenomen uero tantũ singuloꝝ & ideo ꝑ
prium nomen quo se inuicem gentiles uocabant
uerbi gratia pater appellabat ex duobus filiis alte
rũ publiũ alteꝝ luciũ nec aliter īter se frēs ipi uoca
bát.agnomé uero accessit exgestis alio ue quo caũ
ut africanus ut cretit9 ut caligula ut scropha . sed
hoc raro usurpaē.cognomē nanqȝ pocius q̃ agno
mé dr ut Sallustius liuiusqȝ.scipio cui:africáo fuit
cognomen. Ra. Nox deinde nocte intépesta.i.incõ
grua . La.imo nocte tacita ac silenti & fere media
nocte.an īcongruam noctem Virgilius intelligit
& luná in nimbo nox intépesta tenebat.aut cicero

i uerrem affertur nocte itempesta grauis huius sce mali nuncius. & iterum teq; hercules quem iste agri genti nocte intempesta seruorum instructa & cōpa rata manu conuellere: & in suis sedibus auferre co natus est. aut illud i libris regū hoc significat qd in quit. cū intēpesta noctis silentio sustulit filiū meū. Ra. Nuga nuge sunt uerborum circuitus & pple xitates. La. Imo sermones leuiū rerum ac nullius pō deris: & plerumq; scurriles ioculatoriiq; unde catul lus ac Marcialis poemata sua nugas uocant: ut de inanibus uerbis loquentia. hoc uocabulum hiero nymus ait & latinum & græcum & ebraicum esse: sed ab abreo fonte ad græcos latinosq; deriuatum Ra. Nunqd utrum p nūqd sæpissime cicero in o ratiōib9 suis dixit. La. imo utrū de duob9 īterrogat nūqd uel d uno uel d multis & nō nūq̄ d duobus impolite loquitur sic raudensis cicero i orōnib9 su is & in epistolis suis. in suis libris officiorum. Virgili9 in æneide. sua ouidius i suo oper d arte amandi qi dubitari possit an hoc illi in aliis operibus: q̄ in suis possit dicere. inmunde igitur nō terse add ē illud suis. hoc tamem nō est omittendum nunqd nunc aduerbium esse nunc nomen: ut nūqd ego sum: q te accusaui nūquid est aliquod nauigiū mō capaci us nunquid alterum filiorum occides ut alterum ser ues nomen aūt erit sic. nūquid criminis hēs qd mi hi obiicias. i. nūqd aliquod crimē: sed aptius i gene re uero neutro. ut nūqd oium nostrū te offendit. nūquid meorum parentū tibi iniuriam fecit. hic iter

rogacio fit de uno duob9 ac pluribus. Ra. Nuntius deinde apocrisarii núcii papæ qi secretarii crisis.n. quãdoq; dicit secretũ quãdoq; aurũ. quãdoq; iudicium. La. ũt contentus esses lingua latina nec ea quæ ignoras attingas. apocrisarii sunt legati: nõ tãtum pape. & crisis tantũ significat iudiciũ nam ꝑ abscondo p y. nõ p. i. aurũ uero p y &. h. atq; omi generꝭ masculio ꝓferendũ est sic chrisos. ut ꝑ apocrisarii nõ aliter apud græcos nitidum uocabulũ est: q̃ apud nos ãbasiatores: qđ nemo nisi barbarus dixit. Ra. Itẽ reperitur nũcius nũcii masculini generis: & nõ sumitꝰ ꝓ nũciacõe alicuius rei. repitꝰ ẽt nũcium neutri generis & tunc sumitur ꝓ re aliqua q̃ renunciata ẽ. La. nũcius pro hac significatiõe nemo dixit sed pro hoĩe nũciante nũciũ in gnere neutro seruius ait pro ipsa re nũciata accipi fest9 ꝓ utraq; significatiõe ĩ masculio accipit. sed raudẽsis nullũ exẽplũ affert: qđ frequẽtissime facit: & sæpe: aut ad rẽ nõ ꝑtinẽs aut cõtrariũ affert. Ra. Obscuritas paulo post uꝭ accipere teter ꝓ eo qđ est ater. i. obscurus & subniger ut ĩ ꝓuerbio ueteri qd curẽ an ille ater an albus sit & ci. philippica ꝑ libro. ii. & qdẽ uide q̃ te amarit is q albus ater ue fuerat ignoras. La. ẽ aũt teter idẽ qđ mal9 & isuauis: cũ ad mẽtẽ ꝑtinẽs: tũ uero ad certos sẽsus: ut tetra bellua teterrimus hostis: teterrimũ facinus teterima mẽs. itẽ tetro aspectu: tetra uoce sed ĩ his pocius sensibus usitatũ ẽ. ꝙ si dicaꝭ illud Virgilianũ. Tetro fedabant omiã tactu: ad odorẽ referꝭ: quẽ tãgẽdo reliq̃bãt.

Ra. Obligacio. La. obnoxius ait esse obligat9 imo potius est subiectus appositus ue ac summissus. und locus aliquis dicitur obnoxius uéto alicui ut Lucanus illic dalmaticis obnoxia fluctib9 ancon. Ra: Obloqui deinde aliq̃to post audi nunc illum de catilina & complicibus suis sic dicentem. La. complices non est latinum uocabulum. licet ipé nõ longe post afferat hæc uerba ciceronis in catiliná. tuorum cõplicium magna & pniciosa sétetia qđ scribédum est complicu3 magna & perniciosa sniá. Ra. unũ cum multa de. M. antonio dicat cicero & est quintiliani. La. imo celii in ipsũ antoniũ sic erras. nam hæc orauit celius in. c. antoniũ. M. antonii patruũ ciceronisq3 collegam: qui bellum cum catilia gessit ut est apud sallustium. obloqui ꝑ hac significatione. i. obtrectare nescio an reppererim sed pro uicina quæ est in ɔ̃rium loqui: ut cicero pro cluencio. uocat me alio iamdudum uestra expectatio: quæ mihi obloq uidet: cui similis sed figurate i ea quam accipit Vir. cũ iquit. obloquit numeris septem discrimina uocum. Ra. cõtra famá eius sćtám & celibem editos esse. La. Se ipsum in imitatione affert raudensis. qi alter cicero sit: quedam i oratore refert: celibem pro adiectiuo accipit qđ ego non ausim affirmar & ꝑ sigificatione casti qđ ut supra docui non ita est. ergo monachus: & fr qualis raudensis est superuacuo dicitur celebs: qui uxorem ne habere quidem potest.

Ra. Obliuisci statimq; post cum ætas multos obliuione obruescet. La. incohatiuum pro positiuo posuit. obruescet .n. est obru&: ut albescet albabitur: ueterascet uetustus fiet. Ra. Obstinat9 paulo post ceruix in singulari collum i plurali contumaciá significat. La. Imo ut testatur quitilianus antiqui dicebant ceruices non ceruicé. primusq; hortensius dixit ceruicem. significatq; non collũ Ipm: sed posteriorem colli partem: qua boues trahunt. ideo q; apud iudeos a deo dr populus dure ceruicis qí mentis duræ: & ita indomabilis: ut tanq̃ durior bouis ceruix obtempare nesciat. ea pp potius i singulari contumaciam significat. neq;. n. memini in hanc significacionem inuenisse ceruices nisi forte multorꝝ. quis. n. audiuit ħo aut populus durarum ceruicum siue duris ceruicibus. Ra. Optinere inde imitatiões exorauit: sed non impetrauit. i. obtinuit La. imo exorare est obtinere atque impetrare orã do: si tamé ad rem hoc refertur: ut in elegancijs diximus ná & oro te & oro hanc ré dicam9. oro te ẽ id qđ precor te: oro uitam ẽ id qđ postulo uitam: unde exoro te est induco. exoro hác rem impetro hanc rem orando eodem modo quo dicim9 pSuadeo te & persuadeo tibi hoc sed de his in eo quod dixi opere lacius. Ra. Oculus deinde pituita putát aliqui q; sit humectatio quæ ab oculis fluit. La. ego uero puto pituitam idem eẽ latine qđ catarr9 græce hoc est quélib& humorem redundantem

qui ex ore naribusue fluit uel ēt si non flueret : ēt si non redūdaret: qđ intelligit cicero libro primo tusculanaꝝ cū īquit: nam sanguinem bilem . pitui tam ossa neruos uenas omēꝫ deniqꝫ mēbroꝝ & to cius corporis figuram. Ra. oculis cesiis. i. lentigino sis. La. Interim dixerat lēticulosis miꝝ sic eē lentigi nes: aut lentes in oculis: nisi ad colorem lencium lentiginūqꝫ: & ad haꝝ magnitudinem macule ocu loꝝ intelligantur tamē quid de hoc ipse senciā superius dixi. Ra. Odire statim post odium est in ueteratus animi rangor. La. non græcū nō latinū : non ebraicum sed rancidum nomen est. Ra. simul tas est latens odium. La. nec odium est inueterata maliuolentia nec simultas odium latens sed mutu um odiū siue ipsū odium tantumqꝫ ab inimicitia differt: qđ inimicitia utiqꝫ opere se ostendit. & uer bis factis aduersarium lacessit. simultas plerumqꝫ ī telligi contēta est : aut sic dicam offensionē suam præ se ferre: ut apud ciceronē ꝑ. L. manilia: ut mul tas simultates partim occultas partim apertas itel ligam mihi esse subeūdas. Ra. Exosus & posus acti ue & passiue dicitur. La. actiue fateor passiue pro ba. Ra. Inuidiam & odium La. imo atrocitas uel rep̄hensio uel detractioqꝫ ut in elegancíis copiosius Ra. Omis quicumqꝫ quilibet quisqꝫ unusqsqꝫ un9 quispiā singulus quisqꝫ nemo nō concti p o & p c. unus quis q̄libet nullus nō in idem recidunt . La.

quilibet non uniuersale sed particulare est.i.unus. quem tibi cape libeat.ut pleniusſ disputauimus in dialecticis.unusſ quispiam quō uniuersale erit cū idem sit q aliquisſ unus.singulusſ quisq; non dr sed singuli quiq; unusſ quisſ quelib& inauditum atq; agreste est.concti per o scribi debere nemo an hunc dixit de c quoq; dissencio.Ra.aliqui credunt q qs que & quiq; nō recte ponantur nisi post suplatiū pluralē ut optimosſ quosq; urosſ & sāctissimi quiq; uiri sed recubant i ludi nouissimo loco legant macrobium:qui i sigulari numero neq; suplatiō dixit die quoq; & homine quoq;.La. Qui sunt isti rau densis qui ita credunt:nēpe solus ego hoc tradidi quod tu ab auditoribusſ meisſ accepisti:qdq; ego apud te ac te p̄sente legi i commentariisſ istis tuisſ ut testat9 sum i secūdi libri de elegantia līguæ latinæ phemio ue℞ aut istam in me contumeliam non scripseras:cum hunc locum legerem:aut ea mihi postea cōponenti exciderat.siquidem aliquot ānis post te opusſ condidi:tam & si:ut opinor ante te edidi licet alii pociusſ edidere:q̄ ego.sed omitto amicitiam:quam tu in ista & ætate & professione lede re non debebasſ uideam9 uter erret:q̄ q̄ haud dubito:si elegancias measſ legisses:laudandum me dūtaxat hoc in loco putassesſ:non carpendū:ut cæteri fecerunt:dicisſ me errare:qui uelim quisq; & qq; hoc poni superlatiuo priori ego ne qsq; cū plurali numero coniungerem:ita ne barbarusſ sum & ab

elementis granmaticæ alienus: qui de latinitate & elegancia præcipere uideor sed hoc trāseo. quid ē aūt cur meum præceptū tātopere derideas: quia macrobius aliter usurpat. esto qđ cicero q̄ntilian us q; quos in primis imitandos ꝑpono: usurpant ne & ipi aliter an nō. si usurpant cur nō eoꝝ ꝓfers po tius exēpla ¶ Quid Macrobiū unū doctum q̄dem uiꝝ: sed nequaq̄ ex eloquētibus mihi obiicis. fecis ses igitur si huius modi exēpla apud ciceronē qui tilianūq; repisses: si non usurpant: ut certe nō usur pant quid causę est cur me sūmoꝝ oratorum ue stigiis insistentem accuses: & ad Macrobii iudiciū uoces: an non sentis nō me reprehendi abs te: sed ci ceronem Quintilianumq; ac cæteros linguæ lati næ atq; eloquēciæ principes: Adde ꝙ si macrobius in uno aut altero loco aliter q̄ trado: uti solet certe in plurimis id: quod ego precipio: custodit. neq; ue ro ut testatus sum i opere illo de elegancia: legem trado quasi aliter nūq̄ factum sit: sed qđ frequentis sime. nunc ad extremum agnosce impitiam tuam. cum dico quisq; coniungi cum suplatiuo nō cum positiuo de adiectiuis loquor: non de substantiuis atq; exēpla macrobii đ substātiuis sūt: qđ nemo du bitat ut quisq; pater: quisq; ciuium: queq; mulier: qđ ipē in eodem loco testatus sum: cū dixi quisq; non habere genitiuū plurarē dūtaxat cum adiecti uo. qđ cum ita sit: plane apparet Macrobium non contra me facere: sed eum cum cæteris auctoribus.

præceptum confirmare.i.te errare non me. & quisque cum superlatiuo nõ cum positiuo debere coniungi. Que res a me copiosius ni eo ipõ quod dixi oper̃ explicatur. cæteꝝ sicut i hoc quod me peccare existimasti: cõtumeliosus fuisti cur in eo: quod a me.i. ab auditorib⁹ meis audiuisti: nõ fuisti grat⁹ ubi de per & q̃ precipis itemq; numerũ minorem ꝑponi maiori tam & si quæ præcipis obseruar̃ nõ potes: quod summopere pudendum est. si modo recte precipis nam numerum minorem nõ utiq; preponendum dixi nisi interueniente copula & alia in hanc rem plura. uter ergo raudensis tune an Laurencius recumbere dꝫ in ludi nouissimo loco. uerum non refundam ego tuam i te contumeliã & amicitiæ nostrae tribuam: aliquid quod tu non fecisti. Ra. Oportet infine plautus i aulularia da mihi operam.i.occasionem facultatem ¶ La. imo inserui mihi hoc est opam tuam mihi impende ut idem plautus in captiui duo. quæ res bene uertat mihi meoque filio uobisq;: uult te bon⁹ herus operam dare tuo ueteri dnõ. Ter. in phormione. nos operã dabam⁹ phedrie aliquãdo ꝓ eo qđ ẽ audias: unđ cicero quĩtilianusq; testanť demosthenẽ dedisse operam platoni discipulum eius fuisse. Ra. ne reus maiestatis illorum fiam. La. reus pro nocens accipit raudensis: ut in capitulo peccatũ: reatũ ꝑ peccato. qualẽ apud ueteres significationẽ nõ repias nã de usu euãgelioꝝ hoc loco nõ attiet

dicere:cum plura diseramus in libris super nouũ testamentum. Ra. Ordo. La. deinde homo serius al. uult raudẽsis seriũ hominem dici a serie:cũ se ries habet primam breuem : serius uero longam. ergo a serio descendit nec significationem ordinis a serie seperat qđ ego i elegãciis feci. Ra. Ornatus. La. plurima noĩa ad ornatum ꝑtinẽtia enumerat nec ea exponit:nil aliud faciens nisi se illa posse di cere:quæ docere uult indicat. ego uero si ea coner exponere opus uocabuloꝝ componam :nõ notas raudensis attingam .Ra. ¶ Hortus per. h. scribi debet inde ortulus. La. si hoc ita est cur hoc uoca bulum in capitulo o littere & nõ i capitulo. h. po suit. Ra. olitor ẽ olera uendens i foro olitorio .La. ego pocius ꝓ eo accipio:qui uulgo đr ortulanus. ut Varro de lingua latina. nam ut olitor degerit i areas sui cuiusq; gnis res:sic in orõe .Ra. ouis sta tim post ãmõ ẽ aries ꝑ duplex i ueruex. i. aries .La. Ammõ ẽ harẽa nõ aries nec latinũ nomẽ sed gregũ decepit autẽ raudẽsẽ ꝙ iupiter q đr ãmõ sub ima gine colit̃ arietis. Sed imaginis quidem alia causa est nois autem rõ ab harenis:q̃bus undiq; circũuec tis lucus i medio relictus est : ubi tẽplum ioui erat extructum. ueruex est aries castrat9 non tamẽ ari es. sicut maialis non est uerres. Ra. pactum. La. rau densis ait Quintilianum seruiumq; dissentire in ꝑterito pepigi:qđ minime ueꝝ ẽ nam ille ait pepi gi ita esse:apago:ut cecidi a cado hic uero nunq̃

lectum esse:pepigi a pango: licet quidam hoc sen ciant:apango dixit seruius nõ uenire pepigi ergo fatetur a pãgo.Ra.Paulus nõ multo post larius la cus galliæ cisalpinæ deinde lemanus lacus galiæ deinde lucerie lacus per quẽ transit renus deinde cumanus lacus unde exit abdua require pliniũ de naturali historia.La. Quero abste qui plinium in testem citas:ait ille aliquẽ locum uocari cumanũ i gallia nõ dico ꝙ comensem:nõ cumanũ dicere de bueras.sed aliquẽ lacum acomo uocari.lege ergo diligentius utrũq; plinium patrem filiũq;. & itelli ges non sic appellari:nec aliũ hũc eẽ a lario lacu.le mãnus lacus est:qui uicinus gebenne in rodanũ in fluit:aquo alemãni uocantur.licet hoc tẽpore nõ dicantur illi esse alemãni:sed galli.Ra.Pario deĩde puerperium ꝓprie est prim9 partus de inde infine puerpera est puella primi partus .La. imo puerpe ra est quæ recens peperit:& nomẽ ipsum indicat nõ quæ partũ enixa est:tociẽsq; mulier puerpera ẽ quociens puerũ aut puerã parit.ouidius aũt de la tona:quæ gemios pepcrat ait.magna gemellipere. uenerantur numina diuæ. At puerperium est tem pus quo ex dolore partus cubat:seu intra domũ se tenet nec puerpera tantũ puella est:sed ẽt ut di xi quæ plurimos peperit.adeo ut si tantũ esset fe mina primi partus puerpera:qđ lõge ẽ secus:tamẽ & ãus potest esse primi partus mulier. An elisabet puerpera fuit neq;.n.uocatur puerpera qa puella

e

parit:ſed quia puerum pueramue ut dixit:nec q̃a primo partu. Alioqn dixiſſet Terentius glyceriũ puerperam pociuſ q̃ primi partuſ mulierem uel ut teſtatuſ ſum:poſtq̃ peperit & intra dieſ purgationis puerpera eſt. Ra. Paro paulo poſt deide cũ armiſ preſto forent.i.parati. La. raudenſis eodem modo accipit hoc nomen:quo uulgus:quod ait ego ſum preſto.i.paratus.preſto ſum igiť idem eſt quod preſens ſum & cætera quæ in elegancijſ lati9 Ra. Paruulus deinđ dicimus puellum tantillum.i. paruulũ. La.ipſe nõ affert exemplum Simo apud Terentium ait:quem ego puerũ tantillũ i manib9 geſtaui meis.credibile eſt ſimoné oſtendiſſe geſtu manus puſillitatem illam:quam dicebat.ſed iam a quibuſdam eſt uſu receptum:ut ét ſine geſtu ita dicatur:ut pliniuſ đ regulo ſpe legati eluſo ne tantillum quidé reliquit.ſcribebat.n.pliniuſ non loquebatur:ubi opus nõ erat geſtu. Cicero quoq3 in uerrem actione quarta.quo3 oratione iſte cum precium iam accepiſſ3 ne tantulũ quidem cõmotus eſt & in eũdem ſæpius. Ra.nã q̃tula noſtra uoluptas .i.parua interrogacio. La.faciat ut ſuppleatur parua.nã ꝓpria huius loci expoſicio eſt nã q̃tulũ magna eſt uoluptas noſtra. Ra. Paſcere paulo poſt & dum pabulatu redirent armenta. La. redire pabulatu non licere diceř iam admonuimus. Ra. A. gellius dixit uillatice paſtioniſ La.quaſi non Terentius Varro librũ inſcripſerit đ uillaticis paſtionib9.

nȝ uero raudensi faciendum fuit:ut tam sæpe: A. Gellium pro teste afferret:hoīem curiose nimis ac superstitiose loquentē.quid dicam de apuleio ī eo presertim opere:cuius nomen est de asino aureo: cuius sermonem siquis imitetur nō tam auree loq q̄ non nihil rudere uideatur. Ra. Pacientia infine dicimus etiā per se tulit per te feras licet idē est ul tra nostram hoc est partem. La. hoc inauditum ē: sed pre se tulit:& pre te feras:de quo significato in elegāciis dixi. Ra. Paucum paulo post quota pars erat.i.modica. La. dixi superius cū ita īterrogamus suppleri parua:est.n.sic īterrogando quota eiusdē significati cuius q̄ta:ut in elegancíis docuim9. Ra. Pax paulo post Treuga est securitas prestita perso nis & rebus ad tempus discordia non dum finita. La. si cū litteratis agis raudēsis qd ita diffinis illit terata uocabula? sin cū illitteratis istam tuam diffi nitionem nec intelligunt nec desiderant. Quid q̄ personas ais pro hominibus:non minus inepte q̄ cum treuga pro induciis uteris.de hoc etiam in elegancíis. Ra. Pellis deinde pelliparius parans pel les La. quid est parare pelles. quis etiam utitur hoc nomine pelliparius. en magister elegantia rū qui elegancíis bellum indixisse aut contra il las bellum gerere uidetur.

Ra. Pena deinde mugilus piscis est uelocissi mus in modum serpentis qui in sacco parricidali

mittebatur ut piculũ ingrederetur. La. quis piscis inclusus sacco uiuit nisi forte anguilla ac murena. quis item piscis ingredi locum illũ hominis possit aut auderet. frigida loca atque humida spacio seq; adamant pisces: nõ calida. nõ sicca. non arcta. sed minus de re illiberali: nec digna quæ ab homie pudenti dicatur. Ra: Pœnitet. La. pluribus uerbis conatur exponere raudensis: pœnitet: quid significet: & specialiter in loco illo ciceronis: quo te q̃tũ proficias non pœnitebit ego statim breuiterq; exponã pœnitet preter illam usitatam significacionẽ: est idem: qđ piget. quæ significacio parꝫ abest ab illa naturali ut Terent9 in ecyra quod si perficio: nõ pœnitet me fame meæ. & Virgilius. nec te pœniteat calamo triuisse labellum. non autem ut hic & alii qdã exponũt pro parꝫ uideatᷓ. nec A. gelli9 satis docte subtiliterq; defẽdit M. Tulliũ ab asinio pellione cæterisq; obtrectatoribus i loco illo orõis ꝑ celio. nũq̃ efficient ut pœniteat eum deformem eẽ natum. pœniteat dixit cicero qĩ pigeat: doleat: tedeat ut idem de senectute. nec senectutis meæ pœnitet: & T. liuius nec pœnitet esse in ea opinione. Ra. Pensio inde pẽsionarius cẽsus est ãnua pensio. La. pensionarius est raudẽse uerbum nõ romanũ census quoq; nõ est ãnua pensio nisi apud nõ sane doctos sed aut qcquid fortunarꝫ quis habet ũđ quintilianus abier̃ uires cens9 mẽs: aut id quod principi per capita soluitur: siue per foros: unde dicitur quis soluisse aut non soluisse censum. Ra.

Penso deinde apuleius ait gradus pésiles.i.passꝰ:
La.quid exponis gradus an pensiles:si gradus. ni
hil hoc ad ꝓpositū:sin pésiles hoc nō significat.pas
sus pensiles quid sit in eleganciis dixi:nūc uero a
puleius sentit gradus pésiles esse suspensos passus.
Ra.Penu cellarium prōptuarium. La.auctor ac
cipit penu nō modo pro rebus:quæ reponuntur
ad uictum:ut omnes aiunt:sed ét pro loco ipso:
quem idem cellarium promptuariūq; appellat.qđ
nemo doctoꝝ dixit.Ra.Penuria Cicero dixit īsū
ma annone caritate.i.penuria.La.imo aliud est pe
nuria annone aliud caritas:ut in alio opere dixi:&
nunc iteꝝ dicam.penuria annone est paucitas ac
raritas annone,caritas nō caꝝ ānone p̄cium:quæ
potest esse magna:cū nulla penuria sit.ut quando
iiqui annonā habent:supprimunt.ut carius uen
dantur:aut nō supprimunt:sed caro uendūt:& di
uerso plurimaꝝ reꝝ penuria.i.raritas est:& eaꝝ
nulla caritas.certe bonoꝝ uiroꝝ magna sane pe
nuria est:& ii qui sunt cari non sunt.Ra. Pera.
deinde clitelle ét sarcinule sunt.La.imo iumētoꝝ
ut uulgo uocantur basti:super quos sarcine aut a
lia onera ponuntur.Ra.Persequor.La. uult hoc
uerbum in malam partem tantum accipi:nam de
significatinōe eius in bonā dicere omisit:quod etiā
non raro reperitur.ut.n.dicit persequor te idest
infeste te sequor.ita persequor quæ incepam.i.per
go quæ ceperam dicere.sed de hoc in eleganciis.

Ra.Petere deinde contendere est cum efficacia pe
tere. La.imo quasi contendendo siue cum conatu
ac nixu petere.sempq; requirit ablatiuū hoc mo
do ut apud Ciceronem frequenter ame contēde
runt. Ra. Item iubeo te illam amare .i. peto cū ma
gna instantia. La.imo aperte dicere & quasi horta
ri:ut iubeo te saluere.iubes me bene sperar̄.cur me
cælum sperare iubebas.sed de hoc uerbo in elegā
ciis lacius. Instantia non probatum uocabulum ē
Ra.Piger paulo post accidia est animi torpor quo
quis bonū desinit ichoare .La.ut id significet hoc
nomē nō potest scribi latine nec pronunciari.nisi
dicamus scribamusq; acedia utcumq; tamen per
unum.c.scribendum pronuntiandumq; est taceo
ꝗ desinere est eoꝝ qui inchoarunt : non eoꝝ qui
nōdum inchoarunt:ut ait raudensis.nemo .n. po
test desiner̄ ichoar̄.illud nūc addo đ significatione:
locus ille psalmi qui ait dormitauit anima mea ꝑ
tedio.græce est pre acedia:ut idem sit tedium &
acedia.itē loc⁹ alterius psalmi & āxiat⁹ ē super me
spiritus meus græce est acediauit : ergo idem est
anxietas & acedia .Ra.Ignauia est animi uitium
quo quis in aliquo opere nullam adhibet discreti
onem. La. inaudita hæc hui⁹ nominis diffinitio.ē
n.ignauia contraria fortitudini:ut Cicero multiq;
testantur:cū qđ ratio aggredi fortiter suadet : id
nos formido aggredi dissuadet:& ab audendo reti
net . discrecio non est uocabulum dignum eo qui

doctrinam elegãtiæ profitetur. Ra. Pinguis deind Vitulum saginatum qui butyro & melle saginat. La. quis unq̃ dixit uitulum pasci butyro & melle. saginari. n. est delicato opiparoq; edulio inpiguari. saginatur itaq; uitulus mollioribus herbis: feno que aut aliis cibis humana manu ministratis. non butyro & melle. mortuum fortasse uitulum rau densis intelligit: qui profecto non dicitur saginari: etiam si totus sagina aliorum animalium farciretur. usus sum nũc sagina non pro cibo: quod usitatissimum est: sed pro abdomie atq; pinguedine: ut aliq auctores usurpant: quorum est Iustinus libro uicesimo inquiens. subiacis deinde emulis in segniciam lapsus: saginam corporis ex nimia luxuria oculorumque ualitudinem contraxit. Ra. Plures in fine per q̃plusculos. i. q̃plures. La. complures nõ q̃plures ne p q̃ plusculos quidẽ reperiri apud doctos reor. Quid attinꝫ uis ãpliare significatũ nois dimiutiui: quippe plusculũ min9 q̃pl9 significat p aũt & q̃ augẽt. ego uero dicerẽ cõplusculos: nõ ut augue rẽ. qd augeri nõ uĩ posse. sed ut deriuẽ dimiutiuum ab illo. cõplures dixi nõ uideri posse augeri: qa cũ dico p paululũ: augeo uim ipsam effectũq; minuendi. i. multum ualdeq; paruum: cum dico p plusculos dies: per plusculos nũmos: duo cõtraria in uicem augeo. paucitatem numeri & cõperatiuũ: qd auget numerũ: quæ duo cũ simul esse nequeãt: nescio ã liceat dicẽ: p plusculos siue p q̃plusculos.

Ra. Puuia ĩfine ĩbrex est tecti undẽ aqua canale defluit. La. imbrex tegula est sed magis cõcaua q̃ plana. canalis item pocius q̃ canale aqua defluit pocius q̃ unde. Ra. Pondus deinde libripenſ qui libra pondera eorũ determinat. La. negat libro primo ĩstitucionũ ulpianuſ: & qui hunc ĩteſtimoniũ affert priſcianus: ac boecius ĩ topicis ná eſt qui libram æneam tenet. hæc. n. ſũt uerba boecii. Mancipi res uetereſ appellabant: quæ ita abalienabátur. ut ea abalienacio ꝑ quandam nexuſ fieret ſolennitatẽ: nexuſ uero ẽ iuris ſollẽnitaſ: quæ fiebat eo modo quo inſtitucionibꝰ Caius exponit. adhibitis non minus quinq̃ teſtibus romanis puberibus: & præterea alio eius condicioniſ: qui libram eneá teneat qui apellaẽ libripens. iſ qui mácipium accipit ita dicit: hunc ego hominem: qui mihi ẽptuſ eſt: hoc ere eneaq̃ libra ex iure quiritũ meũ eſſe aio. Ra. Poeta. La. Luceiũ accipit pro poeta qui erat hiſtoricus ut epiſtola Ciceronis ad illum datur ĩtelligi: de quo etiam meminit in oratiõe ꝓ Celio item deitatem ait cum ueteres omneſ dixerint diuinitatẽ. & deitatem dici non poſſe racio ipá cõuincat: ut primo repaſtinationũ libro docuimuſ. Ra. Quid ſit de his interpretacionibꝰ & uerſibus hoc unum ſcio ꝙ poete ſæpe numero confũdunt iſtas pro alia ad uerſum ſuũ pro cõmoditate trahunt. La. qcquid ſit: poſuit pro utcunque ſit. item unam pro alia: cũ dicere deberet aliá ꝓ alia. dubitant quoq̃:

Homerus ã ãte uel poſt heſiodũ uixerit:qui tamẽ contemporanei fuerũt ſed qui ætate maior fuerit ambigitur.tamem annis multis fuit ante Romu lum:pro an dixit uel:indubitando.n.ſemper poni tur an ut ipẽ expte fecit.ſed in ſecundo loco nõ ẽt poſuiſſe:an turpius eſt q̃ ſi utrobiq; uel poſuiſſet ſiue aut item melius dixiſſet uter maior q̃ qui ma ior contẽporanei autem nõ inuenitur preſertim ĩ hunc ſenſum.inquo cum a multis aliis tũ uero aci cerone diſſentit.qui in Catone ait:de quo doctus heſiodus ne uerbum quidem fecit.At homerus q multis ut mihi uĩ ante ſæculis fuit . nec me fallit multoſ tam latinos q̃ græcos in ea eſſe opinione. und A.Gelliuſ ex ipſius heſiodi epigrãmate quod nunc theſalonice in marmore õndit:uult probare Homerũ ab heſiodo ſupatum fuiſſe.qd ſignificat heſiodus ipẽ in opere de re ruſtica:non habita mẽ tione eiuſ quem uicerit:tamem pleriq; ſentiunt al terum Homerũ multiſ poſt ſæculiſ natũ:ab heſi odo uictum. uolũtq; Homerũ ẽt bello thebano troianoq; heſiodũ aũt ſteſichori patrẽ fuiſſe.quid mirũ ſi p obliuionem raudenſis a Cicerone diſcen ſit:cum ſui ipiuſ obliuiſcatur:qui paulo poſt ait. Ra.heſiodus poeta cõtẽporaneuſ Homeri non ſo lum poeta ſed Pythagoreuſ fuit.La. Quõ fuit Py thagoreuſ heſiodus:& ætate Tarquini regis:cum Homerus quem ætate heſiodi fuiſſe eiuſ tam diu fuerit ante urbem cõditam.Ra.Hũc in tuſculaniſ

Cicero nomiat fuit tempore Tarquini prisci .La:
pythagoras fuit tēpore Taquini nec prisci sed sup
bi:& ut Liuius ait seruilii regis.non hesiodus.itē ar
chilochum facit esse tragicum:cū sit iambo℞ scrip
tor:de quo licet græco non debuit tamem ignora
re:cū de eo multi latini scribant.itēq; de Pindaro
lyricorū principe.quem hic tragicum esse uult.sic
alceum quoq; quem liricum esse:cum alii tum sa
ppho ad phaonē scripto carmine testatur auus ꝺ
ciue:Aratum nescit i quo℞ poetarū numero repo
nat.ignorans opus illius esse primum a Cicerone:
deinde agermanico augusto translatum heroicis
uersibus:ut græce scriptum est.Eschylum ait ipē
darii fuisse:quis non hunc putet eum darium esse
cū quo ter Alexāder iusto bello pugnauit.at qui ā
te eū aliquot seculis eschylus fuit:utpote primus
omnium tragico℞.Afraniū græcum esse suspica
tur qui togata℞ ut ite℞ dixi scriptor fuit.Ra.Cice
ro illum q̃ familiarem habet.La. Cur nō tuū præ
ceptū raudensis obseruas de p & q̃:nēpe quia nō ē
tuū;sed ab auditoribus meis p̧ te exceptum.inquo
ite℞ laberis.Ra.Horatius tempore augusti fuit &
Virgilii q̄ familiaris.La.Actiū comicū poetam ait
pacuuius qs sit tacet cū uterq; tragicus fuerit .Ra.
& iprimis egregius.lege rogo Iuuenalem & alibi
lege hoc precor .La. quid alienius a dignitate at
q; auctoritate cōponēris:q̃ obsecrare legētes ut le
gant.qi ut illi iudices sitan quo℞ arbitrio pen

deat status ac uita obsecrantis.custodienda est ab auditore maiestas & attencio nō precibus:sed raci onibus ac regꝫ dignitate pondereq̧ companda ro gat ut legamus ēt poetas cū ipē uelit hoc unum o pus quod ipē cōposuit ꝑ omibus sufficer.Ra.mu sas sibi ait q̄ familiares esse easq̧ sicilidas.La.itēꝫ q̄ familiares dixit ꝑ pfamiliares siue p q̄familiares si ue q̄ familiarissimas.Ra.Pomū deinde baccis.i.po mis.La.q̄ bacce sunt poma nō sūt:ut oliua bacca lauri grana mirti similiaq̧.Ra.Pomeriū uiridariū :i.pomerium locus plenus uiriditate.La.pomeriū esse locum iuxta muros:& pomariū locū cōsitum pomis ut in eleganciis dixi.Ra.Popul9 aliq̄to po st Arpi populi sunt italiæ inde creditur Cicero uo cat9 sit.La.Quæ tāta tua Raudēsis ābitio ut oīa i isto opere inserere uelis:ēt tuas orationes:taceo q̄ ornatas ēt astronomiā :sileoque:q̄ docte ēt rhero ricam nō dico:q̄ uere:& flumina mōtes urbes:po pulos:& alia multa:etiam quæ prors9 ignoras.nā arpi in appulia sunt ꝑpe urbem quæ nūc dicitur foggia.Arpinū unde fuit oriund9 Cicero longe il linc abest:qr uereor ne cū pp alia:tū uero pp nimi ā loquacitatē:tuū hoc opus ōnes hoīes ascribēdo ne dicā alegēdo deterreat Ra.Gette nil aliud sunt nisi gotti getuli ēt dicti sūt.La.getuli sūt in Africa. gotti aūt ex septētrione uenerunt.Ra.Porcus dei de cicuris est ꝑprie porc9 domestic9 .La. Hiero nymum : qui hoc ut opinor dicit:non affert Raudensis : affert Ciceronis exemplum quod

ab hac præceptione dissentit:cum dicit feris cicuri
bus natantibus profecto cicures non pro feris ac
cipiendæ sunt:sed pro mansuefactis:ut palam u ir
ro testatur: reddens etiam ex ipsa etymologia cau
sam:ut alibi docuimus.Ra.Porro infine T.Liuius
sæpe dicit comportant ligna comportant bládũ
nec dicit portant :La.raudésis sæpe sua uerba al
teri tribuit: quis.n.apud Liuium alium ue aucto
rem legit blandum.repitur autem apud Liuium
ac cæteros ut comportat ita portat ut in multis lo
cis quorum is un9 est.Siculum auté omné frumé
tum in etoliam ad exeratum portari iussum.& ali
bi cómeatus tamem haud secus q̃ in pace ex agris
castellis q; hostium romani portabant.Ra.Possũ
deinde est nãq; aduerteř.i.aiaduerti potest & nus
q̃ scriptum inuenire est id eẽ factum idest inueni
ri potest & multos est uidere pecuniæ cupidos.i.
uidere possumus.La.raudésis uideř uult hoc op9
nó euoluendis sedulo libris sed memoriæ benefici
o cõdidisse qđ prudéti lectori longe uř esse sec9 cũ
in pluribus aliis:tamé uero q; in copia maxima e
xéplorũ nulla hoi exépla succurrũt:sed quædam
ex se ipso cõfigit.ut hoc loco:ubi exempla nullo
auctore proferũtur:ac ne proferri quidem possũt
nisi ex poetis:ut apud Virgiliũ.scis pcheu scis ipé:
nec é te falleř quéquã idé quia nõ é possibile cuiq̃
falleř te:q mo9 p negationé pocius fit:ut exéplũ p
sũ hoc ex Virgilio sũptũ est:quæ figure græce ma
gis q̃ latinæ.ũde fit ut multa hui9 modi nõ politi

interpretes effundant quale est illud nõ ẽ dare uacuũ ĩ natura. Ra. Potus. La. impugnat priscianũ qui ait apđ Terentiũ scribẽdum esse. Quid ais: cũ uirgine una adolescẽs cubuerit plus potus: nõ aũtẽ potis: ostendat raudensis stare uersũ ut ipẽ emendat: & melius sentire q̃ priscianum cõfitebor. pot9 nãq; habet primam longam potis uero breuem. Ra. Pretium deinde item minoris uendidi uel maioris. La. non dicitur maioris uendidi uel emi sed pluris. Ra. Prefetus multo post quin etiã inquilin9 aquam in cenaculo habeat quã igneus terror ingruente presto accurrerẽ posse censeatur. La nõ recte usus est presto neq; insignificato neq; in coniũctione alteri9 uerbi q̃ substãtiui ẽt igne9 terror ĩ ppie dicitur: p eo qđ est terror ignis. neq; n. dicitur aurea cupido: ferreus timor: pro auri cupido: & ferri timor. Ra. Presentialiter. La. en latinũ elegansq; uocabulum. Ra. Presepia dcũtur non tantũ inqb9 aut canteria. i. equi antiqui aut iumenta aut cætera animalia pabulantur sed omiã loca clausa & tuta dicta sunt præsepia unđ Virgilius fucos a presepibus arcent. La. canterii sunt equi castrati nõ aũt antiqui: ut quibusdam placet græci cãtelios uocãt asinos a spinis tollendis nec pabulari ẽ ĩ stabulo comedere equos: sed hoies papulum equo & ex agris capere. unđ sæpe legimus milites missos ẽ pabulatum. præterea male diffinit presepia. nã Virgilius figurate dixit presepia eodem modo quo dixit

fucos pecus: hic: n. uersus eius est. ignauũ fucos pe cus a presepibus arcent. qua trãslatione uenustio rem ac uerecumdiorem alteram translationem fe cit. nam cum dixisset pecus decentissime sub iũxit presepia. quod imitatus quintilianus hanc transla tionem ut aliq̃tulum abhorrentem aprosa in usũ oratorium cõmutauit. Alie militaribus castris pel lent u ulgus ignauũ ergo dicamus omia loca clau sa esse castra: quia quintilianus aluеũ apium dixit castra. hæc raudensis nr̃ eloquentiæ: si ei credimus præceptor ignorat: qui propria nũq̃ a translatis uerba distinguit & perinde de õnibus loquitur ac si propria utiq; essent: Ra procõsularis paulo post quo seriosius delectum facere posset consulem cre auit. La. seriosius pro ordinacius posuit: quod nõ inuenitur nec in hunc nec in alium sensum. Ra. ob seruari ceptum est ut quoquisq; anno consules fu issent sequenti proconsules remanerẽt. La. hoc nũc audiui. nam cicero nõ fuit procõsul: altero post cõ sulatum anno & multi ante proconsules fuere: q̃ consules ut pompeius ut Q. cicero. Ra. proditor. La. statim post usq; ad calcem errat. ait. n. Ra. facti osus qui fingit se facere ut prosit sed facit ut noce at. sediciosus qui discordias seminat cõmentum oc cultus & maliciosus tractatus. itẽ urbem ex com posito inuadunt scilicet per prodicionem. La. est nãq; factiosus: ut superius dixi: qui potens in ciui ttea nititur esse contra emulos. sediciosus qui sedi

tiones amat:ut in eleganciis docui.cōmentum est excogitatio. An conmentum donati ē maliciosus tractatus:q̃q̃ non me preterit raudensem illustrantem tractatū pro coniuratione intelligere.ex cōposito ē ex cōuēto:cum clam inter se conuenerunt: & hoc frequentissime in bonam partem nam sic aliquos insidiari hostibus aut aduersariis : quod nemo inhonestum esse dixerit ex cōposito fieri dicere possumus. Ra. Professio. La. nō aperte raudēsis hoc nomen diffinit.ego ut breuiter dicam.neq; n.nisi breuiter mihi dicere:lz : sic diffinio.pfessio ē aperta ac uoluntaria confessio:ut profiteor me amicum esse inimici tui ide qui artes liberales docēt professores dicūtur:quia artes illas se scire ac posse publice traderē fatentur profiteri autem apud pretorem:uti de archia est apud ciceronem:& profiteri siue noīa siue censum:ut ē cū alibi:tū uero i iure ciuili est in euangelio q̄ profitebantur omnes in iudæa sub augusto ex hoc fonte uenit. La. Prolongare induciari . La. induciari pro differre siue procrastinare raudensis accipit:ut iterum dixi illitterate nos loqui docens non ut profitetur litterate .
Ra. Promitto paulo post spondent.i. certificant.
La. docti aiunt spondere esse ultro promittere ut apud Virgilium.non si mihi iuppiter auctor spondeat:hoc sperem italiam contingere caelo.
Ra. Pronunciator . La. ais cannæ pro arterie. ais garrire pro acute exclamare.ais strepitus pro uociferatō. idē hæc illa significare itē colis:comis:

& pioclis pro distinctiōe pnunciacōis: ut ut rudes loquūtur p distinctione pūctorum ais comis in plurali cū eius singulare sit hoc coma. tu ais quītilianū: cū dicit cōmouere tragœdias: de pronūciaciōe sensisse. hoc est de exclamacoē & cum hæc dicas: putabo te post ciceronem Quintilianūq; de arte oratoria posse precipere. nam cōsultus ac marcianus cappella & quidam alii de arte hæc præcepta dant: sed plurima ex quintiliano ad uerbū sūpta: cum tamē de illo a quo furantur mencionem nō faciant. homines improbos planeq; ingenio misero ac furaci: quos alias castigabimus. Tu tamē qi illis doctior sis audes de eloquēdo ac de pronūciando cōscribere: presertim recedens ab illorum sūmorum principum uestigiis. poteram equidē ad singula præcepta rhetoricæ: nā ōnes colores rhetoricæ persequeris: te refellere: atq; iure optimo deridere: a quo faciendo retinuit me: & plixitas huic libro alienissima: & pudor ne quis me nimis existimaret iratum. sed a breuitate instituta recedimus: plura q̄ oporteat de operis nostri breuitate fabulamur. Ra. cepit cauda ad aures utriq; repcussa excandescere & suscitare se ira. La. Si leones nūq̄ uiuos certe pictos scultos ue īspexisti: an tibi cauda tam pcera uidentur esse: ut flagellare utrinq; aures queant. Si hoc ita esset. & oculos flagellarent. qd quia obesse uisui posset: nō est putandum diuinam prouidentiam ultra q̄ oporteat: pceram dedisse leonibus caudā.

Ra.acrimoniam etiam inesse .i.rugata frōte qualis Christus futurus est in ultimo iudicio. La. quasi a crimonia uultus sit rugare frontem:& quasi orato rē aduersus iudices eam seueritatem ideq; supercili um exhibere doceat:qua iudex est aut magistratus in eum:qui damnandus est rei capitalis:& quod ci um terribilissimū est:qualis deus & homo christus i homines erit,diabolosq; dānandos.si mō christus contracto supcilio.i. iracūdo aīo sedebit: & nō pos sit iudicare nisi indignatus. Ra. dabatq; Octauia nus assiduo phonasco opam; est.n. potio qua ute banť poete cum recitabāt. La. imo phonascus est musicus apud quē octauianus assidue studebat. a it eni Suetonius:Octauianū dedisse operā phonas co assiduo: hoc est audisse musicū cātoreq; assidue a quo disceret rationē utendæ cōfirmādæ emendā dæ uocis.Ra. prope.La. non ē cominus idē quod prope:sed ut sic dicā:a ppe: ut cominus me incesse bant lapidibus:hoc est e ppinquo loco: sicut econ trario eminus e longinquo. sed ita tamē lōginquo ppinquoq;:ut ppe itra iactū teli esse possit: aut qđ sit id genus. nō.n. recte dicas comius ueni:aut emi nus redeo.de hoc iteꝝ supius. Ra. prouerbiū dein de dicamus iure uetus elogiū.i.ue puerbiū.La.dixi i elegantiis elōgiū testificationē esse quādā scriptis mandatā:ut in ope illo exēpla ostēdunt. unū tamē subiitiā Ciceronis p Cluentio.elogiū recitasti de te stamēto Gn. & gnatii patris hominis honestissimi

uidelicet & sapiẽtissimi. Iccirco se exeredasse filiũ q̧ is ad oppianici condẽnationem pecunia accepisset. Ra pugna A. Gellius dicit i maledictis aduersus improbos non uelitandum .i. leuiter pugnandum licet hoc loco absq̧ leuiter dicatur. La. quasi uelitari ueniat a leuiter: & non a uelos quod est iaculum græce: quo genere teli qui pugnabant & eum i modum: quem Liuius Valeriusq̧ narrauere: uelites dicti sunt & hic uelitor pugno ac digladior. postea ḋ re ad uerba translatum: tanq̃ uelites dici possint: q uerbis altercantur. uelitandum ergo nõ est maledictis aduersus improbos .i. mutuis conuitiorũ iaculis non est aduersus improbos pugnandum: uel i morem uelitum cum illis decertãdum. Ra. Pulcher & aliquanto post censura est animi nõ corporis: ideo melius membrorum decorem ac pulchritudinem dicimus: q̃ censura. tamen quia in usu cẽsorium hominem pulchrum dicimus post hoc pulchritudinem resciri La. hunc usum non agnosco: ac prorsus mihi talis ignota est significatio. Censorius. n. homo ẽ qui censor fuit: qui dignus est propter morũ grauitatem qui alios censeat. i. de moribus aliorum iudic& aut qui iudicare mores: aut qui opera aliorum censuerit. Ra. Puer paulo post Suetonius de Octauiano ait pueros pumilios atq̧ discortos abhorrebat pumilios. i. molles & enerues atq̧ elũbes. La. q̃ credibile est Augustum exhorruisse molles enerues atq̧ elũbes: quasi tales aut ipse nosc&: aut aliquis ad e

um ferret: non ergo de his loquitur Suetonius sed de nanis & enormia membra habentibus: qualem Valerius martialis describit in illo distico cui nomé est pumilius. Si tantum spectes hominis caput hec tora credas Si stantem uideas astyanacta putes. ab horrebat quoq; dixit pro exhorrebat: abhorreo eni uult post se ablatiuum cũ prepositione a uel ab: ut Cicero a qua fateor nullum ætatis meæ tps abhorruisse.i.alienũ fuisse. Ra. Punire aliquáto post uidi cabo eam ne ueniens in nouissimo sugillet me.i.puniat. La imo đtrahat carpat accusetq; me ut frequẽter apud hieronymum suũ: quod declarat ipsa uox græca unde traduximus Ra. quando đ inde aliquádo Romæ esse cæpimus quid nobis defuit idest quando. La. hoc inauditum nobis est aliquando pro quando poni: neq; ipse rite facit: ut iure noua non afferat aliena exépla sed sua. hocpotius erat dicendum: & quando ꝑ aliquando accipi ã tecedente nũ: sic nũ quádo me adiuuisti? quæ interrogatio facit hoc significare nũ aliquádo: i qué modum aliq accipiũt illud in euangelio Lucæ nũ quádo uos misi sine sacculo et pa & calciaméris qd uobis đfuit. qué locũ tamé ra. uidet afferre uoluisse: sz i 5riũ sésũ: ubi. n. posset eé quádo ꝑ aliquádo: & iste accipit aliquádo ꝑ quádo. Ra. quasi deid nullus ꝑ pheraꝝ ꝑpemodũ tá apte dixerit.i. quasi. ité subridés.i. quasi ridens. La. imo propemodũ siue prope hoc est pene siue fere: subridens enim: subirascitur

ſubobſcurus:é aliquantulum ridens:aliq̃tulũ iraſci
tur:aliq̃tulũ obſcurus. ſub idem tempus:ſub eádẽ
horá:eſt eodẽ tempore & in eadem hora licet ſub e
ádẽ horá uix repitur:ſub idẽ uero tp̃s frequentiſſie
ut apud Quintilianũ. uenit in ciuitatẽ ubi munus
parabat ſub tẽpus ipſũ:quo pugnaturus erat diues
filius. Ra. quare deinde quatenus coniunctio cauſa
lis idem qua ratione p i ſcribitur eatinus.i.ea ratiõe
aliquatinus.i.aliqua ratione. La. Imo & p e ſcriben
dæ ſunt hæ dictiones:neq; hoc ſignificát ut i elegá
tiis docui. ná quatenus ſignificat quoniá uel i quá
tũ. eatenus uero uſq; eo aliquatenus eſt aliquantu
lum:ſiue ex aliqua parte:ut Quītilianus: uer hoc
aliquatenus tempoꝝ conditione mutatum eſt. Ra
Que ue coniunctio coniungit ſiue diſiungit ut íter
aſinũ lupumue magna diſtictio eſt. La. imo ue idẽ
eſt quod uel: ut bonũ malumue ſequimur õnes.i.
bonum aut malum:docti indoctiue ſimus nihil co
gitas.i. ſiue docti ſiue indocti. Ra. Quidá deinde u
bi uero quod plus conueniunt quiſpiá & quidá q̃
aliquis & quidam et iterũ: aliquis enī rectius coniũ
gitur nõi cõi:ut aliquis homo: & quidá & q̄ſpiá no
mini ꝓprio:ut quẽpiá ſimonẽ. La. de hoc in dialec
ticis latius diſputauimus: & nõ nihil in elegátiis at
tingimus: & in hoc ipſo libro. Itaq; hic breuiter ite
rum dicá. Quidam & aliquis hoc differunt ꝙ qui
dam certum hominem ſignificat: ut quidam uult
accipere filiam meam pro uxore ſine dote. aliquis

uero incertum. ut aliquis uolet accipere filiam meā pro uxore sine dote. ibi scio ac nominare possum: quis ille est: hic non possum. nonnūq̄ sed tamen ꝑ raro inuenitur aliquis pro quidam: ut pro Plantio Cicero. ais missum esse aliquem in prouintia: quispiam autem & quisq̄ nihil ab aliquis differūt. Illud autem exemplum ex actibus apostoloꝝ: quēpiā Simonem q̄ eleganter dicatur: in libris interpretatiōis noui testamanti ostendimus. Illud tamen sciamus i proprie dici quo quidam utuntur. est quid mirū est quid pulchrum: quod ex græco descendit significat quidam hoc loco non aliquid: nam unam græci ꝑ duabus latinis dictionem habent. dicendum ergo ē quiddam mirum: quiddam pulchrum. siquidē quid pro aliquid accipitur non pro quiddam. Ra. Quis & quotus & quotusq̄sq̄ La. quotus & quotusq̄sq̄ exponit pro quis; cum significent quot dumtaxat i terrogatiue: ut in elegantiis diximus. melius hoc p̄ cepisset id quod multi barbare: aut impolite dicunt secundū q̄ ueniebāt ad manus diuisi famulis uestes dicendum esse ut queq̄ ueniebant ad manum: siue ut queq̄ occurebant. Ra. Recitare. La. raudensis in eundem sēsū accipit recitare comedias tragœdiasq̄ & agere actitareq̄. quod longe diuersū est recitare ē scripturā clara uoce ut alii audiāt itelligātq̄ legeṝ ū de poetæ historiciq̄ & alii scriptores r̄citabāt publi ce opa sua & nonnulli aliena: ut fit in comediis tra gœdiisq̄ aliquando non legendo fit recitatio: sed

memoriter referendo: quæ uel scripta sunt: uel dicta nihil.n. interest legere: si quæ pronuntio memoria teneo. Quintilianus: at ista legem recitat de muliere loquens: quæ cæca erat. Plautus recita memoriter. Agere est gesticulationé facere: quod est histrionum atq; mimorum. Ra. Recómendatitiæ littere La. Cómendatitias litteras dicimus non recómendatitias: sicut cómendo non recómendo. et committo me tibi non autem recommitto. Ra. Et erũt uerba Ciceronis pro maiori parte. La. Cum uerba Ciceronis afferre te dicis: cur non uerba illius loqueris ex maxima parte ille dicere solet: non pro maiori pte. item uereor ne quis q̃ plures tibi recómendo. có plures dicere debuisti: tum quia Cicero sic loquitur tum quia contra præceptum tuum est: ubi ais q̃ superlatiuo debere coniungi: nec recommendo dixit Cicero: sed commendo: ut superius testatus sum. Ra. Recordor deinde te ut dixi fero oculis idest memoria teneo: & te semper post me feram. item multa me fugiunt idest non recordor: Et non te fugit idest recordaris. La. in oculis te fero: est q semper uideor uidere te & alloqui: audireq; pro beniuolentia: ut apud Virgilium illum absens absentem auditq; uidetq;. præ me fero: quod non dissimulo: & uoce uultu gestuq; fateor: aut amare me quempiam: aut odisse: aut bene sentire: siue male de aliquo homine: siue de re: & quæ sunt similia. Multa me fugiunt est idem quod multa nescio: quasi quia illa

præhendere non possum. ut Cicero: sed tunc ea ratio me fugit idest hanc rationem nesciui. At si Raudensi credimus: quecunq; nos fugiunt ea aliq̃do sciuimus: quoniam nemo dicitur non recordari: nisi quæ didicerat. hic secus fit: quia de omni re ac ratione quæ nobis cogitantibus non occurrit: dicimus eam nos fugisse nisi Platonem sequimur q uult discere esse recordari. Ra reddo reddis restituo restituis redibeo redibes sine h: La. imo cum h ut exhibeo prohibeo perhibeo adhibeo.

Ra. regula deinde norma est maxime in regendo. La imo norma est instrumentum illud duorum laterum quo fabri omnia dirigunt metiuntur: inde quæ recta dimensaq; sunt normam habere dicunt.

Ra. relinquere deinde item uxor mea me deficit id est reliquitq; & deficiet tempus enarrantem.

La. Defitio cum tempus ponitur similibusq; non cum persona iunctum accusatiuo. Dies enim me deficiet: idem quod dies mihi defitiet. Sed illo modo per accusatiuum apud eruditos frequentius.

Quæ similia tempori dixi huiusmodi sunt: ut Cicero in Verrem: Vides te quanta deficiant: Et in eundem: Vox me citius defecerit: q̃ nomina.

Et in eundem alibi: Vt si me in ea quærimonia quam sum habiturus de istius crudelitate: & de casu Rei Publicæ indignissima morte: Non mor do uires: Verum etiam uita defitiat: Id mihi

preclarũ & iocundum putem. Plinius iunior. Tan
dem eum patientia defecit. uxor me deficit: ego nõ
dicerẽ: sed milites: sed populi: sed discipuli mei a me
defecerunt. hoc est ab imperio & preceptione mea r
cesserunt. aut si uis uxor a me defecit. Ra. responde
re deinde nequaq̃ litteris satisfacerem .i. responderẽ
La. si litteris: ut ego interpretor: est ablatiui casus: si
gnificatio esset placarem mitigarẽ equanimiorẽ fa
cerem te per litteras meas sin datiui subintelligit tu
is. ut sit sensus: me tuæ incusationi expostulandũ
querelæq; purgarem atq; excusarem. Ra. Illi sic ob
streperunt. i. respondent. La. imo strepitu loquentẽ
interpellant atq; dictis illius ac strepitu aduersantur
Ra. cum hæc diceret reddere nesciuit. i. rudere La.
cuius hoc exẽplum est raudensis: apud Ciceronem
Quintilianũq;: nõ semel legimus: cur hoc credam:
cur hoc uelim: cur fecerim suo loco reddam .i. ostẽ
dam & explanabo. Ra. Respicere deinde totum lu
strabit lumie corpus. i. respitiebat. La. imo circuibat
ut idem auctor alibi: lustrat auentini montem. res
picere quoq; est retro aspicere: quibus exemplis ple
ni sunt omnes libri. Ra. reputare .i. in bonam uel
in malam partem aliquid habere: ut homo nullius
momenti .i. reputationis. La. imo reputare est se
cum cogitare seu recogitare: ut Boetius. Cum hæc
mecum tacitus ipse reputarem. Quintilianus: quo
tiens facta reputaui: flagella mentis sonant: ultrices
uideo furias: & in quamcunq; me partem conuerti

occurrent ũbræ meoꝝ. Liuius libro .xxi. unusquisq; se non corpus suum: sed coniugẽ ac liberos paruos protegere putet: nec domesticas solum agitet curas sed identidem hoc animo reputet uestras tum intueri manus senatum populumq; romanum. ecce aliud est putare: aliud reputare: nec homo magnæ r putationis dicitur: nisi ab ineruditis: sed magnæ existimationis: aut magnæ opinionis: uidelicet q homines de eo egregie existimant atq; opinantur. Ra sic exponit Priscianus in sexto maioris. La. indecorum est labi in errorem imperitorum: qui dicũt Prisciani maioris minorisq;: cum unum opus sit: nõ duo: eoquidem magis q librũ appellát opus quod constat pluribus libris. Ra. rhetorica deinde Quintilianus ait rhetoricam in latinum transferentes: tum oratoriam tum oratricem nominauerunt. La. Damnat horum nominum inuentores Quintilianus nõ probat: ut uult raudensis. circa unumquodq; imo unum quicq; nunc enim est substantiuum: secus autem cũ adiectiuũ: ut unũquodq; nauigiũ: de quo & in opere de elegantia. Ra. similiter laudes & uituperia. La. uituperia ostende quis dicat. Ra. patronus ergo uerris cõmutauit ꝑsonam ꝓ facto nolés ob infamiam eum nominare: sed dixit considerate iudices uictorem daciæ & attẽdite q̃tã gloriam nobis cõparauit subiugando ipsos dacos nostræ potestati. La. ubi hoc legisti raudensis: nũqd orationes Hortensii habes: qui fuit uerris patronus: q̃q quis non

agnoscit ista uerba abhorrere ab omni antiquitate
preterea quis narrat Verrem superasse dacos. tantũ
siciliam cõtra pirratas fortiter tuitũ esse accepimus
huic facto simile est q aliquando pro alio nominas
ut Plinium pro Quintiliano: interdumq; illo♃ uer
bis tua addis: ut tibi interdum docti uidentur copi
am habere maiorem: q dicunt omnia quæ sciunt:
& quæ nesciunt garriunt obstrepunt latrant. horũ
uerborum nouem sunt Quintiliani: octo posterio
ra raudensis. Ra. Sed hoc non satis ne his modo q
doctrinam hanc ingressi nouiter sunt cœterum ne
his quoq; qui aliquid profuerunt. La. dum rheto
ricæ præcepta dat raudensis uideamus: an id quod
infra rhetoricem est latine loquatur. Ait cœterũ ne
his quoq; p sed ne iis qdé. ná & si cœterum pro ue
rum siue sed accipiatur: tamen hoc loco minus ac
commodatum est. hiis autem non reperiri satis pa
tet per ea quæ de his & de iis superius diximus. ne
quit enim adesse spiratio cum gemina i. etiam noui
ter dixit pro recenter: profuerunt quoq; p profece
runt: prodesse ad alios quoq; spectat proficere uero
ad se tantum. Ra. unum.n.uerbum proprie signifi
cãterq; positum totam interdum illustrat oratiõem
La. non uerbum istud est sed fulgur uno flãmarũ
iactu mũdũ omnẽ illuminat. qui.n.potest unũ uer
bũ totá illustrare orationẽ: presertim pprium? qp
pe magis translata orationẽ illustrat q̃ ppria: & nul
lũ debet in oratione esse uerbũ quod nõ sit propriũ

nisi fuerit ornatũ: hoc est illustrius q̃ ꝓprium. dicẽ
dũ ergo erit unũ iproprium uerbũ obscurat cecatq;
ſniam & si uis etiã orõnem. non utiq; unũ ꝓpriũ il
luminat: si cœtera parũ apte parũq; significanter a
dhibeantur: siquidẽ plus incõmodi est in uno bono
Ra. itaq; hoc auctoribus non est elaboratum uel q
a nõ ab his aduersum uel quia difficilis haꝝ est trac
tatio. La. si alius q̃ raudensis foret q hæc tã magni
fice iactabundeq; effunderet: quibus uel quanto im
petu: qua procella in ipsum inueherẽ. non est elabo
ratum auctoribus: quomodo uerba proprie signifi
canterq; ponerẽt: & si hoc non fecissent nũ pp diffi
cultatem in hoc nõ elaborassent. quæ difficultas te
nõ retinuit: quare quoniã õnes colores rhetoricos
in hoc tuo opere exequeris quasi tu præter cæteros
đ elocutiõe enucleate elegãterq; cõscribas nõ sustine
o qn primũ qui se offeret odorẽ abste traditũ discu
tiã: q̃ uere tradat: ut ex hoc uelut gustu alioꝝ quo
q; sapor itelligat. nũc q̃ ꝓprie significãterq; q̃ posi
ta sũt a raudẽsi uerba tractemus. primũ cõiunxit ꝯ
latinitatis rõnẽ subiunctiuũ cũ indicatiuo: qa dicen
dũ erat i utroq; aut ẽ aut sit đinde sic. Ra. Aristotilẽ
La. licet aliq uulgo dicãt physicã ac metaphysicã ta
mẽ physica siue metaphysica iscribũt opa illa nume
ro plurali: nec aristotilẽ dicẽdũ fuisse sꝫ aristotelẽ ip
sa nos ꝓnũtiatio doc& qppe cũ sic sẽp loqmur ego
sũ aristotelicus libri aristotelici opus aristotelicũ nõ
aristotilicũ đide. Ra. et qui nobis tribuet q̃ multũ so
les. La. q̃ multũ dixit ꝓ pmultũ ꝯ suã ipius rgulã. si

sua illa potius q̄ mea est. deinde. Ra. Sed tamen cū
neq; libris ipsis habundemus nec fieri pōt ut non a
liqua interdum excidant memoria. La. idē uitium
quod paulo antē attigi: de diuersis modis in eadem
oratione: siue in eodē cōplexu. deinde Ra. id ipsum
quod apprime cupiunt q̄ facile credunt. La. q̄ faci
le posuit pro pfacile siue perq̄facile siue q̄ facillime.
Apprime minus oratoriū est significat tamen ualde
pduciturq; media syllaba. deinde. Ra. animosq; mi
hi q̄ familiares offendere. La. idē quē modo dixi er
ror deinde. Ra. huius. n. cōmentarii cognitio studio
sis: iuuenibus &si non magnā utilitatē ut nōnulli iā
indicant afferet: at certe quod magis cupio bonā uo
luntatē. La. Cōmentarium appellat tā imensū op9
quo nullū ex ōni uetustate maius extat. p̄terea uide
tur raudensis non recte intelligere Quitilianū: cui9
extrema uerba opis de oratoria institutiōe hæc sūt.
hēs Marcelle uictori q̄bus precepta dicēdi p uirili p
te adiuuari p nos posse uidebantur: quoꝝ cognitio
studiosis iuuenibus &si non magnā utilitatē afferet
at certe quod magis petimus bonā uoluntatē. non i
quit Quintilianus suam bonā uolūtatē: ut de se ait
raudensis: sed iuuenū studiosoꝝ. i. animū propensū
ad uirtutes. cū orator iprimis debeat esse uir bonus
quæ prima ipsius laus ē. pxima dicēdi peritū esse:
ut solebat dicere Socrates: satis se fecisse i discipulos
si bonā uolūtatem illis iduisset. i. mentē ppensā ad
uirtutem effecisset. deinde.

Ra . circa elegantiã uocabulo℞ ſplendoremq; uerbo rũ totus hic liber eſt editus. La.editus dixit ꝑ cõdi tus . cõndere eni eſt cõponere:edere autẽ publicare nec liber qdem opus hoc appellari deberet. Ra.Sta bit ſẽp incõcuſſa ſentẽtia : malle imitationẽ hoĩes ſi ne arte q̃ artem ſine imitatione poſſidere La.neq; i mitatio eſt ſine arte:quia pars artis eſt:neq; ipſa ars citra imitationẽ fit . cum .n. legimus orationes uir tuteſq; ea℞ ĩtelligimus:tunc imitamur id arte:quæ in illis latet : noſtrũ pectus ĩbuimus memoriãq; in ſtruimus : niſi ipſum ſcribere ac loqui oratorẽ imi tationẽq; uocas:qui magis uſus conſuetudoq; atq; exercitatio uocari debet. ac ne dubitare poſſimus i mitationẽ artis eſſe partem:& qd ipſa imitatio ſit : qualiſq; debeat eſſe uno capitulo Quĩtilianus oſtẽ dit.ſed initiũ poſuiſſet.fuerit. Ex his cœteriſq; lecti one dignis auctoribus uerbo℞ ſumenda copia eſt & uarietas figura℞ & componendi ratio.tũ ad exẽ plũ uirtutũ omniũ mens dirigenda.neq;.n. dubita ri poteſt qn artis pars magna contineatur imitatio ne.nam ut inuenire primum fuit eſtq; ꝓcipuũ : ſic ea quæ bene inuenta ſunt utile ſequi:atq; omnis ui tæ ratio ſic conſtat:ut quæ probamus in aliis: face re ſic ipſi uelimus. Sic littera℞ ductus ut ſcribẽdi fi at uſus pueri ſequuntur : ſic muſici uocem docenti um:pictores opera prio℞: ruſtici probatam experi mento culturam in exemplum intuentur.omnis dẽ niq; diſciplinæ initia ad propoſitũ ſibi ꝓſcriptũ for

mari uidemus. & hercle necesse aut similes aut dissi miles bonis simus: similes raro natura pstat: frequẽ ter imitatio. sed hoc ipsum quod tanto faciliorẽ no bis rationẽ rerum omniũ facit: q̈ fuit iis q nihil quod sequerentur habuerũt: nisi & cum iuditio apprehẽ ditur: nocet. deinde subdit pcepta imitationis post quæ de imitatione non hiscere molestissimũ foret. At raudẽsis uocabula quedá exponit & bene dicta ab auditoribus sine illa traditione: & alia multa ad rẽ nihil ptinentia inculcat. Ra. reuertor paulo post accipiet reduces idest reuertẽtes dixit Virgilius. La Seruius melius: qui exponit reduces p a piculo do mũ reuersos. Ra. prepost eros habes tabellarios. i. re deuntes. La. nõ internoscimus: quádo aliorum quádo raudensis exẽpla sunt. opinor astute hoc facit ut su a quoq; ipsius exẽpla uetera esse existimemus. hæc uerba Ciceronis sunt in epistola quadam hoc signi ficãntis: q tabellarii nihil ordine: nihil tẽpore agũt ut iterũ in Lelio: prepost eris utimur consiliis & acta agimus deinde consultamus cum ante cõsultare ac deliberare deberemus deinde agere. & Quitilianus prepostera res est filium occidere deinde erubescere idest peruersa & quasi inuersa res est. Ra. Signum ti biicinum ad armigeros reuocandos. La. Tibiicines frequenter raudensis ponit pro tubicines. tibiicines sunt qui breuia illa organa inflant: multis in ligno ipso: si lignea fuerint: foraminibus uocẽ distiguen tibus. tubicines uero qui tuba canunt. Armigeros

autem non esse milites: & qui essent in elegantiis di
xi. Ra. ego Quintiliano hac in parte nõ satis adhe
reo ut motus pro arbitratu meo in aío habere pos
sim: & gemitus & singultus & lachrymas ueras fun
dere: flent de facili mulieres: imo & uiri gregales &
inepti animi magnitudinem nescientes. similiter ef
feminati quidã ut aliquando histriones & mimi. ic
circo Quĩtilianus ipse exẽplũ: ut sibi crederemus e
duxit dicens. La. ne quid foret in quo nõ uideretur
a ueteribus discrepare: reprehendit tertiã partẽ ora
toriæ artis stoicus noster. nõ sentis raudensis te Ci
ceroni quoq; atq; ipi ueritati õiq; idoli romanæ pu
gnare. an nõ mouit lachrimas Cicero certe ex arte
nõ qa lachrymæ ipe uel actori: uel auditoribus sua
spõte erumperẽtur. negas adhuc stulte igit̃ Cicero
de monendis lachrymis precipit. quid Marius in ca
usa Aquilii Antonio perorante non flebat aut non
oratio ipsa. M. Antonii id efficiebat mœstã flebilis
& apposita ad lachrymas cõmouendas. nõ uniuer
sus populus romanus lachrymas fudit. C. Gracco
necem fratris deflente? non mille alios legimus au
dientium lachrymas cõcitasse sola ui orationis? nõ
deniq; sancti ipsi atq; apostoli & fleuerunt: & fletũ
auditoribus excusserunt? non Christus & fleuit: &
fletum non tantum mouit: sed & flere nos iussit.
Quid non ipsa lectione re℞ miserabiliũ ab optimis
auditoribus cõpositarum ita mouemur: ut irã gau
diũ timorem spem dolorem concipiamus; & sæpe

lachrymas erũpentes cohibere nequeamus: quod ꝺ se excellentissimi quiq; confitentur. Ego de me for tassis tã q̃ de mollis affectus: & feminei pectoris ho mine fatebor: cum odissεam primũ legi multis i lo cis ita multæ cũ sigultibus lachrymæ manabát: ut nec afferre uocem: nec inspicer̃ litteras possé: & hoc in re fabulosa atq; poetica: quid facturus in uera á ut quam uerã esse crederem: atq; ab hoc poeta lon ge omnium præstantissimo nemo non heroum q ad troiam pugnarunt :inducitur aut indignatione aut dolore: aut misericordia aut gaudio aut deside rio lachrymasse. & certe humani potissimũ hoies nec agrestes nec efferati: uel sponte uel ad actionem optimi oratoris in fletum erumpunt. histriones au tem quos effeminatos ait non in rebus effeminatis sed magnorũ principum: utpote in tragœdiis. nam in comediis minus hoc accidit lachrymas mouent quod opus non nisi optimorũ histrionũ est: & op timoꝝ oratorũ. Ra. Rigidus infractus. La. infrac tum ꝑ non fracto accipit: quod quantũ memoria repeto: pro fracto frequentius accipit̃: ut apud uir gilium Turnus ut infractos aduerso marte latinos ergo prefractum dicere debuerat ꝑ rigido ut apud Ciceroné: cato nr̃ nimis ꝓfractus ærariũ ꝺféder̃ ui debatur. Ra. Ripa. La. quattuor noia attingit quo ꝝ nullũ aut plane aut uere exponit. ripa alueus cre pido riperia: quæ ipse & planius & uerius exponã. ripa sic est extremitas terræ: qua alluit mare ẽ litus

nisi q ripe possũt esse arduæ:litora uero nemo uo cat scopulos:preruptamq; atq; iminentem mari terræ altitudinem:quæ proprie rupes dicitur:siue mari impendeat:siue plano lacuũ aũt stagnorum q; ac magnarum paludium magis litus q̃ ripa dicitur.quia pprius ad imaginẽ maris accedũt. ut sint tantum ripe aquarum currentium excepto helle sponto:& siquid est tale:quarum ut sic dicã lect9 uo catur alueus.crepido est ora terræ quam aqua al luit ex hoc appellata:q ibi aqua alludens crepat: crepitat ue:cũ currit aut undas appellat.licet græ ci sibi huius nõis originẽ uendicant. p methapho ram uero & putei extremam horã:quæ ad ipsum puteum respicit:quod uulgo dicitur os putei. & omẽm extremitatem solemus crepidinem appella re.ut apud hieronymum in crepidine uiæ. riperia autem nõ inuenitur. licet ienuẽses & alii quidam horam maritimam ipsorum riperiam uocent:quasi mare ripas habeat. Ra. Riuula diminutiuũ deriua La. rima & rimula scribendum est.alioquin nescio quid hoc nomen sit. Ra. Sacrificare deinde nullo modo se dies extulit.i.extra uitam se tulit. La.imo ad sepulturam se exportauit.&.n.extulit se.i. exal tauit se:uenit tamen ab effero:ut efferam eum lau dibus:& extuli illum preconio meo.tum ab extol lo:ut noli me supra modum extollere.ego te infra meritum extuli:item extuli ab effero idẽ ad sepul turam:uel extra domum:uel extra urbem tuli.siq

dem ueteres nisi forte imperator aut magistratus: aut singulari quodam merito isignis solebat extra urbem sepeliri: honestiores tamem esse uias unde frequenter epitaphii ad uiatores diriguntur. ecq; cum dicim9 elatus est: significamus ad sepulturá: siue ad rogum extra urbem domũ ue: nam pot est esse dom9: extra muros latus est. Ra. parentare est ũbris mortuorũ aut tumulis parere obsequi ministrare. La. hieronymus exponit pro cõuiuium facere in honorem mortui. proprie aũt parentare ẽ mortuo: presertim intemplo hostia humana satisfacere: eiusq; manes hostili sanguine placare: ut Achilles patroclo fecit: & æneas pallanti facere destinauerat. Cicero de antoio dixit q̃ cineribus Cæsaris cũ ipius Ciceronis tum aliorũ multorũ cruorẽ parentare uellet. mirorq; cur apareo traducat hoc uerbum Raudensis: & nõ apari: siue aparente: cũ hæc primam breuem habeant. pareo uero longá. Ra. operari deos religiose & exsacrificiis sũma ueneratione litare uel cõuiuari Virgilius i primo georgicorũ letis operatus in herbis exponit nonius. sed ego nõ memini. La quid nõ meministi Raudẽsis nonium ne hoc dixisse: an Virgiliũ. ita ne memoriter hoc opus cõponis: atq; ita memoriter: ut ne repetere quidem libros uelis. si nõ recordaris euolue auctorem sin male eum dicere existimas: p fer snãz tuam præterea litare aut nõ exponis: aut minus certe exponis. significat. n. sacrificio deos p

picios impetrare.hoc eſt cũ aueſ addicunt.aut cũ exta bene ꝓmittũt:ut frequẽter legimus de multiſ ducibus eos cum ſacrificaſſent:litare nequiiſſe.Ra Sacerdoſ deinde ſacerdoſ eſt magiſ latum nomen q̃ pſbyter.i.epũſ.& q.& cetera.La.quod ait nõ ꝓ bat.noſ aũt ſciamꝰ ſacerdoſ eẽ nomẽ latinũ:pſbiter uero græcum.de quo latius in alio diſputauimus opere:ubi dui nois:hic autem de ſola ſignifica tione ac uoce:quam e græco ſumus mutuati: præ terq̃ ꝙ nõ preſbyterus dicimꝰ:ſed pſbyter:cum ra tio illud magis exigat q̃ hoc:niſi eadem racione a pſbyteros deci nemus pſbyter : ut ab Alexandros alexander:non alexandruſ.ab antipatroſ antipa ter nõ antipatrus:amenandros menander:nõ me nãdruſ. Virgiliuſ tamẽ ab euãdroſ:& euãder dixit & euãdruſ:pſbyter apđ græcoſ adiectiuũ ẽ:ſignifi catq; i cõpatiõe:ut apđ noſ ãtiquiuſ ꝓ meliꝰ.Rã. Sacrariũ deide paſtophoriũ ubi ſacraria reponũt La.ſacra reponũt nõ ſacraria:hæc cõtinẽt:illa cõti nẽt nec paſtophoriũ ẽ ſacrariũ:licet græci quidam ſic exponũt:dicenteſ eẽ gazophylacium.alii uero thalamũ nupcialẽ:cũ quibꝰ ꝓpe ſentit Hierony mus: qui in eſaiã ait:paſtophoriũ eſt thalamus : i quo habitat ꝓpoſitꝰ tẽpli.Ra.Saltem deide emicat incurrũ.i.ſaltat.La.ſalit dicere debuiſti:aut inſilit : ſaltare.n.tripudiarẽ illic uenit ſaltus:hinc ſaltacio qđ eſt ut Virgilianiſ uerbis utar pedibꝰ plaudere choreaſ.Ra.ſanitaſ deide ſanã philomẽa ẽ Pãphilꝰ

meliuſcula ē.i.pauliſper melius habet .La. imo ali q̄tulo melius hab&:pauliſper.n eſt per aliq̄ ulum temporis.Ra. Satelleſ deíde emiſſariuſ .i. ſicarius La. hoc ipſe non repperi ſed pro eo qui ante exercitum mittitur : uel ad explorandum : uel ad prelium laceſſendū:aliqui appellant arietem emiſ ſarium eum:qui emiſſus íſolitudinem eſt:uel qui ad generandam ſobolé emittitur.ſed uidetur ratio uelle ut dicat̃ admiſſarius:ūde admiſſura quádo mares brutorum admittuntur ad feminas ſed de hoc alio loco dicet̃.Ra.ſiccariuſ a ſicca.i.gladio ab ſcōſo i ligno La ut ita ſit q̄ ſicca abſcōſa ēēt i ligno cur non illud Quintiliani addebaſ:ſiccarios eos ēt appellari:qui cedem telo quocūq; cōmiſerint.Ra. Scannū deinde ná papa in ſuggeſto:cardinaleſ in ſubſellio inferiori ſedent.ſuggeſtus.n.eſt regalis ſe deſ.La.imo ſuggeſtum eſt locus ſuperior unde ad populum ſenatum ue oratiōem hémuſ . hinc ē qđ dicitur quiſ exſuperior̃ loco orare.quod ſignificat Cicero cū prætor ad populum inqt.hic aūt locus ad agendum ampliſſimuſ:ad dicendum ornatiſſi muſ eſt uiſus q̄riteſ.quodq; pobat Raudenſis exē plum ex eodem Cicerone ſūptum : idem cum in cōibuſ ſuggeſtiſ conſiſtere non auderet conciona ri ex turri alta ſolebat.T. Liuius libro viiii.ſic ait naueſ antiatum partim i nauilia Romæ ſubducte partim incēſæ roſtriſq; eaꝝ ſuggeſtū iforo extruc tum:adornari placuit roſtraq; uel téplū appellari.

Ra.Scelus deinde Terentius dixit ahminime gentium.i.nequissime.La.p nomie q̃tum itelligo accipit Raudensis minime:cũ sit aduerbiũ.ideq; ẽ minime gẽtium:qđ minime sicuti ubi gentiũ idẽ qđ ubi:nusq̃ gentiũ idẽ qđ nusq̃ siue nequaquã.Ra. Scire deinde quaꝛ uiderit epicurus.i.sciat.La.imo uideat:hoc est hui9 rei illi cura sit:uel huius opinionis ille rõez reddat:nõ ego.de hoc in elegãtiaꝝ opere diximus.Ra.Scopare:i psalmo habetur scopebam spiritũ meũ.La.hieronymus in esaiam tã in ipsi9 esaie uerbis q̃ in suis scopare ait nõ scopere hoc est prime cõiugacõis uerbo usus:nõ tertiæ: nisi me codex fallit:Ra.Scribere deĩde Cicero ait saepe scribã ad te tu ad me ueli nũq̃ dicit tibi.La.hoc iteꝝ superius preceperat:timuit.n.nisi obliuione factũ eit:ne tã eximiũ elegantiæ preceptũ nõ satis aduerteretur:nisi repetiss&.qđ si ueꝝ esset minu tũ:& Raudensi ob hoc inuentum gloriari liceret. & ego ut confitear erubescerẽ:qui hoc nõ aduertissem:cũ de elegantia scripsi.Veꝝ hoc nõ me fefellit sed illũ nã ut taceã alios auctores ille ipẽ quẽ Raudẽsis protulit:ita trebacio scribit.scripsit ad me caesar phumãiter:nõ dũ te sibi satis esse familiarẽ:pp occupationes suas:sed certe fore.cui qđ ego inscripsi:non dixit ad quem ego rescripsi.Iteꝝ circa finẽ scribit.n.ipẽ mihi te sibi gratias agere debere:& iterum ĩ tertia ab hac epistola.sed tu ĩ ista epistola nihil mihi scripsisti:& multis adhuc aliis ĩ locis.idẽ

ĩ philippicis. At ẽt litteras: quaſ me ſibi miſiſſe dice ret: recitauit homo & humanitatis expers & uite cõis ignarus. Ra. Secretum deĩde penetral & adit9 ſunt loca ſecreta. La. adytum non aditus dicitur uidelic& cũ y. nõ cũ. i. ſignificatq; ſecretiorẽ: & ut ſic dicam in acceſſam partem templi: & quaſi ſácta ſctõꝝ. ſic aũt proprie tẽploꝝ penetralia dicũtur a dyta ut ianua ualue. ut Cicero in uerrẽ. quæ mul tos annos ad ualuas iunonis ſamiæ ſteteriũt. & in eundem poſtea conuulſis repagulis: effractiſq; ualuis demoliri ſignum: ac uectibus labefactarẽ conantur. nam quod ouidius inquit argenti biſo reſ radiabant lumine ualue: domus ſolum ꝑ tem plo accipienda eſt. cũ tẽplum nihil ſit aliud q̃ do mus dei alicuius. ẽt ualue curiæ locoꝝ q; ſolẽniũ dicuntur: Ra. Senatorum deinde Cicero aũt de ſe nectute tantũ aliquando ſenectuti honoris tribu tum ſcribit quod ut quiſque natu grandior eſſet ita prior in ſenatu ſniam rogaretur. La. Cur Cice ronis uerba deprauas & eum barbare loqui facis. non dicimus grandior & prior inter plures: ſed in ter duos. rogaretur ẽt dixit: pro rogabatur: quod ideo ſibi cõtingit: quod pro illo ut: quod erat accõ modacius: dixit quod. Ra. Seneca deinde Quinti lianum nominat Seneca nono declamationũ ſua rum libro dicens tranſeo iſtos quoꝝ cum uita fa ma extincta eſt . La. in hũc errorem incidit pe trarcha: qualia multa peccat uincẽtius hiſtorialis:

ut alii multi ex plebe illiteratorum:qui aliũ pro a lio uel auctorem uel principem uirum ponit. ue lut statium tolosanum ꝑ statio cecilio:ac tres Ca tones pro uno.duosq; scipiones pro uno nesciens quo quisq; tempore fuerit. ita hi duo non uidēt Quintilianum plurimis annis supstitem senecæ fuisse:quippe qui opus de institucióe oratoria sub domiciano Traianoq; composuit.& mētionē Pli nii iam mortui facit:sicut & ipē Plinius de seneca mortuo.Senecā uero a nerone interfectum:qui se nior Quītiliano circiter ottoginta annos fuit:qui que si ipsi credimus:potuisset audire Ciceronem: qui ante Quītilianum obiit circiter centum quin quaginta annos.ergo alius Quintilianus fuit.de quo Seneca meminit: & forte pater Quintiliani aut auus.nam pr̄ Quintiliani eloquens sane fuit: ut quodam loco filius ipse testatur.afferens orati onis illius testimonium.quod si ita est nō ex cala goritana urbe oriundus est:ut hieronymus ait.sin illinc est ergo nec pater Quintiliani fuit:de quo facit Seneca mentionem:quoniā calagore nō Ro me eloquentiā exercuit nam idem hieronymus ait:Galbam:qui fuit imperator post neronem: di xisse Quītilianũ ex hispania ut Romæ rhetoricā doceret:de quo alias plura dicemus.hoc tantũ di xisse cōtēti:Quītilianũ hũc a puero Romæ fuisse eruditũ:& hieronymũ ita iquitiliano potuisse erra re ut fecit i bruto:quē ait duxisse porciā catōis filiā

in matrimoniũ uirginẽ:quæ fuerat bubuli uxor: ut plutarchus ait.de ſeneca aũt ã unus ſit:an duo minus diligenter attigit.contentus ſnia neſcio cu ius ſidonii poete nec aiaduertit. Quintilianũ teſti monium afferre Senecei tragoediis:ubi medea ad creõtẽ loquitur.quas peti tertas iubes. & tamem unũ ſenecã inter legendos noiare:cuius & epiſtolæ & dialogi:& poemata:& opera philoſophiæ ferãt Tamem duo eximii Senecæ fuerũt:ut Martialis teſtatur:qui fuit equalis Quintiliani Iuuenaliſq; : ait.n.binoſq; Senecas:& unũ Lucanum facunda loquitur corduba.Cæte℞ an idem ſit qui tragœ dias & alia opera cõdidit dubitari poteſt.certe qui nonæ tragediæ auctor eſt Seneca maior non fuit de quo alias ſuo loco dicemus.nã de ementitis ad paulũ & pauli ad eum epiſtolis in alio opere diſpu tauimus Ra.Secta.La.ſectam & factionẽ idem rẽ uult:cũ ſecta ſit iter philoſophos:aut philoſophis ſimileſ.factio aũt inter potentes ciues ut ſupius oſtendimus.Ra.Sentire deinde nonius ait ſenſus qui ſentiũt ſenſa quæ ſentiũtur. La.cur non affere bas ad hanc rem Quintilianũ:qui eam exponit planius iquiens.nõ raro tamẽ & ſic locuti ſunt:ut ſenſa ſua dicerent:nã ſenſus corporis uocabantur: ſed cõſuetudo iam tenuit:ut mẽte cõcepta ſenſus uocaremus.Ra.Sententia eſt color rhetoricus Ci ceronis quem ſi imitari collibuerit nõ incõgrue conuenit exordio modo non ponatur i principio

tunc.n.incideret illud exordii uitium qđ appel'a ē comũe & uulgare. La.hoc qđ me promisi redditũ quo se primũ offerret loco.ideoq; quae hic dico: eadem in ceteris aut similia possem dicere.ná quis istas minutias præceptorũ aut tradidit : aut tradi tas custodire posset?præterea quis te Raudensis e docuit sniam facere uicium:qđ dicitur cõmune & uulgare.si eim ita esset:omis snia uiciosa esset . siq dem uiciũ cõmune aut uulgare in qualib& parte orõnis cõmitti potest: nõ tantũ exordio.atq; i ipõ exordio infinite sẽtẽtie repiuntur:ut apud quintili anũ:fas est uita periclitari: qui natũ se meminit le ge pereundi:& Cicero in salustium sic exorsus a snia est ea demũ magna uoluptas est crispe sallu sti equalem ac parem uerbis uitam agere:statimq; post:neq; qui uiuit ut tu:aliter ac tu:loqui potest. nec qui tam illoto sermone utitur uita modestior est.nec longe post.nõ.n.procacitate linguæ uitæ sordes eluũtur.Ra.Sed tale sit exordii principium quale Cicero præcipit.La.qđ ná istud genus prin cipii est:nõ.n.unum est exordiẽdi genus Ra. ualet in confirm atione & cõfutatiõe.La.cur uero i nar ratiõe sut p Milone Cicero quod quisq; seruos su os in tali re facere uoluisset.& Quintilianus sem per apud solicitos in deterius prona persuasio est & alibi scitis q̃ negligenter custodiat ferrum bo na cõsciẽtia cur nõ i egressione ut idem Cicero & pro eodẽ ifabulá uanam fictam falsam phorresci

mus. Ra. Conclusioni autem conuenit per ampli ficationem & commiserationẽ. La. ergo sine am plificatione & cõmiseratione sentẽtiis uti nõ pos sumus. ergo omnes snie aut lachrymas mouent a ut indignationem. An illud dificile est tacere cum doleas aut illud nihil est tam populare q̃ bonitas: aut illud nulla est tanta uirtus quæ dulcedine glo riæ non tangatur. aut infinita huiusmodi uersan tur in lachrymis. aut idignatione. o q̃ longe & ab arte & ab usu abest qui hoc de sentẽtia sentit. Ra. Congruit generi demonstratiuo maxime deli beratiuo generi. La. Si idignationi ac miserationi congruit snia color: profecto non minus iudici ali cõueniet: in quo maxime indignatio commise ratioque uersantur. Ra. etiam honesto non nunq̃ in dubio. La. Vix dici potest q̃topere Raudensis ineptiat: qui honestum genus causæ & dubium cum genere demostratiuo deliberatiuoque coniũ git. quasi aliquid simile inter se habeant ueꝝ quia non nihil hac in re etiam uictorinus errauit: non satis intelligens iquo differant tria genera causaꝝ demostratiuũ deliberatiuũ iudiciale ab aliis qua tuor generibus causarũ: seu quique honesto turpi ãbiguo humili admirabili reddã ipse diferentiã. Omnis causa aut de p̃terito est aut đ futuro: si de p̃terito aut ꝓ nostra uoluntate laudamus uitupe ramus ue: apud alium accusamus petimus ue: siue

defendimus. illud demonstratiuum genus cau sæ est:hoc iudiciale.de futuro consultamus hoc erit deliberatiuum. Item omnis causa aut in lite est aut extra litem si in lite iudicialis est sin extra litem aut in consultacionem uenit quod est deli berationis.aut laudamus uituperamus que quod est generis demonstratiui. At illa alia quatuor nõ sunt nisi prohemii: quæ ẽ una pars oracionis. nec comunia ambarum parcium siquidem causa iudicialis cõis est actoris & rei:ut milonis & clo dianorum.deliberatiua ut fabii & scipionis de tra ducendo in africam exercitu cõis est demostrati ua ubi tu laudas Dionisium:ego uitupero utriusque persone cõis est. At in exordio secus fit. pona mus ipsius uerba Ciceronis:ut pro uiro forti con tra parricidam. Causa erit iudicialis:& haec tam ad parricidam pertinet q̃ ad uirum fortem. ergo una erit amborum:in prohemio uero diuersa nam sua cuiusque erit: altera uiri fortis: altera parricidæ: illa quidem honesta quod pro ui ro forti: & eo honestior quod contra parricidã. hæc uero turpis quod pro parricida. & eo turpi or quod contra uirum fortem.erunt itaque duæ causæ ac diuersæ:& iter se plerunq; contrariæ:ut cõmũes esse ullo modo possit.neq; uero uix hæc causæ honestas aut turpitudo ad causã illã qua lis & cõtrouersia dicit̃ pẽderet aliqd ptinet sed est

presu[m]pta quædam hominũ opinio : de actoris parte uel rei:q[ue] partẽ hanc honestã esse existimãt: illam turpem.neq[ue] id semper recte:cũ de bona pos sint male sẽtire:& de mala bene.qđ ẽt sæpe usu ue nit.adeo ut fortis uiri cã queat esse iniusta:& par ricidæ iusta.nõ.n.personæ faciũt cãm bonam aut malam.ideoq[ue] orator:cũ intelligit p[ar]tẽ quã tuetur laborare infamia apud iudicum auditorũq[ue] mẽ tes:purgat ĩfamiam:cõciliatq[ue] eo[rum] animos ad be ne sperandũ de causa quã actur[us] ẽ & q[uan]tũ fieri põt [con]hit in exordio beniuolẽtiã sibi:& ab aduersario alienat:ut postea [pro]batione ipius causæ ĩ qua iudi cium pendet audiãt de iure nostro bene de aduer sariis:male iã opinionem quandã presumẽtes.ideo q[ue] hoc honestũ genus causæ apud græcos ab illo honesto:qđ uirtutem significat.& hoc turpe ab il lo:qđ uicium diuerso noĩe appellatur : dicitur.n. & qi bone famæ & male famæ cũ illa alia dicantur & . Quod ẽt [pro] bat cætero[rum] generum nomina:dubiũ:humile ad mirabile.& si qđ est aliud:nõ mutant genus causæ quo minus sit:aut iudiciale aut deliberatiuũ:aut đ mõstratiuũ.sed tantũ inuũt audito[rum] tacitã quãdã uel đ nostra:uel de altera p[ar]te opinionem:quæ ple rũq[ue] nihil ad ipsã cãm facit.eoq[ue] extra ipsam pro bationem causæ .nam prohemium quoque ma gis satelles ac famulus causæ est:q[uam] cã fere tractatur

Sed hæc satis pgamus ad reliqua. Ra. magis incõ uenit cõiecturale & iuridiriale q̃ legitime. La. quo modo istud probas, an legalis materia minus pon deris habet q̃ cœtere: & quod coniecturalis recipit id legitima non recipiet. Quid non legitima uersa tur in coniectura frequenter semperq; aut coniec turæ aut finitioni: aut qualitati succedit: quæ sunt sola capita constitutionum. Ra. In argumentãdo confirmationi & exornationi tantũ. La. argumen tatio est pars confirmationis: non confutationis. nã confutatio quam aristoteles nõ numerat inter partes orationis: hoc ipso q confutat alteram par tem: confirmat suam. est autem iccirco argumen tatio pars confirmationis: & si uis confutationis. quia non tantum argumẽtis confirmatio confuta tioq; constat: sed etiam testibus tabulis aliisq; non nullis. qđ si confirmatioĩ conuenit: ergo & cõfuta cioni. sed his cõuenit ergo & oĩi argũmentatiõi. Ra. item figure graui & mediocri aliquando ẽt at tenuatæ cõuenit cũ ipsa attenuata ad mediocrẽ transit. La. qĩ omnes sẽtẽtie graues sint & medio cres ac nõ etiam plurimæ attenuatæ ut. n. mira uel grandis: uel parua: uel mediocris ẽ ita sẽtẽtie ua rie repiuntur. nec tantum sub hanc trium generũ uarietatẽ inclusæ: sed sub alia mille gnã. sũt. n. dul ces: acres: tristes: læte: honorifice: lasciue: mordaces: blande: flebiles inuidiose. & aliæ: quas psequi lon gum est: in unũ qđq; cadẽtes cause genus At. n. ut

ſibi credamus affert e Terentio exēplum .Ra.qđ aīaduerſum a terentio nō nullis lociſ uidemus cū preſertim ſermo datur pluribꝰ ut ſimonis in ādria & aliis grauibus & boniſ uiris:ut chremeti cū me nedemū alloquit̃ i principio heu tantum erume nos tūc.n.liceret uti ſnīa.La.ubi nō apud Terētiū eſt aliqua ſnia? an nō ſtatim libertuſ ſoſia nō pauci ora ſententioſe dixit q̄ ſimo patronuſ & ſenex: ue luti illud.nā iſta cōmemoratio qī ex ꝓbacio eſt in memoris beneficii.& iteꝝ nā id apprime in uita u tile credo ut nequid nimis atqꝫ iteꝝ obſequiū ami cos:ueritaſ odium parit.& iteꝝ.nā ſi illū obiurges uitæ qui auxiliū tulit:quid facieſ illi: q dederit da mnū aut malū & hoc quidem in narratione:i qua nō uult Raudēſis locum eſſe ſentētiiſ:cū i eodē lo co ſimo dicat & ipē nōnulla ſentētioſe:quale eſt il lud:nā qui cū ingeniis cōflictatur eiuſmodi : neqꝫ cōmouet̃ aiūs in ea re:tamē ſciaſ poſſe habere iam ipſum ſue uitæ modū .& iterum ita ut ē igenium oiūm hominum procliue a labore ad libidinem. Ra.i epiſtolis maxime ad cōfirmationē narratiois uel peticioniſ aut ēt cōcluſioniſ.La. Alia ne rō eſt utendi ſniis i epiſtoliſ q̄ in cæteriſ ſermonibus :cū plurime epiſtole ſint graueſ ac ſublimeſ multūqꝫ ad monitionū & præceptoꝝ cōtinentes:ꝓximeqꝫ accedentes ad ſūmū illū gradū:qui eſt in orōnibꝰ: quēadmodū multe ſunt orōnes:preſertim aliqbꝰ in lociſ quotidiano ſermoni proxime. quid porro dices de libris:qualeſ ſūt dialogi aut ex pſona ipiuſ

auctoris. Ra. Aliqui: tamen utebantur i exẽp'o sed nõ Cicero & antiqui. La. an nõ sentenciose locut9 est cicero p milone. pudicitiã cũ eriperent multi: tribunus militaris in exercitu c. marii: ppĩquus. n. impatoris interfectus ab eo est: cui uim afferebat. facere. n. prob9 adolescẽs periculose q̃ perpeti tur piter maluit. Atq; ille sũmus uir scelere solutũ pi culo liberauit. deniq; haec præcepta ita pplexa: ita dura ita difficilia ẽt si forẽt uera: mibi uideret ut iã nũc desperarẽ me illa custodire posse. nã ad singu los colores aut totidẽ aut plura p̃cipit. ueꝝ quid ago & retexo rep̃hensionẽ meã. redeo. n. in memo riã haec alanũ & alios quosdã: quoꝝ nomina pro amicitia nostra pferre uereor tradidisse i quos me a accusatio p̃cipue quidẽ cadit. sed nõ nulla quoq; in Raudensẽ ipsũ qui uel stulta dicta imitari: uel qđ tu piꝰ ẽ: aliena & p suis haberi uoluit: hoc cõ tra alterũ illud e nrõ addim9. ire insẽtẽtiã pedibus est alterius snie nõ uerbo sed corpore accedere: ut apparet cũ ex aliis multis locis: tũ uero e septi mo Liuii libro: ubi decius ad cõmilitones qui secũ obsessi nõ tẽpesta nocte erant: oracionẽ habẽs in quit: q hoc sentitis i dextrã partẽ pedibus transite. quæ maior pars erit eo stabitur cõsilio. deide pacta orõne drĩ: õnes in dextrũ pedibus trãsierunt hæc rõ inuenta est: quod non nunq̃ longum est au dire singulos: dum plurima sunt uel duo capita sententiarum sunt: ut expeditius res fiant. aliquã do ne pedibus quidem ire præmultitune ad

ſententiã poſſumus.ideoq; manu ſẽtẽtiam ſignifi camus qđ Quintilianus ĩtelligit. ubi ait manibus pedibuſq; imus in ſentẽtiã neceſſitatis. Ra. Sequit̃ inde imitationeſ. Cicero Liuius & alii antiqui non dicerent a nõ ſequenti ſed ĩſequenti:& dies ĩſequẽ tes non ſequenſ. La.imo frequenter & ſequens ut ille menſis fuit foriſ periculoſuſ ſequenſ nõ minuſ domi. Ra. Seruuſ paulo poſt dediticii ſunt qui an te libertatem ob manifeſtam culpam a dniſ ſuis ſtigmata uel tormenta ꝑpeſſi ſunt. La.hoc mihi ĩ auditum eſt.ſed dediticioſ eſſe eos qui ſe uel hoſti bus dedunt:ut ciuitates obſeſſe preſertim deſperã teſ ſe poſſe urbẽ defẽder̃:aut caſtra uel q metu ho ſtium alteri principi aut populo ſe ſe dedunt:ut a periculiſ impendentibus liberẽtur: quod fecerunt cum alii plurimi tũ cãpani:cũ metu ſannitum ſe ſe dedidere populo romano per abuſionẽ tamẽ dici muſ ego ſum dedititiu tuus:id eſt tibi deditus. at q; tuo imperio obnoxiuſ. Ra.clientela eſt multitu do ſeruoꝝ. La. imo mutitudo eorũ q potentem aliquem ciuem principemue fauore pſequuntur: & cuius dignitatem factionemq; tutantur:ducti aliqua mercede uel beneficio.forte Raudẽſẽ refelit uod Lucanus ĩquit. Emptiq; clienteſ ueꝝ non de ſeruiſ loquitur poeta non.n.ĩ ſeruis Pompeiuſ ſpẽ ſibi reponebat ſed in liberiſ ac ciuibus:ſeruilem tamen nõ liberalẽ aĩmũ habentibus:qui uenalem haberent ingenuitatem ideoq; addidit empti quia

clientes empticii non sunt:quales si forent non adderetur empti:quia cum dicimus seruos nō adi cimus emptos.Ra.misit unū de stipatoribꝰ suis.i seruis pedissequis.La.Cur seruos interpretaris sti patores:cū regum stipatores sunt maxima ex par te potentes ac nobiles.ex hoc dicti stipatores ꝙ re gem stipant:& undiq; circundāt:ac claudūt pene constringētes:instar apium esse ipsaꝝ regē .Ra. pregustator est seruus:qui ad mensam domini sui pregustat cibum & potum.La. Cur seruum appellas qui plerunq; apud mensas principum ē egregius aliquis.Ra.Si sin siquidem quasi idem sūt uide imitationes. Cicero ait molesta ueritas:siqui dem ex ea nascitur odium.La.imo siquidem pro quoniā:si tamē hæc sunt uerba Ciceronis.nā hōi ni ipsi molesta est ueritas: quia odium parit nō a utē si parit odium:quasi de hoc auctor dubitet: qđ non facit sed eodem modo affirmat:quo Terē cius in andria ueritas odium parit.non nūq̄ siqui dem pro si lege nos in elegāciis.Ra.Sic paulo post hactenus excanduit idem sic ut malum hiis qui de scissent minaretur item de eodem:domū suam cū absolutam dedicaret hactenus comprobauit.i.sic ut se diceret quasi hominem tandem habitare.La. nisi deprauauit auctoris uerba Raudensis melius exposuisset.in tantum uel adeo uel usq; eo.idem a utem efficiūt hactenus & eatenus: quēadmodum hic & is cū dicimus qui bonꝰ hic diues est uel is di

ues est. Ra. Sigillum paulo post spinge usus ē imagine idē griphonis. La. quis tibi assenciat̃ spingem esse qđ grifem: siue ut uerbo tuo utar griphonem. Ra. Simulare paulo post qui fingit se scire qđ nescit simulat qui uero qđ scit nescire dissimulat. La. absolutius sic exponit̃: q fingit aliqđ esse quod nō est simulat: qui fingit nō esse qđ est dissimulat. Ra. Simonia a simone mago dicta est scribit̃ ff. ad legē Iuliam de ambitu. La. nunqđ in ff fit mētio de simone mago sciamus aūt litteram qua significam⁹ opus ff. nō duplicē f. esse: sed. d græcū solēnius: qđ ita fieri dʒ ad drām minoris. d. p significatione distinctione sicut fit i. c. grād usculo qua littera intelligit̃ codex: ut differat a. c. pua quæ significat capitulum. Ra. Sine causa nō abre idest sine cā. La. melius nō sine iusta cā: nō sine rōe hoc præterea pceptum addere poterat p cām significare: p simulatam cām: siue p spēm ut Liui⁹ libro xxiiii ut cū appropinquaret ianue rex: p cām aliquam i angustis sustinent atergo agmē. frontinus libro iii stratagematon nā & ipse dignus est q intestimonium afferat̃. hui⁹modi fallaciam īstruxit. ut ille p cām uenādi noctu pcederet. hoc frontini exemplū iō protuli: ꝙ Liuius hūc eūdem locū sic refert. hi priusq̃ aliqd mouerent colloquendū cū hanibale rati nocte p speciem uenandi urbe egressi: eo pficiscūtur. en apparet idē esse per cām & p spēm. i. p simulationē: siquidem Liui⁹ idē nō ita distāte illic loco ait. Quem ut incautum opprimeret appius claudius p simulationē puintiæ circuēde messanā tra

lecit. Ra. Societas nõ multo post caterua ẽ hoĩum turma est auium. La. imo caterua est peditum aut cõmuni⁹ nomẽ est. turma uero equitũ: quæ certo numero cõstat no ẽ. ut uegecius & alii nõ nulli tradunt. Ra. Sonare paulo post tinire est sonare acute. La. tinire ꝓprie de metallis loquimur unde Quintilian⁹: nã hoĩes sono sicut æra tinitu digno scimus. hoc est ꝙ aliter tinit aurum: aliter argentum: aliter æs: aliter ferrũ aliter plũbũ: aliter stãnũ: aliter auricalcũ: aliter electrũ & si qđ est aliud. Ra. thraiciá digitis increpuisse lyrã .i. sonasse. La. sonasse ꝓ sonuisse posuit. actũm ẽt præter eius nãm tribuit imutata ẽt significatione nã sonare regit actũm ĩa ĩ significatiõe ut uir nec uox hoĩem sonat. Cicero poetis cordubẽsib⁹ pigue qddã sonãtib⁹. itaqꝫ sonasse aut ꝑcussisse debuit dicere: siue lyra cecinisse nã & qui pulsat fides organa ue: aut tibias iflat: canere dicit̃. Ra. nablũ ebraice psalterium latine. La imo psalteriũ græcũ est: & nablũ quoqꝫ græci suũ uẽdicãt: nec uidet̃ idẽ esse. nabliũ: nõ nablũ ĩuenio apud ouidiũ libro .iii. de arte dulce ẽt duplici genialia nablia palma uertere: cõueniũt dulcib⁹ ĩlla iocos: nec abnuo nablũ ebraicũ esse ut ait hieronym⁹ ĩ ꝓhemio sup psalmos. psalteriũ græcũ ẽ: & latine organũ dicit̃ qđ ebrei nablã uocãt. Ra. lyra ab ipso sono dr̃. s. lyrõ lirõ idẽ syriga. La. ꝓba qa non credo: lyra manu pulsatur ut uersus ouidiaꝰ nus modo ostẽdit. syringam ore modulamur: ut

apud eundem est:cũ fuisset facta syriga ex arũdie Ra.nola est sonalium ancipitrum.La. si nola no men uetus est :non potest esse id qđ ãcipitres nũc ferunt:cum ueteres ne uenaticas quidẽ aues mãsu efecissent:& ad predam istituissent ut nos facim9 ne dum titinabulis ornarent:sin nouũ referat auc torem unđ ꝓlatum sit.Ra.Somniare deinde allu cinare uana somniare.La imo allucinari est uisu errare:atq; caligine quadam obducta minus recte dignoscere:qđ ad oculos ẽt mẽtis transfertur.Ra. Sperma genitale est semen:La. græcũ nomen est pro omni semine & dicitur apud ecclesiasticos de semine habrae : de semine dauid adæ spermater græce dicitur:qđ nõ minus pudẽs uocabulum est q̃ apud nos semen nã idem nomen est cũ dicit̃ exi it q seminat seminar̃ semen suũ.Ra. Spina deide frutex pluraliter frutecta.La.quasi frutices plura le non reperiatur sic aũt dnr̃ frutecta a frutex.ut a carex carecta:a sẽtes sẽticeta.a rosis rosetũ:& plura le roseta . ẽ tamẽ frutex aliud q̃ spina lege nostras elegancias.Ra. Stipendium paulo post item me ruerãt sub eis stipendiarii fuerant.& mercenarium militẽ.i.stipediarium.La.imo stipendiarii sũt qui pendũt stipẽdiũ:nõ qui recipiũt.populi multi erãt stipẽdiarii rei publice romãæ: hoc ẽ ꝙ pẽdebãt so luebãtq; stipẽdiũ.igit̃ dicẽdũ est stipẽdiati.i. stipẽ dia recipiẽtes:quo uocabulo nescio an de ueterib9 certe de recẽtib9 nõ nulli utuntur.Ra.Studiũ deiđ

ginasium locus exertitii studiosi. La. imo locus lu
dorum appellatur a palestra. quã nudi exercẽt: quo
in loco cũ a ludis uacaret cõsueuerãt philosophã
tes disputare qđ pbat Cicero cum ait multis sæcu
lis ante gymnasia inuenta esse: q̃ in iis philosophi
garrire cepissent. Ra. Subrogare paulo post si mi
litare nõ uis uicarium tibi dabo. cui arma tua tra
das. i. loco tui qui uicẽ gerat. La. loco tuo dicendũ
erat nõ tui: possessio. n. significatur: nõ passio: qua
le ẽ amore tui huc ueni: nẽpe quia tu amaris a me.
hoc tamen in elegãtiæ opere dixi illud nõ dixi in
duere hẽre hãc cõstructionẽ ut apud Ciceronem
in achademicis & ut docuit Antiochus in id ipsũ
se induit qđ timebat. Quintilianus in. xi. cũ ingra
uissimas frequenter legum semp uero male cõsciẽ
tię penas a se met ipsis improuiso rerum exitu in
duantur. Ra. Superfluere in fine hic aũt ex abũdã
ti facit. i. superflue. La. imo accumulate & quodam
modo benignius. ut nõ solũ satis sit rõnum i causa
sed quod multo p̃stat abunde sit. Ra. Tanq̃ deinđ
at ipse ut pote adolescens alti cordis idem tãq̃ ut
pote presens fuisset. i. tanq̃ uelut ueluti. La. Aliud
est ut pote: aliud tanq̃. est. n. ut pote causatiua: ut
qppe quemadmodũ i eleganciis ostẽdi: uerum haec
exẽpla Raudensis ut solet ex se ipso fingit: nõ aliũ
de repetit: quorum secũdum ineptũ est ac minime la
tinũ. primũ uero sic exponatur At ipse alti cordis
est ut pote adolescẽs. i. quia adolescẽs ẽ cuius ætatis

est ꝑpirum eẽ sublimi aio. Ra. Tarde paulo post surrexit tẽpestiue: mature uenit: La. uĩ accipere tẽpestiue ꝑ cito: cũ significet tẽpore suo: & debito: ut Vir. ĩ pri mo. ge. aut tẽpestiuam siluis euertere pinũ: & Cicero nos admonet ne irascamur aduersus eos qui nos intẽpestiue adeunt. hoc est tẽpore nõ idoneo. Ra: Tempesti paulo post procella nõ ẽ minus terraꝝ q̃ celi: sed tẽpestas flutuũ est fluctus uis maris. La. contrarium foret uerius. sed magis hoc modo differunt: ꝙ ꝓcella est uehemẽtior quidam uẽti impetus: nec ita durans & ĩ mari potius: q̃ in terra. Tẽpestas maris terræq; cõis ut Cicero ĩ philippicis. sed statuæ itereũt tẽpestate ui: uetustate & in uerrem tote. n. res rustice eiusmodi sũt. ut eas nõ ratio neq; labor: sed res incertissime uento tẽpestateq; moderentur: fluctus ẽ lacuũque q; atq; stagnoꝝ magnaꝝq; paludũ: ac maximoꝝ fluminũ ut gangis. Ra. Temperãcia moderata deide frugalitas est honesta largitas & parcitas moderata: La. nihil hab& frugalitas affinitatis cũ liberalitate uixq; ẽt cũ pracitate. frugi hoc uocatur ꝓprie q in uictu tẽperans est: nõ nũq̃ in uestitu similibusq; sicut cõrio luxuriosus. ut apud Senecã Quintilianũ q;: de duobꝰ filiis frugi luxuriosoq;. Cicero ẽt frugi uult esse qui ad omnia aptus utilisq; est: & õni uirtute preditus: cui cõtrariũ sit neq̃ cuiꝰ significacio una ẽ: ꝙ sit libidinis itepacõis. altera ꝙ ad nihil bonus sit: sed plane malus. ũde piso frugi appelatꝰ est: cuius ad huc cũ hoc cognomine numismata.

extant.Ra.Priſcianus dixit hic & hæc & hoc frugi ſed moderni tres oblicos caſuſ habent frugi frugē fruge.La.qui ſũt iſti quæſo moderni:ſi modo mo derni latinũ uocabulũ.eſt frugē & fruge ab eo ue nit: qđ eſt fruges nō abeo qđ ē frugi.Ra. Tegere tegumina tegule quia ædes teguntur tigillum di miutiuum a tecto.Tegmina dicim9 nō tegumina tigillũ a tignum eſt diminutiuũ:quod ſignificat li gnũ preſertim trabale:ũde tigillum parua trabes. Ra.Terētius multo poſt ná in prologis ſcribũdis opera abutiſ:nō qui argumentũ narret:ſed q ma liuoli poſuit utrobiq; qui ꝑ quō.La.imo ſic expo nendum eſt illud Terentii:nō is qui argumētum narret: ſed is qui maliuoli ueteris poete maleditis reſpōdeat.Ra.ſit a nobis ſpectande.i. ꝓbande uel exegende.i.expellende.La.an exigēde diceř debuit non uelut in eleganciis oſtēdimus.& ita Terentius ſcripſit.nō ut Raudenſis īmutat.illud quoq; ſpec tandæ intelligendũ eſt uidende: cũ aguntř i ſcena potiuſq̄ ꝓbande.tranſeo ꝙ ait duci nos falſo ga udio de ſimonis gaudio accipiendum eſſe:nō de pamphili:ac daui ſperanciũ nupcias nũq̄ fore.Ra. expletis his dubiis iuxta peticionem ſcholarium reſtarēt multa alia.La.ſcholariũ dixit ꝓ ſcholaſti coꝝ ſiue diſcipuloꝝ.ſcholaris.n.adiectiũ ē:nō ſub ſtātiuũ.male ergo q dixit cōmunia dico ſcholaris: quod priſcian9 ueterũq; alius nũq̄ ſcriptũ reliquit Ra.per priſcianum tam in minori uolumine.La.

Admonui superius unũ eẽ prisciani opus nõ duo uolumen quoq; unũ librũ esse nõ unũ utiq; opus in elegan ciis planũ feci. Ra. credo ẽt ꝙ iuristę acceperunt a Terentio titulũ illũ de restitutione in integrũ. La. ridiculum: quasi hoc nõ foret uerbum ante Terẽciũ cæterosq; coicos omnes: & i iudiciis: & in legibus frequentatum. unde Terentius sicuti multa alia mutuatus est. Ra. Thesaurus deide thesaurus nõ est auꝝ nec argentũ: sed locus ubi talia reponũtur. La. imo ꝓprie ipsũ auꝝ argentũ ue nã qui thesauꝝ inuenit: nõ locũ auri argentiue: sed auꝝ ipsũ argentũ ue dicitur inuenisse. & sublato auro qui hũc locũ reperit: nequaq̃ dicit thesauꝝ reperisse. Ra. Testamentũ deide codicillus ẽ scriptura nulla indigens sollẽnitate: sed solũ testatoris uolũtatẽ significans. La. Codicilli dicuntur nõ codicillus. ꝑterea cũ alia quædam addere debuit: tũc uero illud qđ semper ad aliquẽ codicilli scribũtur. Ra. Tribulor. La. græcũ nõ latinũ uerbum est: & iõ nũq̃ a ueteribus usurpatũ: nisi deriuamus hoc uerbum a tribulis qđ ẽt græcũ ẽ nomẽ. nã uerbũ illoꝝ potius trãsferẽdũ esset p .l. q̃ per .r. tlibulor. Ra. Cicero obsecro te ne quo aut timore aut egritudine afficias. La. Hæc Ciceronis uerba nõ sũt: ut pote minus elegãter dicta cũ. n. ne quo antecedat: necesse ẽ ea quæ secũt: aut neutri generis esse: aut masculini: sic nequo te aut timore aut angore afficias: nã intermiscere femininũ: ut Raudẽsis facit:

nō sec9 pmissū ē:q̄ si diceremus:ne quo te aut egri
tudine aut molestia afficias.ergo tollēdū ē primū
aut sic.ne quo te timor̄ hæc tamen in elegantiis la
cius:Ra·Tribunal infine ex his apparet orchestrā
potius esse locū aut camerā senatoriā q̄ pulpitū
aut suggestū.La.imo loc9 ubi saltabat̄ publice &
ubi similia quedā fiebant:& quē circūsedebāt ma
gistratus & alii ꝑ sua dignitate.& ꝑ ut ordines po
scūt.plebe autē stante magis q̄ sedēte.Varro sic ex
ponit orchestra locus ī scena.Ra.Triūphus deide
tropheū ꝑ triūpho ut ubi trophea sacra pāgimus
La.cur magis hoc loco tropheū ꝑ triūpho accipi
tur:q̄ ꝑ suo significato.nūqd magis laudam9 ho
norem uirtutis q̄ ipsam uirtutē.tropheū autem &
triūphus honor uictoriæ est nō uictoria.ueꝝ hoc
loco accipitur tropheū ꝑ uictoria : siue ꝑ uirtute
ipsa:ꝑ quā uictoriam parta est.Cæteꝝ nō sunt di
gni illi qui in testimoniū linguæ latinæ afferant̄
inquo aūt haec duo differunt.nēpe ꝙ triūphus ut
alias dixi:ē pōpa illa solemnis:quæ fit redeūtibus
in urbē cū uictoria.tropheum quod ī testimoniū
uictoriæ publico ī loco statuit̄.ut apud Ciceronē
ꝙ thebani equū æneū ī monumētū uictoriæ cōtra
lacedemonios statuerāt.Ra.Tuba nō multo post
classica sunt cornua quæ cōuocandi cā erāt facta
& acalando classica sunt dicta.La.imo ꝓprie clas
sicū ē sonus tube:quod priscianus ēt ait:ut uegeti
us aliiq; testāt̄.unde quītilian9 ad primū obscene

libidinis sermonē:nō aliter q̄ si i hostem classicū ce
cinisset:gladiū illum quē a te ꝓ pudicitia nostra ꝯ
cōiugū accaeperat.ꝑ pectus infādi corruptoris exe
git .uegecii uerba hæc sunt classicū iter apellat̃:qd̄
buccinatores ꝑ cornu dicūt.hoc insigne ur̃ impii:
quia cū classicū canit:iperator ē presens : uel cū i
militē capitaliter animaduertit qa hoc ex ipatoris
legibus fieri necesse est.Ra. Tullius ifine his iserer̃
cōmētariis.La.idē opūs nūc comētariū: nūc cō
mētarios appellat.Ra.Tus deinde ferula uero in
gargano nascitur.La.quasi alibi non sit ferulæ q̄
in mōte gargano ; cū & plures & ꝓceriores sint ī
ipsa planicie appuliæ;& i aliis multis locis; Vidiq;
ego in sicilia q̄tū recordor crassiores ac longiores.
Ra. Vagari infine homo discolus ēst uagus idisci
plinatus La.grecum nō latinū nomē est.significat
q; malū ꝑnitiosūq; ac toleratu difficilē.und̄ petrus
i epistola prima.seruite dnis nō solū bonis sed ēt dy
scolis.scribit̃ p.y.& nō p.i.Ra. Volumē paulo post
credo q; orariū & peplū sit idē.item sudariū & ara
riū habeas ꝓ capite sacerdotis.La.d̄ sudario & ora
rio ipse ꝓbet qui sapit certe pepl⁹ nō peplū dicit̃ :
uestēq; significat solemnē que iniicit̃ uel uiro uel
femine uel deo uel deæ:ut apud home ꝝ & alios
græcos poetas.nā hoc nomē græcū ē:aquib⁹ Vir
gilius mutuatus dixit.crinibus iliades passis peplū
q; ferebant.ēt pepli iniiciunt̃ equis:ut Pādarus ad
ænea apud homerū iquit suis equis peplos decoros

fuisse:Ra.Vendere aliq̃to post unđ auctio ꝓprie
uř mihi fieri sub hasta.La.imo uẽditio reꝝ deme
sticaꝝ ut utensilium supellectiliũq;quæ alicuius
domino seruierãt:domoꝝ quoq; atq; prediorꝝ de
quo in eleganciis diximus.sub hasta aũt ciuiũ pro
scriptoꝝ damnatorꝝq; bona ueneunt. Hastaꝝ ꝑ
loco ut ait Raudensis nõ inuenisse.Ra.& alter al
teꝝ supiorẽ cõtendunt.La.i:aliuſ aliũ dicere debe
bat:ut pote de multis loquens.Ra.mango .i. ꝓso
neta.La.imo qui & uendit & cõmodat ꝑtio pue
ros:ut latius i eleganciis dixi.Ra: Venalitii merca
tores.i.uẽditores exponit nonius.La.an hoc dicat
nonius tu uideris.Venaliciarii dicũť:nõ uenalitii
nec mercatores.sed seruoꝝ negociatores:idest qui
mãcipia & emunt & uenditant.Ra.Venire deinde
Cicero ait Brũdusiũ futurus sum.i.uenturus.La.
cur Brũdusiũ dicis ꝑ brũdusii.Ra. item denũciat
domitium ad me iter habere.i.uenire.La. imo ue
nire uelle:siue cõstituisse ad me uenire.Ra. & huc
cõmigrauit.i.uenit.La.imo cõmutato domicilio
huc ad habitandũ uenit.Ra.Venenũ deinde hip
pomanes est herba insanire equos faciens.La. ꝓ
ueneno ab inguinibus equæ distilante. Virgiliꝰ
accipit cũ iquit lẽtũ distillat ab iguine uirus:huic
demũ hippomanes uero qđ noie dicũt hippoma
nes qđ sæpe male fecere nouerce:miscuerũtq; her
bas & non innoxia uerba:nam pro herba impro
prie apud hesiodum poni significat. neque ho
mo latinus de auctore latino atque usu latinoi

ſilere debuit:& loqui de græco.eo quidē min⁹ q̄d tunc hyppomones utiq; uenenū ē: cū ſaniē illam equinam ſignificat:nō aūt cū herbam:& tunc eſſe uenenū Virgilius ait appellans illā uirus. Ra. Ve recūdia circa finē labē & ignominiā.i.uerecūdiā & q̄to ꝓbro ciuitati ſit.i.uerecūdiæ. La.uerecūdiā eo quo nemo unq̄ modo accipit:que ē honeſt⁹ quidā timor ignominiæ infamiæ pleriſq; probriq; ſubeū di:& Raudenſis ꝑ ignominia ac probro interpre tatur. Ra. Via circa medium ſtrata quia pedibus uulgi trita. La.ſicubi ſtrata ſine appoſitione uiæ repitur:nō ideo dicta ē quia pedib⁹ trita ſit:ſed qa lapidibus ſtrata: ut ſunt uiæ romanæ in omnes fere italie urbes ſilicibus ſtrate.ideoq; plus ſceleriſ latro predo percuſſorq; cōmittit ſi in uia ſtrata in uiatorem graſſatur. Ra. Vicioſus deinde exoleti.i. fetidi preſertim in luxuriæ uicio. La.exoleti ſūt im pudici:nec tam pueri q̄ grādiuſculi aut adulti: de quo nomine latius in elegantiis. Luxutiæ aūt nō latinæ dixit ꝙ libidinis nā luxuria multū abē a li bidine.eoq; nō ur̄ infine litteræ t.intellger̄ Cicero nem:cuius teſtimonium repetit ex primo libro of ficiorum.luxuria cum omni etati ſit turpis ſenec tuti fædiſſima eſt.nō de ueneręo uitio loquitur ci cero cū Luxuriam nominat: quæ eſt uerborum ueſtiūq;:& quæ ſunt id genus: delicatior ac ſūp tuoſior cura:& ea pp adiicit tāq̄ diuerſū dicēs. ſin aūt ēt libidinū ītēpātia acceſſerit duplex malū eſt.

Ra. Vilis deíde popularis é đ grege & đ mi[illegible]rib⁹. La. imo frequétiuſ uſitati⁹q;. qđ Cicero nó modo uſurpat: ſed nó nullis í locis explanat: qui potenſ in populo & caruſ é plebi: qualis Pompeius cæſar q; ante bellum ciuile: & alii p multi & hodie & ubi q; huiusmodi ſút. Ra. Vernilis aío & minuti ani mi: undě & de ſeneca dícitur q hūit eloquentiam uernaculam. La. imo uernilis é ſeruilis a uerna qđ é ſeruus: & uernaculam dixit. A. gellius uel ſeruilé uel plebeiam: qua táq̃ cói ac naturali ónes uulgo ūtūtur. Vernaculū. n. dicitur qđ domeſticū: & no ſtri loci eſt: ut in elegantiis diximuſ. Cicero in Ver rem actione ſecunda nó ut ſolemus interdum in defenſionibus diceř crimen domeſticū ac uernacu lum. Ra. Vlterius ſecūdū coém uſū loquédi tantū ualet ſicut inſuper & ſicut quin & ſicut cæteꝶ & ſi cut extra hæc. La. ut ita ſit Raudenſis qđ longe é ſecus. tantum ne ét ualebit ſicut q̃tū: ipſū q̃tū. de buiſti ergo dicere tantū ualet q̃tū inſuper: q̃tum quin q̃tū cæteꝶ. q̃tum extra hæc. ſed ut dixi hæc nó tantumdem ualet q̃tū ulterius. Ra. Vltra præ ter modū diligit. i. ultra. ille citra mare ille præter erat. erát. n præter quadraginta. i. ultra ité præter cæteros boni & honeſti ſectator. La. Cūſule aures tuas Raudenſis ét uel ipſe iudica: an elegás purus q; ſermo ſit. præter maŕ & præter quadragita. i. ul tra: qđ ſi rectum putas affer alioꝶ teſtimoniū: nó tua cóſigere ꝑ alieniſq; afferre debes. ego neſio an

ista prepoſicione uti liceat in hūc ſenſū quociēs ad locū refertur:uel ad tēpus.utrum acutius dicitur iſtud quod tu an hoc quod ego annotaui:pinde accipi ꝓ ꝑ eque:ut plinius.funus uerginii rufi clari ēt magni uiri & pinde felicis.i.ita felicis ut clari: Cicero libro primo de finibus eas artes perſequeretur uiuendi artem tātā tāq; operoſam:& pind fructuoſam relinqueret:Ra.Vnus deind Cicero ait unas a te litteras accepi.Terentius ait in unis domibus.i.i una domo.La.in unis ædibus inquit Terentius:nō inunis domibus:& alioqui i nominib⁹ quæ ſigulari carēt neceſſe ē nos ſic loqui:ut latius diximus i elegantiis.Ra. Voco ifine cio cis & cito cies.La.duo hæc ꝓ eo qđ eſt uoco Raudenſis accipit:cū ſecundū ſignificet idē:qđ moueo ut Cicero de republica motu cietur iteriore:& ſuo.& inde citus.i.uelox:& cōcitus cōmotus:& pcitus in malum ueluti in furorem iracundiam ue mot⁹.& frequētatiuū cōcito icito ſuſcito.Ra.Volūtas deiđ auſpiciis meis.i.uolūtate.La.imo ductu & ſub fortuna mea:quia dux belli auſpicia accipere ſolet.Ra. dicimus uolūtas ſicut & uoluntas.La:quid abſurdius q̃ rē incredibilem ſine auctoritate ꝓferre:cū omnia huius loci precepta auctoritate nitātur.qs unq̃ uoluntas ſcriptū reliquit quale ēt eſt quod ſequit.Ra.Vſq; quo deide adquo potero.i quo ad. La.qs iſtuc dixit bone Raudēſis.Ra.Vſurarius đ inde quadruplator ē uſurarius.La.imo q ex accu

sationib⁹ ac delationibus quartā partem bonoꝶ damnati expectat. Sed tamen amoto queram⁹ seria ludo. Ra. Utor deīde curabo absoleta calcarī uestigia. i. dissueta. La. cuius sunt ista uerba? cur non nomias auctorem? ut possim⁹ sensū uerboꝶ sniæque cognoscere. obsoletū appellamus sordidum unde apud horatiū caret obsoleti sordidus tecti & apud hieronymū tuū. uiri uox obsoletior. Cicero tamen ꝓ desueta posuit nō ut tu ais dissueta. ut in pōpeiana obsoleuit ista orō re multo magis q̄ uerbis refutata & ꝓ quint o. Audacem cupidum pfidiosum uulgaria & obsoleta sū. itē ꝶ ꝓ eodem his moribus obsoleuit: idest inueterauit & quia qđ ueterascit: quasi sordescit siue ī nihilū recidit: ideo ꝓ hoc quoq; accipitur. quale fuit primū exemplū. & eiusdem ꝓ celio. Veꝶ hæc genera uirtutis non solū in morib⁹ nostris sed uix iam in libris repiunt. charte quoq; quæ illam priscam seueritatē cōtinebant obsoluerunt. & alibi in eundē nō uult po. ro. obsoletis criminibus accusari uerrē. noua postulat inaudita desiderat. Ra. In logica detriti sumus idest usi. La. aptius exponere poteras: q̄ q̄ tute ipsū exponis: & auctor pariter & glosator es: ꝗ ita in logica sumus exertitati: ut gladi⁹ exercitat⁹ & ipso nimio usu cōminut⁹ est. & apud eūdē hieronymū dicitur. pes tuus terat limen magrōꝶ: cum usū audiendi exertitationem significat. Ra. perfuncta satis sū his. i. usa. La. imo finē utēdi figēdiq; feci ut

Cicero perfuncta hoc misero fataliq; bello res pu
blica & hoc i malum:sed frequentius in bonum.si
cut defūctus in bonū & in malum:quod uidelicet
finem fecerit uel bonoꝶ uel malorum. defūctus
uita qđ uidelicet finiit uitam defūtus morte uel
periculis uel laboribus:q̄ iam imposuimus semel
finem his malis.exempla discentibus inquirenda
relinquimus.Ra.Vtrinq; infine ultro citroq; res
male gesta est.i.hinc inde.La.non uterer hoc ego
genere sermonis:ultro.n.citroq; significat recipro
cam quandam itionem.aut reciprocum respectū:
quod de re utrobiq; male gesta dici non potest: u
trobiq; dixi non ut Raudensis hinc inde.Ra.Vna
p̄coqua uel prequox.i.prematura .La. precoqua
est:quae āte alias uuas matura ē :prematura quæ
nondum matura ut in elegantiis latius .Ra. Ra
cemus dicitur unū granū uel acinus uel granellū
quod in racemo est.La.imo racemus est illa: ut sic
dicam:resta uuaꝶ plurima grana continens. Aci
nus uero quem Raudensis appellat racemum. Vi
nacium aūt quod idem acinum uocat.nam anllū
& granellū Raudēsia sunt & nō latina uocabula .

Inuectiua Laurētii Vallæ in Antoniū Raudēsem
Fœliciter explicit.

Alfonso minoris maiorisq; hesperiæ regi Laurẽtius Valla Salutem.

CVm Titum Liuium quotidie Romanorum historicorum eloquentissimũ aut audias aut legas æmulator ueterum in omni genere uirtutum: uelim iudices; an recte de loco quodã sentiã huius auctoris: quæ res ad regem ut tu es pertinet. ait.n. Liui. Hic Lutius Tarquinius prisci Tarquinii regis filius nepósue fuerit parum liquet: pluribus tamen auctoribus filium ædiderim. La. Ego uero contra magis ab illorum parte sto: qui nepotem tradiderunt. neq; hoc externis testibus aut aliũde sumptis rationibus: sed solo auctoris testimonio: suaq; ipsius confessione ut a semet dissentire: ac repugnantia quædã narrare uideatur. Nam quomodo hæc quæ nunc ex illo repetii cum his constant: quæ ante dicuntur. Liuius. Tunc Anci filii duo: &si antea semper pro indignissimo habuerãt se patrio regno tutoris fraude pulsos regnare Romæ aduenam non modo uicinæ: sed ne italicæ quidem stirpis: tum impensius his idignitas crescere: si ne a Tarquinio quidẽ ad se rediret regnũ sed peæceps inde porro ad seruitia caderet: ut in eadem ciuitate post centesimum fere ãnum q̃ Romulus deo prognatus deus ipse tenuerit regnũ: donec in terris fuerit: id Seruius serua natus possideat: cũ cõmune romani nominis: tum præcipue id domus

suæ dedecus fore: si Anci regis uirili stirpe salua nõ modo aduenis sed seruis etiam regnum Romæ pateret. ferro igitur eam arcere contumeliam statuũt sꝫ & iiuriæ dolor ĩ Tarqniũ ipsũ magis q̃ ĩ Seruiũ eos stimulabat. et qa grauior ultor cædis: si supesset rex futurus erat: q̃ priuatus: tũ Seruio occiso quencunq; alium generum delegisset: eundem regni hæredem facturus uidebatur. La. Non ne hæc filiorum Anci regis indignatio atq; hæc spes plane declarat: Tarquinium in quem irati erant sine uirili prole decessurum. nam quid quæso magis fortunæ aduersum: q̃ regem qui filios habeat & præserti legitimos alium quẽcunq; generum quærere: cui regnum dũ mortuus erit reliquat. At erunt forsitan filii infãtes Esto: q̃q̃ de hoc postea latius dicam nõ de rege moriente nunc loquimur: qui uelit condere testamentum & si filii infantes sint: ipse tamen sospes. Sint licet modo liberi nati: tamen illos pater uisurũ se iuuenes sperat: & eorum causa diutius uicturum. nec minus ardens est parentũ amor in paruulos liberos q̃ in iam adultos. quid quod non modo generum filiis fuisse prælatum uult auctor: uerum etiam hoc genero extincto alium atq; alium deinceps quem regno preficeret Tarquinium fuisse quæsiturum. qđ non modo de homine: qui diu uiuere & poterat & sperabat dicendum non fuit: sed ne de eo quidem: qui iam mortem sibi impendere intelligens de rẽgno disponat ne alia quærã exẽpla: certe Ancus pueris

liberis sub tutoribus quidem: sed tamẽ regnum reli quit. Sceleratus. n. pater atq; execrandus: qui non dicam nato filio: sed uentri non relinquat hæredita tem & præcipue regnum: aut aliquam dignationẽ ut qui aliis dominari debebat: is patris culpa sibi do minantem alium uideat: & quidem de numero sub iectorum. ne dicam de periculo capitis: qđ infoelix ille iure naturæ hæres uix potest effugerẽ ab ipso illo qui alieni patris obtinet regnum. dixi de patre quid de matre dicam? neq;. n. Tarquinius superbus ab ul lo auctore significatur illegitimus fuisse: nec regnũ sibi post Seruium uoluntate patris successor illegiti mus uendicasset. Eius igitur mater nihil de regno filii laborasset? At quæ mulier? nempe ad faciendos reges nata: quippe cuius benefitio duo uiri alter pe regrinus alter ancilla natus Romæ regnauerit. De qua ita Liuius ait. Liui. Tanaquil inter tumultũ cla udi r̃giã iubet: arbitros eiicit: simul quæ curãdo uul neri opus sunt: tanq̃ subesset: sedulo cõparat: simul si destituat spes. alia præssidia mollitur: Seruio ꝑpe accito cũ ꝑpe exãguẽ uiꝝ ostẽdisset: dextrã tenẽs o rat: ne iultã mortẽ soceri: ne socrũ inimicis ludibrio eẽ sinat. Tuũ. n. inqt Serui regnũ nõ eoꝝ: q alienis manibus pessimũ facinus fecere. La. Vbi hic mẽtio uel cõmẽdatioílioꝝ: ã q̃ ũbrã serui multũ ualiturã putabat: nõ ualidiorẽ fore putasset: si tutor atq; auc tor r̃giæ stirpis uiderẽt adiũcta ꝑserti sua .i. mr̃is & r̃giæ auctoritate q̃ ꝑ liberis & ꝑ stirpe r̃gia laborãtis

ſumma eſſet pro alieno: aduerſus liberos nulla. neq̃ eni populuſ ex eadẽ domo ſerua: q̃ regina natũ re gnare mallet. Ergo regina & quod plus eſt Tanaql aut tã parꝝ amans ſuorũ: aut tã humili animo for& ut uel nollet: uel deſperaret & regnũ defendere filio rũ cum ſua quoq; dignitate. nam quæ amiſſo uiro regnare patriſ loco filiũ uidet: adhuc regia eſt: & ego ſic ago tanq̃ Tarqniuſ filiuſ fuerit infans. qd ſi oſtẽ dã pueꝝ: quid ſi adoleſcentẽ: quid ſi iuuenẽ fuiſſe: non ne id fit multo icredibiliuſ: qđ Liuius ait: quod nõ dico quia magiſ conſultum uelint parenteſ iuue ni filio: q̃ infanti: ſed quia magiſ poſſint conſulere: unde hoc probo nimium per id quod paulo poſt ſe quit. Liui. Itaq; p aliquot dies cũ iã expiraſſet Tarq niuſ dilata morte per ſpẽm alienæ fugiendæ uicis: ſuaſ opeſ firmauit. Tũ demũ palam facto & cõplo ratione in regia orta Seruiuſ præſſidio firmo muni tuſ primuſ iniuſſu populi uoluntate patrum regna uit. Anci liberi iam tum cum comprẽhenſis ſceleriſ miniſtris ut uiuere regẽ & tantaſ eſſe opeſ Seruii nũ tiatum eſt Sueſſam pometiam exulatum ierant. nec iam publiciſ magis conſiliis Seruius: q̃ priuatiſ mu nire opeſ. & ne qualiſ Anci liberorũ animus aduer ſuſ Tarquinium fuerat: talis aduerſuſ ſe Tarquinii liberum eſſe: duas filias iuuenibus regiiſ Lutio atq; Arunti Tarquiniiſ iũgit. La. Hoc non mõ inter ini tia regni ſeruiani: ſed prope nihil priuſ factum fu iſſe narratur: ne quiſ dicat non ſtatim rege patre fi

lias Seruii nupsisse Tarquiniis: sed potius circa mor tem. nam primum ex hoc peruersitas coargueretur historiæ: quæ res gestas prepostere nerraret: quod ĩ historico non mediocre peccatum est: nisi cum id aliqua ratione facit. Deinde fuisse diu Seruio gene ros probat illud: ꝙ aliquanto post forte ita iciderat ne duo uiolenta ingenia matrimonio iungerentur: fortuna credo populi roãi quo diuturnius Seruii re gnum esset constituiq; ciuitatis mores possent. Er go post contractum matrimonium diuturnum fu it Seruii regnum: & constituti sunt mores ciuitatis Quid ni statim inter initia seruiani regni: ut ab au ctore narratur nuptæ sunt Tulliæ Tarquiniis: & q dem iuuenibus: ut iuuenes nuncupantur. quod cũ ita sit: quid absurdius q̃ uelle in his nulla nec parenti bus spem: nec inimicis fuisse formidinem. cur eos pa ter delecto in successorem genero preterisset: cum neq; impii neq; mente capti neq; perdita ualitudine neq; illegitimi: si quid hoc ad paternum amorem fa cit: essent. Cur mater defuncto uiro diffisa foret pa ternum se filiis regnum defensuram: nam de mater na pietate dubitare improbum est: cur duos fratres iuuenes regis filios: & quales modo descripsi inimi ci contemnendos putassent: cur postremo ipsi iuue nes uernam patris in paterno regno ãteponi sibi tol lerassent: quos etiam patre uiuente & precipue ma iorem natu credibile est regnare cœpisse: & certa a patre commissa munia obiisse. Et hæc quidem re

pugnantia naturæ sunt: illud uero ipsi auctori: q̃ qui non circa initia regni soceri iuuenis appellatur: is circa eius obitum: qui quattuor & quadraginta regnauit ānos iuuenis permanet atq; adeo adolescens nominatur. dicit.n. Liui. Si sibi eum quo digna esset dii dedissent uirũ: domi se propediẽ regnũ uisurā fuisse: quod apud patrem uiderat. celeriter adolescẽtem temeritatis suæ ĩpleuit. pauloq; post. Quid te regium iuuenẽ conspici sinis? facesse hic Tarquinios aut corithũ deuoluere retro ad stirpem fratri similior q̃ patri. La. his atq; aliis increpando iuuenẽ īstigat: nisi quis dicat nõ quũ occidit socerum fuisse iuuenẽ: sed cum occidere ꝑsuasus est. Ita puto: dũ decreuit facere malefitium: adolescẽs est: dũ illud ꝑpetrat senex est: nã certe sexagenarius erat: cũ præsertĩ ut sceleratissimum: ita facillimum factu id facinus esset: cuius inter propositum & perpetrationem unum intercessisse annum etiam multum est: & alioquin ex serie rerum atq; ipsius auctoris colligitur uerbis: hæc infanda Tulliæ īstigatio non nisi extremo tempore uitæ Seruii fuit: cuius furoris causam: quia non recte auctor omisit: postea reddam. Neq; hanc increpasse maritum uidemus: q̃ differret perpetrare quod constituerat: sed tantum: q̃ hunc animum non haberet uidelicet postq̃ ab illa animatus est: nequaq̃ id eum differendum putasse. Quare non intelligo: quomodo post tot Seruiani regni ānos sit etiam si non iuuenis paternæ mortis tempo

re :sed puer aut infans extitiss&:aut si nunc iuuenis erat:ut eum auctor uocat & ego assentior:& alia cõ sentiunt argumenta:nimiq; fieri non poterit:ut ex Tarquinio prisco tot ante annis iam mortuo sit ge nitus:maxime cum non sit postremus liberorum & habeat saltem Arũtem natu minorem. Atq; hoc qui dem argumẽtum a persona patris ducitur. Vehe mentius autem erit a persona matris:quam demon strabo prouectior fuisse ætate:q̃ ut tarquiniorum ma ter fuiss& . Scribit .n. Liuius. Anco regnante Lu cumo uir impiger et diuitiis potens Romam cõmi grauit cupidine maxime ac spe magni honoris. Cu ius adipiscẽdi Tarquiniis (nam ibi quoque peregri na stirpe oriundus erat (facultas non fuerat dema rathi corinthii filius erat: qui ob seditionẽ domo p fugus cũ Tarquiniis forte cõsediss&:uxore ibi duc ta duos filios genuit: noia his Lucumo atq; Arũs fuerũt. Lucumo supfuit patri bonorum oium hæres. Aruns prior q̃ pr̃ morit uxore grauida relicta. nec diu manet supstes filio pr̃:q cũ ignorans nurũ uen trem ferre atq; imemor ĩtestãdo nepotẽs decessisse puero post aui mortem in nullã sortẽ bonorum nato ab inopia egeriũ inditũ nomẽ Lucumoni cõtra õiũ hæredi bonorum cũ diuitie iã animos facerent: auxit ducta i matrimoniũ Tanaquil sũmo loco natã:& q̃ haud facile iis:inquibus nata erat:humiliora sinere& Ea cum illi nupsiss& spnẽtibus etruscis Lucumonẽ exulem aduenam ferre indignitatem non potuit;

oblitaq; igenitæ erga patriam caritatis dummodo uirum honoratum uideret: consilium migrandi a Tarquiniis cæpit. Roma est ad id potissimum uisa paulo post ubi dixit. Aquilam mariti cum uxore ĩ carpento sedentis pileum abstulisse rursusq; reposu isse: subiungit. Accepisse id augurium læta dicitur tanaquil perita: ut uulgo etrusci cælestium prodigi orum mulier excelsa & alta sperar̃ complexa uirum iubet. Eam alitem ea regione cæli: & eius dei nun tia uenisse: circa sũmum culmen hominis auspitiũ fecisse: leuasse humano suppositum capiti decus: ut diuinitus eidẽ redderet. Has spes cogitationesq; secum portantes urbem ingressi sunt: domicilioq; ibi comparato Lucuõni Tarquinium priscum edi dere nomen. La. Interrogo nunc quot annos hanc fœminam tunc uolumus implesse: cum nupsit: cer te sedecim decem & septemue aut duo de uiginti: si quidem auctor uocat mulierem. hoc est q̃tum inter pretor: ultra puellares annos: e dem prudentiam eidem sublimitatem animi tribuens: quæ sunt ma gis matronalis: q̃ puellaris ætatis. Quot porro ad demus annos: donec romam demigrauit. neq; .n. statim nupta e patria sibi demigrandum putasset. neq; mulier nobilis ita equo aio domum reliquisset neq; indignatio in suos ciues ĩtra per breue tempus ontrahi poterat. non.n. iniuria aliqua aut intollerã da ignominia hominem mouebat: sed quod sperne res: neq; hoc preter solitũ: quippe cũ sẽp talis fuiss&

& nihilomin⁹ si ab ea ciuitate ubi natus ex matre
ciue erat: tamen ut aduena fastidiebatur: nō ne id
multo magis erat extimescendum ī eo populo cū
quo nihil sibi cōmune eēt. neq; lautum sane patri
monium cum emūdis in externa urbe bonis facile
cōmutasset. Dum itaq; dat aliquod morte homi
num nouis nuptiis tempus: dum sperāt quotidie
melio a: ut fieri sol& a ciuib⁹ suis: dum an Romā
migrandū sit cōsultant. dū domos predia facultā
tes: quæ transportari nequeunt: uenditant: neq; id
p festinanciam: ne uilius uendant: dum postremo
profectionē tempestiuam honestā apparant. di
camus hanc mulierem ad annum uicesimū peruenis
se. Certe glos eius iam mater erat: quæ cū esset mi
nor s fris ux r: ut mea fert opinio posterior q̄
tanaquil nupsit. non enim uideo cur uiuo patre
minor filius uxorem duceret. maior nō duceret: li
cet tacite auctor aliud significare uideatur. Ego
tamen non reor lucumoni ōnium bonoꝝ hære
di auxisse animos nobilem uxorem. nā id parum
profuit sed iam uxorem habenti solidam hæredi
t tem. Ita uero hoc ipsum: qđ hæc mulier est auc
tor uiro Romam migrandi: ꝙ tam perita coniectā
di auguria non ob id solum: ꝙ etrusca ess& : nam
& maritus erat etruscus: sed quod longum usum
haberet: quod ei maritus ipse homo inprimis pru
dens & impiger in omnibus fere cōsiliis auscultat.
nō ne uiginti saltem natam annos fuisse testatur:

cum Romam intrauit? Quid autem Romæ? quot annos priuati degerunt? quis neget plures q̃ post cõtractum matrimonium collegimus? Et enim homini aduenæ discenda erat lingua Romana: ne semper aduena putaretur: & quod exptus erat fastidiretur percipiendi mores obeunda munera publica in tantam regis penetrandam familiaritaté: ut ab ipso rege tutor filius relinqueretur. denique in talem condicionem statum famã perueniendum: ut saluis regis liberis: ac prope puberibus dignissimus regno preter Romanos omnes iudicaretur. Quod apertissime ipsa auctoris uerba confitentur dicentis.

Liui. Se: exquo sui potens fuerit Romam cum coniuge & fortunis omnibus commigrasse maiorem partem ætatis: qua ciuilibus officiis fungant̃ homines Romæ se: q̃ i patra uixisse: domi miliciæque sub haud poenitendo magistro ipso anco rege Romana se iura Romanos ritus didicisse obsequio & obseruantia in regem cum cæteris benignitate erga alios cum rege ipso certasse. La: omne tempus hoc demus fuisse annos decem: ut triginta annos nata fuerit: cum uir eius creatus est rex. cum idem moritur: nam duo de quadraginta in regno fuit: annum ager& duo de septuagesimum & circiter uiginti iam parere desierit. Exquo necesse est lucium: qui postea superbus appellatus est: uicennarium fuisse: cum

patrē ammisit neque uero hoc loco quorūdam o
pinioni respondendum est: qui illam censet pro
speriorem corporum ualitudinem ac uiuaciorem
fuisse: q̄ nostra ætate cum sciamus peræque illos
parum uixisse: ac nos uiuimus & ab eisdem aqui
bus nos annis initium senectutis designasse: ut
cum exaliis libris: tum uero ex Liuio ipso datur
intelligi: apud quos nescio an aliquam nisi mira
culi loco repererim: cum annum quinquagesimū
excessiss&: partum edidisse: Tamen in hac muli
ere tribuere uolo non ante defuisse parere q̄
annum quinquagesimum ageret. ¶ Concepit
igitur unum de quinquagesimo anno arun
tem. Lucium uero quid possum dicere minus
duo de quinquagesimo: nisi ut omnia in angu
stum coartemus: dicat quis utrumque eodem
partu a quinquagenaria æditum. quasi uero cre
dibile sit: ut quæ per senilem ætatem concipere
uix iam posset: ea conceperit geminos. Dicamus
itaque maiorem fuisse lucium fere arunte uno
saltem anno conceptum: mater duo de quinqua
gesimum annum nō trāsgressa: qui paternæ mor
tis tēpore quemadmodū ostēdi: si ppe uicēnari9
erat: q ua ratione plus quadragita ab obitu patris
annis adolescens: ut iuuenis erit? aut si iuuenis
adolescensq; erit: quo pacto filius esse poterit regi
næ: quæ plus sexagita annis ante seruii mortem
concipere desierat. Atq; ut aliam quoq; adiciam9

repugnantiam: filius ne tanaquil erit & si non mi nimus liberorum: qui postq̃ mater parere cessauit centum fere annis in acie cum dictatore Romano conflixit singulari certamine. ita. n. auctor tradit. Inpostumium prima in acie suos hortantem instruentemq; Tarquinius supbus q̃q̃ iam ætate & uiribus erat grauior equum infestus admisit: ictusque alatere concursu suoꝝ receptus in tutum est. Siquidem haec decimo: q̃ e regno expulsus est anno gesta sunt aut etiam tardius: cum ipse quiq; & xl. regnasset. Atqui inauditum ẽ apud Romanos cẽtenarium hominem: ac ne nonagenarium quidem: aut octogenarium singulari certamine in aciem & precipue cum iuuene concurrisse. & siquis contentiose de numero a me collecto detrahendũ putat: scire uolo q̃tum putet detrahẽdum. An minorem dicet tanaquil fuisse cum nupsit ea: quam dixi ætate? at hunc pudebit minorem illam facere quindecim ãnis. an post cõtractum matrimoniũ nimium temporis eẽ quadriennium trienniũ ue priusq̃ Roman migratum est? at unũ intercessisse annum non denegabit. an decenne diuturnius iusto: spacium quo sub rege anco Rome mansum est. At quadrienne saltem concedere cogetur ita ex hac subductione palam erit prisco moriẽte decem ut parcissime dicamus: ãnos natum superbũ fuisse. quæ cum ita sint: hunc non pater successorem regni destinass&? hunc inimici non timuissẽt

ne patri succederet? hunc columen ac decus mu
lierum mater & cuius regnum par non in patris
demortui sede collocass&? hunc seruius serua nat9
atq; hæredis uel uerna libertus nõ sibi anteposuis
set? hunc populus: qui patrem eius & priuatum &
aduenam eẽ regem iussiss&: non & ipsum adiutri
ce regina regem creass&? hunc quisq̃ quum plusq̃
quinquagennarius est: adolescentem aut iuuenem
uocet? hunc ferme nonagenarium ĩ aduersum ho
stem credamus infesto telo equum admisisse? hu
ius deniq; sororem hoc est ex tanaquil genitá con
cedamus matrem bruti fuisse? quem in exigendis
rebus iuuenem Liuius uocat: & æqualem conso
brinorum. haec si mior lucio fratre fuit augebim9
pueriles illius annos ante mortem patris. sin ma
ior eo incredibilius mulierem octogennariam ne
dicam plusq̃ nonagenariam esse iuuenis matrem
quæ omnia si per multum afide abhorrent: confi
tendum est Tarquinium superbum cum fratre nõ
fuisse tarquinii prisci filios: nec eorum sororem e
andemq; bruti matrem filiam: sed nepotes neptẽ
que: sicut ancus numæ: sicut tullus hostilius Ro
mulei socii nepos fuit non filius: ut enim ancus a
numa. Tullus a Romulo tercius fuit: sic super
bus a prisco: aut quasi nepotes: aut quasi neptem
cur ita? quia neque filiuz quempiam fuisse prisco
narratur dũtaxat abhoc auctore nam apud alios
quosdá iuenio fuisse: qui adolescẽs ob strenuitatẽ

militarẽ bulla & pretexta apatre donatus est. & si is ante patrem decessisset suscepta prole ac supsti te profecto auus & auia consultum nepotibus na turæ lege uoluissent. neq; si nepotes ex filia fuis sent: uideo: cur tarquinii uocarent. Et hac ut suspi cari libet Titus Liuius uir prudẽtissimus racione adductus ẽ: ut hos eẽ nepotes prisci Tarquinii uel let. Qua i sẽtencia sibi ego astipulor ideoq; dixi qi nepotes: erunt q; nati patre Tarquinio hoc est ege rio. Nam sicut ipse lucumo q ab urbe Tarquiniis uenisset: tarquinius dictus: ita egerio ob eãdem ca usam idẽ nomen inditũ est: q si colatino huius fili o: ut inquit auctor hoc nomẽ fuit: necesse ẽ ut idẽ fuerit & patri: ac quom erit inquies supbus egerio natus: qui fuit collatini pr: cum collatinus ipse fra ter supbi non fuerit sed arũs. Ne hoc quidem ur mihi. T. Liuius rite tradidisse: quis. n. credat colla tinum filios supbi: qui iuuenes erant: æqualem p ut & ab auctore memoratur. nam sic inqt. Quin si uigor iuuẽte inest cõscendimus equos inuisimus q; presentes nostra ingenia. patrem habere cen tum & uiginti egressum annos aut ut minimum dicamus pauculis ãnis minorem. Tot. n. sunt aut fere tot ab ortu egerii Adeo supbus ipse fuisse ne pos pociusq̃ filius mihi ur egerii. ne dum hic tan to minor natu potuerit esse filius. probabilius itaque fuerit supbum: qui parens esse poterat col

latini:& ut inconiectura ducor patruus erat:licet aliqui.quorum est Plinius auunculũ tradant: fratremque arũtem: qui nomẽ auitũ uidetur retulisse:a patre impositum ab egerio traxisse ortum uel patre.uel quod magis arbitror auo. exquo illud iam sua sponte appar& nõ timoris causa generos Tarquinios a Seruio rege ascitos: ne paternum regnum exemplo filiorum anci repeterent: nam eos pocius tollendos curass&: cum nullum ius egerianæ stirpi ad regnum ess&: si cum ipse iam senior aut nullos filios substuliss&: aut si obierãt nullos posthac tollere speraret opinor. nec nobiliores iuuenes inuenisse: quibus filias collocaret & equum censuisse in eãdem tarquiniorum famili am potissimum referre regnum: unde illud accepiss& eo quidem libentius si filiæ suæ matre tarquinia: & cuius gratia regnum fuerat adeptus genitæ erant. inquo illud quoque absurdum si Liuium audire uellemus sequetur. ut quod apud Romanos mores insuetum est: illæ regis filiæ fratribus nupserint matris. nunc aũt cognatis: non auunculis: quia filiæ regis nõ erãt i matrimoniũ datæ.Hic tu quæres.si ita est quid ergo sibi tarquinius supbus regnum:uelut hereditatẽ repoposcit poteram dicere:ꝙ putabat sibi deberi:ut nepoti ꝑ nepoti:ut fris prisci tarquinii: ut filio nepoti. ut egerii ꝙ ei patruus:cui pp ius gẽtium patrimoniũ

i tercœpiss&:ignominiosumq; nomen immisiss&:
regnum p manus tradere.aut debebat:aut destina
bat:cum uirilem stirpem non haberet:qué pro ca
ro habuisse illud est argumentum:quod liuius ait
Et forsan hic in regnum patruo successiss& : nisi
tanaquil pro genero incontrarium fuisset annixa.
poterá etiam alia dicere:sed me ad se maxime uo
cant uerba auctoris:qui nõ sua sponte Tarquiniũ
& si uir erat uiolétus ac ferox:ad maleficium acces
sisse significat:uelut agnoscentem ad se nõ pertine
re regnum sed uxoris consiliis inductum:ut supe
rius uidimus:& ex his quoq; uerbis.sed iniciũ tur
bandi omnia a fœmina ortum est quæ uirum tá
q̃ mare suapte natura quietũ procellosis quibusdá
uétis furoris agitauit:ut regnum afferctar&:ut il
lud p sanguinem per mortem:per paricidium pe
ter& : & quo res sit ídignior p parricidium senis:
cuius morté expectar̃ id quod Romanis Hanibal
exprobrauit:longum censerent.quod scelus cum
ingenero:qui fuit persuasus abhominandum est:
tum uero in filia persuadente detestabilius.at hoc
ipsum fidem non habet:talia in patrem filiá fuisse
ausam:a quo nec aliquid esset offensa: & regnum
iure optimo & quidem prope diem sperar& . inte
rim satis habens foelicitatis:q & filia regis erat ;&
futura regina:cum unica esset proles patri:ac sẽp
futura unica pp paternam senectutem reddam ;
quam superius me redditurꝫ promiseram cãm ;

quæ ut i ꝓba ita uehemẽs fuit & filiæ cũ genero cõmunis. Timuit hec ſceleratiſſima fœminaꝝ ſu perbos: & pluſq̃ regios imo tyrannicos ſpiritus hẽns: ne ſucceſſione regni quod ſuum fore crede bat naturali iure fraudaretur regno i ré.pu.cõmu tato: quod facturus ipſe uidebatur: ut Liuius ait. id ipſum tam mite: ac moderatum: imperium: ta men quia unius eſſ& deponere eum in aĩo habuiſ ſe quidam auctores ſunt: ſcelus inteſtinũ liberã dæ patriæ conſilia agitanti interueniſſent. Et iteꝝ poſtea in calce libri. Liui. duo conſules in comitiis cẽturiatis a prefecto urbis ex cõmẽtariis Seruii tul li creati ſunt. hanc cõtumeliam iniuriamq; nõ fe rens filia: ut q̃ patre auoq; rege ꝓgenita & ſi racio pignoꝝ haberetur regni hæres erat. ea ad priua tum cõmunemq; cæteris ſtatum deſcenderet ma ritus: q & ipſe ſpe regni exuebatur: ad occupandũ regnũ inſtigauit: & impulit ad mortẽ patris: & ꝙ credere libet prius ad mortem ſororis: & priſtini uiri: quibus ſaluis: ut pote languentibus ingeniis regnum paternum optineri nõ poterat. Ait. n. Li uius. Angebatur ferox tullia nihil materiæ in uiro neq; ad cupiditatẽ: neq; ad audaciã eſſe: tota in al teꝝ cõuerſa Tarquinium eum mirari: eum uirũ di cere: ac regio ſanguine ortũ: ſpernere ſororẽ: ꝙ ui rum nacta muliebri ceſſar& audacia. ſtatimq; poſt nullis uerborum contumeliis parcere de uiro ad fratrem de ſorore ad uiꝝ: & ſe rectius uiduam: &

illum celibem futuruꝫ fuisse contendere: q̃ cũ ĩpari iungi: ut elãguescendum aliena ignauia esset. Lanam qu d attinebat incusare uiꝫ: ꝙ parum uiri li animo: incusare sororem quod ignaua esset: nõ uideo aliud nisi quod hic socrum illa patrem non occideret. At qui hoc sceleratissimum est: sceleratissimum quidem: sed tamẽ sceleris merces: ut quod ereptum iri sibi uidebant regnum inuaderent. Sed ita nihil incredibilius erit. Quis enim credat hanc uelle atq; adeo hortari germanã trucidare cõmunem patrem: ut illa pociatur hereditate: illa inquã: cuius uitam: ut exitus docuit minoris faciebat: q̃ non modo coniunctæ sed etiam ancillæ. Alia ergo fuit causa: q̃ clamor sororis: quæ nulla alia esse potuit nisi ne paternum regnum per iniquitatem patris liberis præriperetur ideoq; sororem icrepabat quod maior natu nihil de regno laborar&. Ideo maiorem fratrum ad hanc spem: sed non sine suo morbo erexit. recteq; subiungitur: Si sibi eum quo digna esset dii dedissent uirum: domi se ꝓpe diem regnum uisuram fuisse: quod apud patrem uiderat: Dequa nulla hic & ad extremun: (nam finẽ iam facere uolo) dicere habeo: non fuisse auctori faciendum; ut: quam matrem iuuenem uocat circa tp̃ora uiolatæ Lucretiæ: eãdem dicere nurũ eẽ Tarquinii prisci. ac Tanaquil: quæ iam nõagin ta fernie annos liberos non genuerat. Hec sũt optime: rex cur Tito liuio nõ accedam Tarquinium

priſcum patrem fuiſſe Tarquinii ſuperbi:nec eum poſteritatem uocaturam priſcum fuiſſe arbitror; ſi pater huius extitiſſ&.priſcum.n.dicimus non q patrum: ſed qui auoꝝ: aut proauorum memori a fuit:& hoc nomen illi non a ſui tẽporis homini bus:ut auctor dicere uidetur:ſed apoſteriori ſæcu lo inditum:ut priſci latini aut cætera huiuſmodi: inquibus tu: quem potiſſimum in hac queſtione mihi deligendum putaui iudicem:ſi mecũ ſenties: qualib& breui epiſtola reſpondebis ꝙ ſi diſſenties longiore:ut rationes meas tuis melioribus refellas Vides:ut tibi tacite blandior: quaſi ſuadeam:ne la borem ſubeas me refellendi:i.ut mihi eſſentiaris. Verum abſit hoc ab utroq; noſtrũ. nam neq; me um eſt falſo quenpiam uelle accuſatione damnare neque tuum:aut labori cedere:cuius ſemper uictor extitiſti aut clariſſimos uiros: quorum inter pri mos eſt Liuius:quociens falſo accuſantur:pati de ſertos. Vale. Neapoli pridie nõaꝝ decembrium.

Explicit epiſtola Laurentii Vallæ ad Alfonſũ regẽ

Laurentii Vallæ confutatio in Benedictum morandum bononiẽsem.

u Trum de me peius mereantur an melius inimici & hostes mei: q̗ mihi negotiũ exhibent: ac bellum inferũt: haud queo satis pro certo dicere. nec utrum plus ex ea re molestie capiã an uoluptatis. nam & libros meos carpi: & famã meam incessi: & tempus melioribus rebus debitũ cogi me diluendis criminibus impẽdere: sane q̃ mihi molestum est: & in magnæ iacturæ loco ponẽdum. Rursũ stratis: fugatis: captis hostib⁹: multũ ex ipsa uictoria uoluptatis capio: nõ quia hoĩes de me male meritos ultus sum: quoꝝ uicem ẽt misereor: sed q̗ existimationẽ ac gloriam meã nõ modo restitutam uerum & corroboratã: auctam: illustratã itelligo. Quæ uoluptas & si diuturnior ẽ: q̃ molestia fuerat: tamẽ uehemẽtius inter initia afficit molestia q̃ uoluptas. Certe p̄optarẽ sẽp & mallem pace frui: q̃ in incertũ uenire uictoriæ. Verum nunc laboribus periculisq̄ belloꝝ defunctus atq̄ aliquot uictoriis potitus: fas. n. ẽ lacessito post uictoriam gloriari non equidem habeo gratiam iis: q̇ me lacesserunt sed tamẽ gratias ago: q̗ laudi meæ consuluerunt: cum non consuluerint suæ quoꝝ nemo ẽ quem non pænituerit me lacessisse. Quo magis miror nescio quẽ Beneditũ Morãdũ ut aiũt tabellionem iure ciuili non nihil tinctum aliorum

ruina non fuisse deterritum a me oppugnando. minus illum quidem contumeliosum:q̃ cæteri sed pro rei conditione uel contumeliosiorem. neq3.n. se a me lacessitũ esse ut alii fecerunt fingere potest sed a me Liuium lacessitum obiicit:quod ab eo una ĩ opinione dissentiam. cuius noxe quod nũq̃ fando cognitum est poenam a me exigit capitis & quidem apud sum n um:pontificem:quasi religio nem prophanauerim. neq3 id quia Romanus: ut ad eum de Romana historia pertineat:non quia patauinus:ut tutanda sit ei patriæ dignitas: nõ de nique quia historicus:ut historici nominis doleat uicem sed quia notarius est. Nam Liuius:si huic credimus notarius est Romanæ historiæ:ut meri to quemadmodum Cicero consul Murenam con sulem defendit:sic Benedictus notarius Titum Li uium notarium defendere debeat. Stulta ista no tarie & notari digna est ratio:und tibi fauorẽ con cilies. Stultum fingere te dolere: ut in me confles odium:quod tanto uiro detraham non.n. ut tu inuidia mei:sic ego inuidia Liuii ductus sum:quẽ amo:quem ueneror:quem imitari studeo. Cuius & sex libros de secundo bello punico:quod mul ti facere conati fuerant: meo maximo labore ita pristine sinceritati restitui ut ne syllabam quidem omiserim. Cuius denique in libello meo pie semp ac reuerenrer feci mentionem. Quo fit ut nesciã

plus ne ſtomachi : an riſus mihi moueant trage diæ tuæ : qui de cauſa ciuili criminalem facis. Vti ná benedicte potius benediceres q̃ benedictus uo careris:& pro morando moratus homo eſſes:ne ue cum uites odio bacchi incidere uis:more lycur gi : crus tuum incideres : nec latratibus tuis ac morſibus iacentem in te Leonem irritares:ad huc ex aliorum canum ſanguine cruenta ora habentẽ. An non tu latras:& ueluti canicula mordere Leo nem uis? nam quid aliud eſt q̃ latrare & Leonem(nam Leonem me experieris) : canino morſu ap petere:ſic dicere. Be. Vt condemnes pœna falſi de latoris:quod Liuium iam defunctum notarium rerum Romanarum:quem omnes ſuperiores doc tiſſimi uiri laudarunt:atque admirati ſunt : men dacem & falſarium ſcribat : accuſet predicet eiuſ que famam & honorem ſupra mille & quingẽtoſ annos hactenus illibate celebratam minuat:mor deat:ledat:labefaclet obſcur&. & ppea ad retracta cionem publicã cogas & cõpellas me paratũ offẽ rens:talionis poenã ſubire. La. Ego ne nõ dico falſi ſed delatoris nomie appellandus ſũ? Diſſentire ab aliquo auctore id uero delatoris ẽ & ppea publice & ſummo cogente pontifice retractandum ? Ego ne falſarium Liuium predico? Te te ego delatorẽ te falſum delatorem te lic& tabellio ſis falſarium predico. ſiquidem delatorem te eſſe inficiari non

potes: qui apud summum pontificem me crimina ris offerens te subire pœnam talionis. falsarium uero te & ob id pœne talionis obnoxium probát ipsa opusculi mei uerba quod ita incipit.
Cum Titum Liuium quotidie Romanorum hi storicorum eloquẽtissimum aut audias: aut legas æmulator ueterum in omni genere uirtutum: ue lim iudices: an recte de quodam loco sentiam hu ius auctoris: quæ res ad Regem ut tu es pertinet: Atque ita finit ¶ Hæc sũt optime Rex: cur Tito Liuio nõ accedam: Tarquinium priscum patrem fuisse Tarquinii superbi. in quibus tu quem potis simum in hac qõne mihi deligendum putaui iudi cem si mecum senties: breui epistola respondebis sin dissenties longiore: ut meas raciones tuis meli oribus refellas. Vides ut tibi tacite blandior? quasi suadeam ne laborem subeas me refellendi idest ut mihi assentiaris. Verum absit hoc ab utroque no strum. nam neq; meum est falsa quempiam uelle accusacione damnare neque tuum aut labori ce dere cuius semper extitisti uictor: aut clarissimos uiros quorum inter primos est Liuius quotiens falso accusantur pati desertos.
Hoccice ẽ delatorẽ esse Liuii? hoccine illũ appella re falsariũ? hoccine eundẽ carpere: danarĩ detestari ut posteri9 ais Be. Iá palã factũ ẽ beatissime pater

Laurentium Vallam inique carpere: damnare & detestari parentem historiæ notariumque rerum romanarum. T·Liuium. La. Hoccine pœnam capitalē meretur? hoccine abs te tantope rogádum fuit ut plecteretur? hæc.n.tua sũt uerba. Be. Quá ob rem supplex te imploro: precor: obtestorq; beatissime pater: ne inultum iam tot annos: absentem Liuiũ sinas ac patiaris tam crudeliter eius faman minui ledi: labefactari: deiici. Etiam existima tuæ beatitudini dedecori fore: Laurentii impunitatem: quæ i famé eius accusationé in Liuium tacite uidet homologare: & ita inclementer doctissimos & clarissimos uiros haud tolleranda affectos ignominia: turpe est inultos preterire: neq; tamen quoad lex iub&: de eo statui peto: quod tuæ diue clementiæ satis aduersatur: Et.n. pœna captis eum lex damnat: intestabilemque decernit. La. O miram animi barbariem. o deméciam singularem: nõ esse cõtentum a se ut sibi persuadeat: Liuiũ satis abundeq; defensum & de me uictoriam reportasse ac triumphum: sed pœnam capitis aut poscere: aut poscendam putare. Atq; ut ei credatur loca iuris recitat: & quidem scite:: q apud summũ pontificem cuius se scriptoré fuisse ait. qué tu unq̃ uidisti sũmo põtifici iura recitantem? quasi nescienti. Sed uere tua ista iura sũmus pontifex nescit: quæ hominē pœna capitis plectunt: q uel i ipso iure: uel i medicina uel i philosophia. uel qualib& arte atq; sciétiá ab

aliquo superiorꝝ scriptorꝝ ullo in loco dissenserit ais.n.Be.ut.L.siquis famosum libellum c.de famo sis libellis &.l. lex Cornelia circa finẽ.ff de iniuriis & l.item apud labeonem i .p.ait prætor eo.titulo. La.famosus ne meus libellus est ? an tuus homo nequissime?qui te offers paratum subire pœnam talionis?ista ne iura factum meum puniũt?an tu um pocius uir iniuste .& non solum ab historiæ : sed & abiuris ĩtellectu remotissime. Quis hoc qđ ego facio non factitauit?quis in iure ciuili non ali qua ĩ parte a quopiam superiorum dissensit?quis in philosophia?Quis ĩ arte oratoria?& item in cæ ceteris. Adeo nõ for& causa posterioribus scriben di quodammodo si nihil ess& in quo superioribus aduersaremur. An nõ est talis historia. imo nihil magis inqua nunq̃ inuenti sunt duo : qui eãdem rem gestam narrantes inter se oino conuenerint At .n.pœnam exceptione temperas inquiẽs.Be. Sed omisso iuris hoc rigore mitius ĩ hunc libel li auctorem tua animaduertat clementia.si tamen ea se dignum sua cõfessione reddiderit. Satisfaciat primum Liuio quem offendit damnauitq; retrac tando publice quæ contra eum scripsit seq; falso illum tandem insimulasse profiteatur. Alias deb& edicto tua sanctitas uelut erronea scripta Lauren tii contra T.Liuium decernere.eumq; falsi delato ris detractorisq; affligi pœna iubere .La. Et quo magis moueas religiosa ratione sũmum pontificẽ

m

addis. Be. ne cum Laurentium ꝓ tua ĩ eum clemẽ
tia seruare uolueris: in id genus iniusticiæ decidas
ꝙ cum possis non ꝓpulses iniuriam. & apud hely
sios cāpos & amœna pioꝝ concilia q̄ te Liuiꝰ que
ratur. Quod ut facias te omnes doct: te ipsa ueri
tas: te tuæ dignitatis officium: te morsu detractio
nis ossa contrita Liuii: te omnis historia Rōana:
quam Laurentius corrūpit atq; labefactat suppli
ces orant & precantur. La. Si ego tantā pœnā me
reor qui Liuium ledo: q̄ta tandem tu impie ac
scelestę dignus es: qui ledis tuam religionem apꝓ
bans gentilem: ĩ qua sunt campi helysii & amœna
pioꝝ concilia si tibi credimus: qui lædis maiestatẽ
sūmi pōtificis: quem facis gẽtilem: qui ledis ōnes
qui audiunt ac legunt insigni blasphemia. Quo
nomine te apud Calistum sūmū pontificẽ impie
tatis reum facio: atq; ad pœnam capitis uoco: nō
ut tu ad falsam ac stultā. Dabis itaq; duplices pœ
nas talionis pariter & lesæ maiestatis læse patriæ:
læse religionis: ut tibi ad supplitium nō una suffici
at uita. Vide in quot laqueos te indueris demens.
Sed ōissis utriq; criminibus inspiciamus ciuiliter
quid mihi obiectas. Nēpe ꝙ Liuiū sū ausus repre
hēdeř. an tu cū nusq̄ rep̄hēdi posse existimas? Ita
uideris existimare cū inquis. Be. Quem omnes su
piores doctissimi uiri laudarunt ꝓbarunt atq; ad
mirati sūt eiusq; famā & honorē supra mille & qui
gẽtos ānos hactenus illibate celebratā. La. ¶ nō

dicam tibi:q̄ nemo antea inuenit:id tamē aposte
rioribus inueniri posse:cuius rei infinita suppedi
tant exempla:quæ breuitatis cā prætereo.nō dicā
pares Liuio atq; & sup̄iores aliqua peccauisse:qa
sicut corpora ita animi nulli reperiuntur:quin ali
qua in p̄te ab alio inferiore superentur:quæ & lon
ga foret ad disputandū materia ūde horatius d sū
mo poetaꝝ:ac de sūmo pene ingenioꝝ īquit:& sæ
pe bonus dormitat Homerus: & in demosthene
atq; Cicerone sūmis oratoribus nōnulla desiderā
tur:& ī Platōe ac Ariastotele philosophis maximis
aliqua notant̄. dicam te diligenciorē esse rabulā:
exp̄tiorē tabelionē meliorē notarium maleficioꝝ
q̄ ueterum historiarum lectorem.qui in cā nugato
ria tāq̄ in cā maleficii his uocabulis uteris Errone
a illibate successiue: nullibi: nullatenus: posterare
anteacti pontifices:correspondet:alias p̄ alioqui:
octuagenarium:uigenariū p̄ octogenarium & ui
cenarium.item cogas & cōpellas me offerens:qua
si papa te offerat subire pœnā talionis.nā ut taceā
quod grauius est elegantiam Liuii a polione asini
o notatam cum inquit in Liuio fuisse quādam
patauinitatem:certe ne plura afferam flauius Vo
piscus historicus ait:neminem non historicorum
q̄tum ad historiam p̄tinet aliquid esse mentitum.
additque p̄derē quin etiā ī quo Liuius:inquo Salu
stius:īquoCornelius tacit9.īquo denique Trogus

manifestis testibus conuinceretur. An quod Vopiscus potest nemo poterit? quid si locum hũc quẽ ego notaui notauerat Vopiscus? At .n. Vopiscus ageret testibus? nũquid deterius est rationis q̃ hominis testimonium? nam ita ais. tu aũt nullius auctoritate tractus sola tua uoluntate Liuium dãnasti. An melior ullus auctor est q̃ rõ: q̃q̃ ut exemplari tuo: quod Romam attulisti quod nũc penes me est: constat: nullam ego fecerã mentionẽ lucii flori qui simpliciter superbũ prisci nepotẽ uocat. tamẽ aliquot annis post quod ꝑ obliuionem omiseram addidi de Lucio floro: quẽ codicem quia bononie tibi uir eruditissimus Nicolaus Perotus ostendit: tu ais plus te fidei Liuio habere ꝙ floro: q̃q̃ sint diuersi historici Abreuiator Liuii dicitur florus fuisse qui a magistro ut sic dicam suo & si quodam modo magistro admirabilior est: tanq̃ a mẽtienti ĩ hac parte desciuit. Tradit hoc idem piso ut testat̃ Dionisius Halycarnaseus. probat Dionisius ipse ut in sequentibus probabo: quem quod non aprĩcipio: sed nuper legi per deum fato quodam reor contigisse meo prospero: ut mirarentur homines ingenium meum pene incurrentis in eadem: quæ Dionisius tum ex se tum e priscis historicis attuli argumenta atque documenta tuo improspero atque infelici ut eo tempore te mihi obiiceres: quoe ego Dionisianum nactus fulmen in te coactus tua importunitate torquerem quare. si Liuius is est

qui reprehendi potest in historia. si a quibusdã rep̃hensus est si nec ego ita ineruditus sum: ut non aliquid pro mea uirili (siquid notandum est) notare possim: tibi non solum pro me sed etiam pro rei ueritate respondebo: ut optima sit hæc nostra partitio primum ut non esse uerisimile Tarquinium superbum fuisse Tarquinii prisci filium probem Conuincãq; & id meo marte. deinde nec uerum esse: idque non meis. sed Dionysii copiis: quibus omnes tuæ somniculose ac pene frenetice opiniones cõfutantur. Neq; uero speres Benedicte: quod ad primã partem pertin& ut sollicite anxieq; tua argumenta confutem: quæ se ipsa redarguũt: ut te dignum putem cum quo colluctter omnibus membris. En tanq̃ milo ille crotoniata super circum scutum stans porrigo dextram: qua tu duabus tuis aprẽhensa si toto corpore annixus me ab instituto uestigio moueris uicisse te cõfitebor. Stare autẽ eodẽ i loco putabor si sũmatĩ meas easdem rõnes refferam Tuasq; illis opponam & ipsas sũmatim cum pua significatione: cur meæ ualidæ sit tuæ inualidæ: ut agnoscant spectatores uter Laurentius an Benedictus Luctator sit & athleta prestantior. Malo luctatorem athletãq; dicere q̃ gladiatorẽ & si tu gladiatorio animo gladiatoriisq; armis in me irruisti ¶ Ego uerisimile nego esse Tarquinium priscum si duos ex uxore Tanaquillide habebat liberos genero potius & ei serua nato

regnum p manus tradere destinasse. Tu hoc ais es se uerisimilius idq; pro ratione affers: quod qcqd Liuius tradit: id ab aliis mutuatus est: & ab his pre sertim: quos ipse magis probauit: quod ego solus faciam: qui nullius auctoritate ductus mea solius uolūtate Liuium damno. fateor nullius sum sequ tus auctoritatem sed ostendo Liuiū: & si uera loq tur: nō tamē uerisimiliter loqui: quæ tu facis mul to minus uerisimilia: cum sentias nō admodum se nē fuisse Tarquinium dū interfect9 est: ut cū spera ret se filios adultos uisurū: minus credibile sit desti nasse regnum genero: uel tradere uel fiduciarium cōmittere. Ego nego credibile esse adeo alienū fuis se Tarquinium a caritate liberorū: ut & seruio ex tincto alium sibi generū fuerit ascitur us: cui regnū relinqueret. Tu ais credibile: nulla alia rōne q̄ su periore: quæ nulla est: utens. & hoc impudenti mē datio q dicis: cui sūmā impii pmitteret se uiuo: ita ut priscus nomine: ille actu rex uideretur: quod Li uius nec ait nec sentit. nam quod inquit illum & a pud regem & apud patres plebemq; lōge maximo in honore fuisse: ne putes idem esse pene: quod re gnare: eundem honorem ait Liuius hoc extincto quēcūq; alium generum fuisse assecuturum. neq; est: quod tanq̄ decrepitum fingas Tarquinium mandasse genero huic: & cuilib& alteri procurati onem regni mandaturum fuisse. Si tibi credimus

ad huc uiridis ætatis rex erat. Mihi credibilius ui
detur si filii paruuli Tarquinio & tanaquillidi fuis
sent non futurum eis cariorem unum generum
q̃ duos filios. Tibi contrarium credibilius cum pp
alia ridicula auditu: tum uero quia tanaquil imme
mor filiorum necessitate ducta regnum uindicte
premium seruio proposuit. Quod nisi fecisset: ac
tum erat de filiis & regno. Cum ego agam de utri
usque parentis uoluntate atque proposito: hære
dis imposterum instituendi: tu de presenti necessi
tate Tanaquillidis post necem uiri loqueris. Res
iter se sunt lõge natura diuerse necessitas & uolun
tas. Illa uero si generum non habuisset idem in
fratem: in propinquum: in amicum: in hospitem
denique fecisset: ne id quod rex cum alii tum uero
filii paterentur: quorum tu immemorem illam
uocas cum maxime eis prospiceret. neque uero
tuo Marchionis estẽsis r̃spõdebo exemplo nequid
de principibus seculi nostri nisi honoris gratia lo
quar. Tantum dixerim insani esse hominis credere
utriq; parenti carioré esse generum q̃ duos infãtes
siue pueros filios ¶ Mihi uidentur iidem paren
tes sperasse Populum Romanum obsequentio
ré fore regiis liberis: q̃ regio liberto. & si testamen
tum facere potuisset Tarquinius: potius fiduciari
am regni tutelam genero commissurus: q̃
heredm eũ facturus. Tibi nõ uidet̃ nec Tarqni9

daturus tutorem filiis seruium:ne fraudaret illos regno:ut ipse fraudass& filios Anci:nec tanaquil ablatura regnum seruio:q̄ ei flāma quæ circa pue ri caput arserat portendiss&.omnia contra naturā loqueris.ut taceā q̄ genere erat Seruius & libert⁹ Tarquinii:q̄d ipse Tarquinius nō fuisl& Anco cer te timor male tutelæ & ostentum futuri regni ma gis causā attuliss& occidendi seruii:q̄ hæredis relin quendi.Sed cum ess& opus tutore pupillis nullus magis idoneus q̄ gener uidebatur.& flāma quæ in capite fulserat:auxilium nō excidium Tarquini anæ domui portendebat.¶ Mihi uero circa finē sed magis inter initia seruiani regni contracta ma trimonia uidentur inter filias seruii:& Tarquinios iuuenes:cum scribat Liuius:tum palam factum & comploratione i regia facta Seruius præsidio fir mo munitus primus iniussu populi uoluntate pa trum regnauit.Anci liberi iam tamē cōprehensis sceleris ministris:ut uiuer̄ regem & tantas opes ser uii nūtiatum est Suessam pometiam exulatum ie rant.nec iam publicis magis consiliis seruius q̄ pri uatis munire opes & ne qualis Anci liberum ani mus aduersus Tarquinium:talis aduersus se Tar quinii liberum ess&.duas filias iuuenib⁹ regiis Lu cio atq; Arunti Tarquiniis iungit.Et aliq̄to post forte ita inciderat:ne duo uiolenta ingenia matri monio iungerentur fortuna credo populi Roma ni quo diuturnius Seruii regnū ess&: Constituiq;

ciuitatis mores possent. Tibi placet circa finem regni seruiani contracta matrimonia & ingenita tibi leuitate: stultitia: temeritate: conaris ꝓbare filias non nisi regnanti seruio genitas: hoc argumento ꝙ Liuius ait Tarquiniũ huic filiam despõdisse nõ nuptum tradidisse quia tenerior erat seruius: q̃ ut coire cum fœmina poss& cum Liuius dicat: iuuenis euasit uere indolis regie: nec cum quereretur gener Tarquinio quisq̃ Romanæ iuuentutis ulla arte cõferri seruio potuit: filiamq; ei suam rex despõdit. Hiccine tibi tenellus uidetur adolescẽtul9 aut puer? quod si ut tu fateris filia regis nubilis erat quousq; uis dilatas fuisse nuptias: cum presertim ambo in eadem domo essent. Aut quid affers cur nõ sub Tarquinio duodecim aut saltem decem ãnos in cõiugio fuerint: & inter inicia regni seruiani filias nubiles habuerint. Initia regni seruiani quod fuit quatuor & quadraginta annoꝝ uoco: usq; ad decem annos & amplius: aut si nõ uis uocari hæc initia: fatiam quinquenniũ: quadriẽnium: triẽniũ nam eo tempore poterant nubere seruii filiæ: quo tẽpoř si nupserũt iuuẽib9 tarquiniis cõcedes id qđ peto: illos iá sub exitũ patris adultos fuisse & patri potuisse succedeř. Hoc loco tu cauillãdo quæris ã ego pro obstetrice fuerim in ptu Tanaquillidis: qui uolo maiorem natu fuisse Luciũ Argumentarisq; potius minorem fuisse: Aruntem uero maiorem quasi nõ satis apte Liuius ipse declar& maiorẽ

natu esse quem prius nũcupat:minorẽ quẽ poste rius. At legitur apud Liuium minorẽ Tulliá nup sisse lucio ut colligi possit:& ipsum lucium mino rem fuisse Tarquinium. An id in omnibus editio nibus legatur nescio. Ego ut alia plurima in Liuia nis codicibus deprauata correxi ita hunc locũ mu tans minor in maior. Et ne plura de mendis libro rum dicam:uno sum contentus:e iure ciuili:cuius te peritum significare passim laboras:exemplo:qd ad hanc rẽ pertinet. Pomponius iuriscósultus de origine iuris inquit. quæ omnes conscripte extant in libris sexti papirii:qui fuit illis temporibus:qui bus supbus Demarati corinthii filius. hic quis nõ uidet mendam esse libri? Ita in illo loco Liuii: qui pp similitudinem litterraũ facile corrumpi potuit & omnis Liuii narratio lucii regnum a seruio repe tentis tanq̃ maioris natu est nihil Arunte conque rente:quod profecto non fecissem & si mihi inge nio iuuenis ac uir potius si maior natu fuisset. Mi hi non fit uerisimile priscum Tarquinium dum Romam commigrauit fuisse adolescentem cuius frater natu minor ante mortem patris decessiss& uxore grauida relicta:& de quo Liuius scribit. Lu cumo uir impinger ac diuitiis potens Romam cõ migrauit cupidine ac spe magni honoris: cuius adipiscendi Tarquiniis (nam ibi qa peregrina stir pe oriundus erat) facultas non fuerat. At ne puel lam quidem Tanaquillidem fuisse: quæ sperni

uirum ac aduenam ferre non poss&:quæ peritissi
ma ess& augurandi:certe marito peritior & ipso
Tarquiniis nato:quæ dũ maritum uideret hono
ratum : cætera posthaberet:quæ etiam auctor ui
ro ess& natale solum relinquendi. Tibi uerisimiliuſ
fit & illum adolesẽtem fuisse & hanc adulescentulã
licet adeo peritam:quia tu in hispania conspexeris
puellam inter pueros pastores nescio quid de plu
uia ariolantem:quia picus tunder& arborem pror
sus rem ineptam & te picario uiro dignam : quasi
in hispania doctiores sint puellæ:q̃ matronæ & fe
minæ q̃ uiri:in quo tu magis loquendo uisus es a
riolari:q̃ ulla uel puella uel anus. Mihi placet non
ita properasse Lucumonem relinquere facultates
suas:ut in alienam patriam commigrar&:cum nõ
tenderet ad certos honores Romæ obtinendos:ti
bi placet omnia debuisse putare posthabenda. pri
mum quia ueterum patrimonia non in aliis rebuſ
q̃ in pecudibus constiterant : unde sit dictum pe
culium:quasi non & domos & agros & supellecti
lem ueteres habuerint præter templa & sepulcra
maiorum & solum natale. Taceo peculium non
pro patrimonio a iuris consultis utique expo
ni. Deinde quia hæc res ei magnopere cordi
erat. hæc .n. tua sunt uerba: Et ambitio
deproperare cogebat. Neque magni & libe
ralis animi Lucumo tuliss& diu sperni quoad
permutass& utiliter: Quod auari & tenacissi

mi fuiss& hominis:qui præterhonorē:cuius cupi dissimus erat: omnia posthabuit. An ignoras q̄ uehementer & efficaciter eo moueat & agitet præ stabiles & illustres uiros indignitas siqua est fides uideris mihi Benedicte similis infantibus: qui cū cernunt musicum Citharam aut organa pulsantē plus uoluptatis ex suo stulto cantu:si cātus hic di cendus est:q̄ ex illo erudito amenoq; capientes. E go tanq̄ musicus sum:qui i ōibus naturæ cōsenta neis utor. Tu ereptam mihi e manibus citharam sine ullo artificio uerberas.nam quis hic nisi infan cium cantus est:dicere illustrem uirꝝ esse:qui negli geretur a suis:& nullum honorem ne in patria qui dē asseq posset.& cuiꝰ mores ignores eū affirmarē bona sua dilapidasse:ut peregrinari poss& in urbe externa quasi aut Romæ sine diuitiis honores se assecuturꝝ speraret:aut Tanaquil d̄ regno ꝑpediē obtinendo ex auguriis aquilarꝝ aut picorum pica rum ue certior facta ess&. Vt in hoc puer ita in illo delirus extitisti:cum dicebas Lucumonem fuisse sediciosi & parricide corinthii Demarati filiū. Cū Liuius tantū dicat ob seditiones illum domo pro fugum fuisse non seditionū significans auctorem quem Dionysius halycarnaseus principem corin thiorum tradit. Mihi placet aliquot ānos Romæ fuisse sub Anco Lucumonem aut decem aut certe quatuor ut disceret linguā Romanam: ut mores & ritus:ut se dignum redder&:qui potissimum ab

rege deligeretur filiis tutor: cũ eum faciat Liuius locutus his uerbis: se ex quo sui potens fuerit Romam cũ coniuge & fortunis omnibus cõmigrasse maiorem partem ætatis: qua ciuilibus officiis fungantur homines Romæ se q̃ in patria uixisse. Tibi magis placet decem eum menses aut decẽ dies Romæ fuisse: Ego nego huius & Tanaquillidis filiũ potuisse infantem esse post duo de quadraginta annos q̃ regnare ceperat pater. Tu bimulum aut trimulum maiorem: minorem uero aniculũ significas esse potuisse. Et cum Macrobium in testimonium afferas dicentem bello sabino: quod bellum ut e Liuio non solum e Dionysio constat: gestũ est circa principia Tarquiniani regni: filium Tarqnii annos quatuordecim natum bulla pretextaq; a patre donatum fuisse. qua ratione putare potes eiusdem matrem post triginta amplius annos enixam fuisse? aut sexagenariam uelis puerperam extitisse. Me admiratio subit uirum plusq̃ nonagenarium prima in acie suos hortantem infesto telo in dictatorem postumum icurrisse. Tu admirationẽ meam derides quasi quotidianum hoc sit & more tuo refers quedam exempla ut impropria ita falsa Et ridicule interrogas inquiens responde hic laurenti: si nunc iuuenis erat ut eum actor uocat: & tu assentiris quem dixisti uigenarium antea fuisse tempore mortis Tarquinii quatuor & quadragita annis iam premortui: quomodo centum annos

agere poterat:dum concurrit in aciem cum dicta tore postumo. Quid tua ineptius interrogatione Benedicte. Ego dicebam:si iuuenis erat superbus cum seruium eiecit non fuisse Tarquinii filium si senex nõ recte a Liuio appellatum fuisse iuuenem nec apatre exhæredari tradito tutore potuisse:qa ipsum pater hæredem potius destinass&. Ego absurdum dico & Romanis moribus insuetum fæminas nubere auũculis. Tu negare non potes insuetum:sed absurdum negas:quia absurdius sit rapere uirgines & hospicii iura uiolarẽ:quod Romulus fecit. Socerum fratem:uxorem interimere quod fecit superbus Tarquinius clarissimum rerũ Romanarum scriptorem præter morem aliorum a ciue Romano damnari quod ego feci'o preclarum iurisconsultum o eximium Liuii aduocatum ubi sũt tua iura quæ tociens inculcas? cum abste iuris exẽpla poscam:tu profers exempla iniurie. Scio ut apud alios populos sic apud Romanum fuisse cedes Venena:incesta:sacrilegia:parricidia: rapinas: prodiciones:calumnias ac cætera facinora Verum ego de bonis morib9 ago nõ đ scelestis factis. quis n.sic defẽdit crimen ut quia sunt alia maiora hoc ideo crimen nõ esse. Romulus tamẽ excusat necessitatem. Tarquinius negat fris uxorisq; necẽ. Soceri uero iustam esse defendit. Ego nego me damnare Liuiũ sed una in re ab eo dissentire:ut alii plurimi ab aliis dessẽserũt:ut a cæteris historicis piso:

ut Dionysius halicarnaseus. ut lucius florus ut uopiscus & ante omnia ipsa ratio Tu pro te. A. Gellium: qui de hac re non disputat: sed tantum nominat superbum superioris Tarquinii filium: qui auctor non est tam argutus ut sibi uidetur: qui multa potius q̃ multũ lectitauit: quem ego cum alibi tũ uero in dialecticis meis tanq̃ falso sentientem rep̃hendi. Affers preterea ꝓ te Eutropium historicũ quidem sed gregarium & qualiacũq; in Liuio reperit colligentem. Affers insuper Virgilium hic ego hereo. hic uictum me fateor ad huius nomẽ hiscerẽ non audeo. iam do manus. iam causa cedo. & recũ ius facerẽ plane confiteor. Ait. n. Vis & Tarquinios reges. quod tu interpretraris de patre & filio Tarquiniis dici Elegans profecto ĩterpretatio. Quid affers uir eruditissime. cur de patre & filio Virgilius sentiat: potiusq̃ de patre & nepote. quanq̃ ipse de uno omnio Tarquinio superiore: ut egregio rege possum accipere dictũ ĩ numero plurali ut ꝯ aliis. Extulit hec decios marios magnosq; Camillos Denique ut partis prime finẽ faciam. mihi placet neminem uocari priscum nisi nepotum ætate huiusque rei attuli exempla. Tu nullius auctoritate sed tua peruicatia fretus asseueras priscum etiam antea potuisse uotitari: nũq̃ nec uera nec uerisimilia loquens ut nesciam: an ũq̃ mihi uidear honorẽ magis audisse ꝑpostere. Habes Benedicte cur Liuius non uerisimilia loquatur: hoc est cur tu non uerisimilia defendas. Accipe cur non

uera ex Dionysio halicarnaseo: qui fuit Rome eisdem quibus Liuius temporibus uiro doctissimo atq; eloquentissimo: summeq; apud omnes auctoritatis. & si libert⁹ fuit. M. Terentii Varronis: quē aiūt Romanoꝝ fuisse eruditissimū. huius orōnem e quarto Romane antiquitatis libro ad uerbum transferam ❡ Volo ante eoꝝ quæ aīaduerti rationē redere: q̄ obrem neq; fabio accessi: neq; historicis aliis filios fuisse Tarquinii pueros ab eo relictos: ne: qui illoꝝ historias nacti me aberrare suspicentur scribentem pueros eos nō filios illius fuisse sed nepotes. Omnio. n. inconsiderate atq; idiligēter ꝑdidere qui hanc de illis historiā conscripsere: nō rimati res impossibiles esse pariter atq; incōstātes: quæ se ipsas euertunt. quæ singula paucis ego plana facere cōabor. Tarquinius e Tyrrenia demigrat cōposita omni re familiari: cum esset in oprima ad sapiendum ætate. Siquidem administrande rei publice & magistratibus gerendis & muneribꝰ ciuitatis obeundis idoneus fuisse traditur & illinc ideo demigrasse: ꝙ nihil in ea urbe honoris adipisceretur. Et alius quidam aliquis hūc saltem triginta natum annos cōstituerunt: cū a Tyrrenia demigrauit. ab hac. n. ætate leges fere uocant eos: q magistratus gerere uolunt & rem publicam capescere Ego uero qnq; & solidis ānis minorem constituo & quinq; ac uiginti natum annos eum facio illinc ꝑfectū: quem adhuc patre uiuente duxisse uxorē

tyrrenidem uniuersi qui Romanas conscripsere historias confitentur. Commeat aũt Romæ anco martio rege: ut gellius quidem in historia tradit: primo illius regni anno. Vt uero Licinnius scribit octauo. esto sane ut hoc ipso ãno quo licinius scri bit nõ prius uenerit. nã certe posterius nõ aduenit Quod si nono anci ĩperii ãno: ut ambo scriptores aiunt: prefectus equitum bello latino ab rege mit titur: nec minor natu quinq; & uiginti ãnis Romã cõmeauit: & Anco regi circa octauũ imperii ãnũ amicus extitit: pfecto decem & septem reliquos ã nos apud ipsum diuersatus est. Quatuor. n. & xx. annos regnauit Ancus. ipse uero: ut cõfitẽt õnes: regnum duo de quadraginta ãnos tenuit. Ita octo genarius erat: cũ obiit. ex supputaciõe nanq; hæc annoꝝ summa colligitur. eius uxor quæ quinquẽ nio minor erat: quemadmodum cõsequẽs est qui tum & septuagesimũ accedat ãnum sub exitũ Tar quinii: quæ si minorem natu filioꝝ ultimum eni xa est quinquaginta ãnos nata: quippe post hoc tempus non concipit mulier: sed hic est ipse pari endi termin9: sicuti scribũt: q ista indagauerũt. nõ igit̃ erat hic quidẽ minor ãnis quinq; & uigĩti sub obitum patris: Lucius uero maior natu nõ minor septẽ & uigĩti. Quo fit ut eos nõ reliqrit paruulos pater ex hac muliere genitos. Qui si in uirilẽ adole uerãt ætatẽ dũ pr̃ oppetiit mortẽ: pfecto neq; ma ter eoꝝ ita fuiss& infœlix: atq; uesana ut qd̃ impiũ

pater filiis reliquiss& : id ipsa mater eriperet & ex tero ex ãcillaq; nato gratificaretur:neq; ipsi pater no impio fraudati iniuriam segniter ac lente tulis sent.idq; cum essent in ætatis robore:tum ad dicẽ dum tum ad agendum.neq;.n.Tullius ut nobilita te eos antecellebat:ut pote serua natus:aut ita mul tum differebat ætatis dignitate.sed tribus omnino annis altero maior natu erat ut non fuerint huic regnũ libenter illi cessuri.hab& autẽ & alias quas dam hoc negotiũ absurditates quas:ignorauerũt cũcti:qui res Romanas condidere præter unũ cu ius paulo post efferam nomen.nam constat post Tarquinii necem Tullium quod cœpit regnũ ad quatuor & quadraginta tenuisse ãnos : ut per id tẽpus maior Tarquinio℞ cum septem & uiginti ã nos natus regno fraudatus ess& septuaginta ãnis grandior fuerit dũ Tullium interemit. At cũ robu stissima in ætate tũc fuisse scriptores tradidere.inq unt e senatu sustulisse Tullium forasq; portantẽ e gradibus deturbasse ipsius uero ex.ĩpio deiectio uigesimo qnto post hæc ãno extitit. Eoq; ãno in expeditione agens aduersus ardeates inducit om nia p se ipsũ belli munia obisse:qđ ab ratione abest in bellis uersari sex & nonaginta ãnos natũ. Quin ẽt amisso ĩpio ẽt bella cum Romanis nõ min9 qua tuordecim ãnis gessisse p se se negotia exequentẽ: ut aiũt:præter cõmunes est õniũ opiniones ; & tẽ pus uitæ eius esse maius cẽtũ & decẽ ãnis:qđ spati

um uitæ nõ ferunt loca nostratia. Has absurdita tes qdã Romanorum scriptorũ aiaduertentes cõa ti sunt aliis absurditatibus soluere negantes horũ puerorũ Tanaquillidem matrem: sed geganeã quã dam fuisse de qua nullam accepimus historiam. & nihilominus immaturum for& rursus cõiugium Tarquinii ꝓpe octogenarii. Et uiris tanto natu fa cultatẽ adesse gignendi fide caret. neq; uero orbus liberis erat: ut quoquomodo liberos concupisce ret: cui forent filie duæ eæq; uiris iam locate. Horũ singula & impossibilia & inconsiderata colligens nego filios Tarquinii fuisse: sed nepotes accedens Lucio pisoni frugi: qui ĩ ãnalib⁹ solus hoc memo rie prodidit nisi forte pueri erant stirpe quidẽ ne potes adoptione uero filii quæ fuit cã erroris cæte ris õibus Romanarũ historiarũ scriptoribus. La: Hæc Dionysi⁹ Halicarnase⁹: qui paulo ãte cui⁹ hi filii fuerint tradit: ĩquiẽs đ Tanaqllide post necem Tarqnii. Erat autẽ ei iuuenis filius nõ ita pridẽ de fũctus: exquo duo filii relicti erant puuli: de quib⁹ ita eãdem loquẽtẽ apud seruiũ Dionysi⁹ facit. Tar quinius rex Tulli apud quẽ educat⁹ es atq; erudi tus: & ex omnib⁹ amicis atq; cognatis maximo in honore habitus. nobis ille quidẽ indigna passus fa to suo functus est: nullis rebus neque priuatis di spositis: neq; coib⁹ ac publicis delegatis: q nec salu tare quẽpiã nostrũ & alloqui extremis mãdatis po tuit. hi aũt pueri đsolata & pupilli ĩfelicis relicti sũt

nõ minimum uite discrimen adeuntes. & cũ multa dixisset in fine orationis iquit. Debes autem Tulli educatus a nobis: & eruditus & oĩbus bonis imptitus: quecũq; filii a parẽtibus accipiunt: & nostra filia in matrimonium ducta: etiam si rex Romanorum me quoq; tibi in hoc ãnitente paternã his pueris beniuolentiam exhibere. & cum in uirilẽ adoleuerint ætatem & idonei ad rẽ publicam administrandam extiterint: eorum maiori natu imperium Romanorum reddere. Hæc loquens & utrumq; puerorum in ulnas generi ac filiæ porrigens in gẽtem ex ambobus exciuit lamentationem. Aliquantoq; post auctor idem facit Tulliũ orantem ad populũ tãq̃ tutorẽ puerorum: & pene sola illorum miseratione ad parendum ei populum fuisse inductum: Quæ quoniã erãt lõgiora: missa feci satis hæc sperans abundeq; sufficere: ut constaret Liuium ut non uerisimilia ita nec uera dixisse neq; eum merito: & si uerecunde id fecit [illegible] potuisse. Quod si quis me qui multa quæ apud Dionysium sunt: qi diuinaui: putat legisse tunc istum auctorem: cum illud opusculum condidi: is erit qui neq; me diu cognitum habet: neq; illos aduersarios: qui post editum illud opus: quod supra iam decem annos iam lesisse famam Liuii Benedictus ait: obiiciebãt mihi non nisi tinctum me græcis litteris esse. neq; locum ubi illud composui id est neapolim qua in urbe Dionysii Halicarnasei histoiie nomẽ nostro

sæculo ne auditum quidem unq̃ fuisse arbitror. q̃ q̃ siquis aïaduertat ipsum meum libellum ĩtelliget plane conditum ab homine esse: qui Dionysiũ nõ legerat: nam alioquim cur nõ eius ad sententiam meam confirmandam fecissem mentionẽ? An ita demens essem: ut si eum auctorem cõpilassem crederem furta mea celatum iri potius q̃ cum meo dedecore dep̃hensus si quis ita non credit: iuro me hũc auctorem sex amplius annos ab editione illi9 opusculi: nunq̃ ĩ hac parte legisse: neq; ab aliis q̃ppiam de hoc loco audisse: & meo solius ingenio fretum ea disputasse. intelligis nunc Benedicte id quod crimini das mihi q̃ta sit laude dignũ: quod admirabilius est: q̃ ut credi possit. Quare non expectes: ut dicam me ex hac pugna discedere uictorem. non est: ut de uictoria tua glorier: non est: ut me mediocribus iam uiris comparem: nõ ẽ ut magnis auctoribus aut ipsi Liuio cedam. iuuat me qĩ poetico inflatum spũ cũ Horatio dicerẽ: Sume sup̃biam quesitam meritis: & mihi delphica lauro cinge uolens Melpomene comam: Nõ sum nõ sũ Benedicte in hac p̃te Liuio minor: etiam si rũparis: ue℞ dico. non sum in hac parte Liuio minor: nec minoris ingenii minorisq; iudicii. Rumpere inuidia non sum inferior historicis omnibus: quos hoc non deprehendisse dionysius ait non ipso deniq; Dionysio: qui non ullius: ut ille adminiculo adiutus meis pedibus cursum istius qui equo ue

hebat equaui:& tu nō tabellio sed tabellarie ob rē pene miraculo dignam accusas apud sūmū magi stratum & actionem capitis intendis:& me abs te uictum damnatūq; ēt carmine gloriaris : ut ex epi stola constat:quā ad prelustrem uiȝ supiorib9 die bus Iacobum gratū Bononiensium legatū dedisti dolens ꝙ tam ille de me bene sentiret atq; loq̄ret iussistiq; ut mihi eam ostender& in hæc uerba. Si Tibi damnatū gliscit demētia Vallam Tutari qd falsa refers conuicia solue Argumenta tuū quæ cō cussere magistrum Si ratione potes nulla ē defen sio causę. & reliqua. Hæc q̄q̄ barbara metra : tamē quia Bononiæ facta multisq; ostensa:& huc ad tā tum uiȝ missa ita me irritarūt ut Viris egregiis & inter primos doctis Antonio Tridento & Valerio bononiensi comunibus amicis admodū succēserē: ꝙ tam diu totiēsq; ꝑmissū accusationis tuæ exem plar:nō rep̄sentarēt itaq; adii homiem penes quē dicebant illum codicem esse. Quo impetrato duas refutando ei lucubratiūculas impēidieq;n.n.ad te cōuincendū maiori temporis spato opus fuit. Vi giliaui itaq; in te puniendo binoctiū : cū antea securus in dextrā aurē dormirē : ꝙ crederē te rem ipsam defuncto Nicolao pōtifice ꝓ derelicta habi turum. Excitasti igitur leonē canicula dormientē ut i te seuiret. An tibi ego non uideor leo? certe tu mihi uideris tanq̄ Leoni canicula:si canicula iam appellāda est:quæ ita Leoninis dētib9 ūguibusq;

lacerata ē:ut uix in ea iam canis figura aut anima
lis appareat.exigebas a me canicula iam pœnam
capitis:ꝙ famoſum libellum in mortuū ſcripſerā:
ſi ille famoſus libellus eſt:en in te uiuū uel magis
famoſum libellum ſcribo nec tu tamen poſt hac
audebis:& ſi te iuris peritum oſtētas:mecum age
re iniuriaꝝ & mentionem facere famoſi libelli.

Explicit inuenctiua Laurentii Vallenſis in Be
nedictum Morandum:

Laurentii Vallenſis in Benedictum Morandum
confutatio altera ad Bauerium medicum.

Recta:quam uix perlegere potui: Benedic
ti morandi altera inuectiua:quam ille re
luctationem uocat:in qua ſe ipſum ĩpu
dentia:ac temeritate uicit non minus ſtomachi: q̃
ex ſuperiore contraxi:ꝙ homo tanq̃ ipſe nihil ha
benſ negotii:totiens mihi negotium faceſſit. Cui
ſi reſpondeam tot uerbis blacteranti & ut uerbo
ſiſſimo ita ꝑplexiſſimo: atq; intricatiſſimo: & ut
mihi uidet̃ nūq̃ finē blacterādi facturo:nimiꝝ nō

ſed grandibus uoluminibus agendũ eſt:quæ non
legant homines: ſed derideant:uelut de lana capri
nā concertationem.unde ego mentienti Benedic
to ſimilis uidear: Rurſus niſi reſpondeam:tanq̃ de
liranti:uereor ne qui meam diffidentiam cauſæ in
terpretenť & hic apud ſuos:ut iam facit:uictorem
agat:quaſi me in hac colluctatione proſtrauerit.
Quid igitur agam? quid conſilii ineam? niſi ut me
dium quandam teneam uiam: paucisq; oſtendam:
eum indignum eſſe cui a me pluribus reſpondeať
& quem directo ĩ eum ſermone compellem: medi
cũq; aliquẽ aduocẽ:ſi modo alia medicina q̃ mors
ſanarẽ uecordiam poteſt:qui huic curationes adhi
beat. Debent.n.boni uiri ẽt aduerſariis bene cõſul
tum uelle:eũq; ad ſanitatem:ſi unq̃ ſanus hic fuit:
reducat.qui falſa pro ueris:uera pro falſis: incredi
bilia pro certis:certa pro incredibilibus:ſtulta pro
grauibus:grauia pro ſtultis:praua pro rectis:recta
pro prauis:parua pro magnis:magna pro paruis:
deniq; mala pro bonis:bona pro malis habet. Ad
quem morbum curandum te potiſſimum Baueri
delegi:uel quia medicoꝝ nulli ſecundus es:uel qa
conciuis illius.itaq; accipito ea:quæ dixi pauca:tã
q̃ capita erroꝝ eius:ac uecordiæ ſigna: ſeu malu
mus dicere cerebroſitatis. Quia ego negaui Tarq
nium ſuperbum priſci filium eſſe:ſed nepotem:id
quod etiam tradunt cum alii:tum uero Piſo frugi
Dionyſius Halicarnaſſeus. Luciꝰ florus hiſtorici

præstantissimi ob id me Morandus homo mode ratus supplicio dignum statuit:& apud sūmū pon tificem capitis arcessit:quia Titus Liuius fuisse fili um tradit.& nisi me ille christianæ religiōis caput capitis damnauerit:metū ei ostendit:minaturq; fo re:ut a Tito Liuio apud inferos in helysiis campis incusetur:tanq̃ illuc peruenturus. & cum ppea a me increpetur:ait se in hac re perstiturūꝝ fuisse:si il le ad huc sūmus pontifex uiueret.quasi non hic q nūc est:non sit longe illo in iure:& ciuili : & ponti ficio peritior.Quia risi hominé:qui non semel Ti tum Liuium Romanæ historiæ appellaret notari um:& iccirco defensionem illius ad se arbitraretur iure optimo pertinere:qui notarius foret:ait me di gnitaté tabellionū:notarioꝝq; lesisse.& ob id illo rum in me conatur inuidiam conflare.Quia eum notarium maleficioꝝ:q̃ historiaꝝ peritioré dixi đ Tarquiniis opinioné cōtumeliosissimum me uo cat:cum ipé totus in me cōtumeliis scateat. Quia dionysium Halicarnasseum confutare ratione nō potest.putat eum ex hoc iri confutatum ꝙ & græ cus sit.quasi græcum esse sit loco opprobrii poné dum:Homerusq; : Plato : Aristoteles : Demosthe nes pro nihilo habendi:& seruus fuerit quasi non & æsopus:& Diogenes & Plato serui fuerint.Hæc n.illius sunt uerba.Be.Neque uero uerisimilius ad hibenda fides homini liberto:q̃ libero . Siquidem liberales artes:ex quibus historia non eximitur a

liberis:non a libertis hominibus dicuntur:quæ cũ proprie sit liberorũ:ꝓbabili⁹ ẽ đ his liberos q̃ liber tos trásigere. La. Ergo Morandus melius historiá scrib&:aut đ liberalib⁹ artib⁹ loquet : q̃ Dionysi⁹: quem hic pro libertino libertum uocat:quasi liber tini:siue liberti liberi non sint. Hic cum nihil tri buendum Dionysio putet:at quanto actori:tamé Guarino ueronensi repugnari nephas putat : eru dito illi quidem uiro:Sed quia uiuus est : nõ dum inter diuos reponendo:& nequaq̃ ad maiestatem Dionysii aspiranti qui in quadam oratione menti onem Tarquinii superbi facit tanq̃ prisco geniti : quasi debuerit illic Guarinus a recepta:& trita opi nione dissentirẽ.quem reor & si græcarum litteraꝝ peritissimus est:tamen non dum eo tempore legis se illud Dionysii opus:quod etiam paucissimi græ corum legerunt. Inunc & dic me tunc illud opus legisse:cum eum libellum composui:de quo nunc controuersia est:quæ res cum ex aliis multis : tum uero ex quibusdam a Dionysii probatione dissen tientibus cum constet : quia in causa coniecturali omnem:ut aiunt:lapidem mouebam : tamen hic mentiri me ait:& quoniá iusiurandum interpone bam:peierare:quasi omnes:sicuti ipse:deum non timeant:& nullum sit ratum nisi per stygiam palu dem : iusiurandum . & orcus apud græcos:quos

tamen iſte contemnit:iuſiurandum dicatur & plu
ton:ſeu ſedes inferna.ut niſi per plutonem & infer
nam ſedem iurare non liceat.ad quam ſe iturum :
& ubi Liuius agit ad helyſios campos:& amoena
piorum concilia:ut uere ſit Benedictus & optat &
ſperat.Sed caueat moneo ne illic a Dionyſio uel
accuſetur:uel ſcutica uerberetur:qui barbarus græ
cos quales ſunt inferi iudices:contempſerit.Cuius
Dionyſii probationem:quia me dixi tanq̃ fulmen
in eum torquere:ipſe uelut Laurentiana ſimia ait
ſe fulmen Tullianum in me contorquere:qđ Cice
ro ĩ Bruto meminit priſci Tarquinii:tanq̃ aui Tar
quinii ſuperbi:quaſi nõ dicat Dionyſius poſſe pu
tari ſuperiorem Tarquinium patrem poſterioris :
quia hunc nepotem adoptauit:& quaſi non idem
Terentium uarronem patronum ſuum multo de
teriorem Marco Tullio & in notitia uetuſta
tis longe peritiorem notauerit : nedum Cicero
nem & quaſi non maioris ſit in hiſtoria auctorita
tis Liuius q̃ Cicero. Vt taceam non nunq̃
Ciceronem in hiſtoriarum : ac fabularum cogniti
one non ſatis fuiſſe approbatum. Idem ut me
impugnet ait Lucium Tarquinium : qui po
ſtea ſuperbus eſt appellatus:minorem natu fuiſſe
Arunte : quod cum omneſ hiſtorici ueteres: tum
ipſe Liuius ait:quod iſte cæcus non uidet ſe
improbare Liuium : quē aduerſus me defēdere:&

cuius uicem dolere uideri uult. Nonne hæc uecor diæ: atque cerebrositatis signa sunt maxima? id e uidentius ex ipso cõfutationis generẽ licet ĩtelligas ut eius principia quædam attigam. Ait autem. Be: Duodecim positiones affers: quas sũmatim duxi refellendas: Et primum mihi refers ꝙ ego uerisimi lius affirmem Tarquinium priscum filiis extanti bus sibi duobus ex uxore: destinasse genero poti us serua nato regnum per manus tradere: q̃ filiis. Hic nisi fuissem tecum agere sine iniuria pollicitus exclamassem te Laurenti peruersorem. nam id mi nime dixi: quinimo priscum post acceptum uul nus uerbum negaui protulisse: quem si loqui po tuisset: filios hæredes dimissurum fuisse rebar. Id circo falsas intuli rationes tuas esse quod affirma res ei nõ fuisse liberos dum moreretur. La Quã paucis in uerbis quot deliramenta? primum quid ad rem attinet dicere se negasse Tarquinium post acceptum uulnus uerba protulisse? nõ magis q̃ ne gasse eundem dormire: aut comedere: uel bibere potuisse. Taceo ꝙ ait rebat dimissurũ filios hr̃des quasi ipse tunc fuerit cum non dum Tarquinius uulnus accepisset. Taceo uerboꝝ quoque absurdi tatem: dimittere filios hr̃des: & filiis extãtibus. De inde cur arbitratũ illũ filios hr̃des fuisse factuꝝ: quem Liuius scribat: fuisse facturum ut uidebatur occiso Seruio hr̃dem regni quencunq; alium gene rum delegisse. Postremo cum hoc ego negem

uerisimile esse quod Liuius ait idemque hoc ipse Liuii patronus uerisimile dicat qua tandem uesa nia est exclamare me preuersorem: qui dixerim id ab eo dici: quod ab ipso Liuio dicitur. An est aliud destinare regnum tradere cuipiam: q̃ esse factu rum quempiã regni hr̃dem? Vter ergo nostrum est ego ne uerbo℞ peruersor: an ipse mente peruer sus? Venit ad alteram ut ipse appellat positio nem meã iquiens. Be. Vnde pari iure tua secunda ratio uelut inanis ẽ sublata: dum negas extincto Seruio priscum: alium sibi generum fuisse ascitu℞ cui regnum relinqueret. Hic ut uideo surdo narra tur fabula. nam de Prisci uolũtate negaui compertum aliquid haberi: licet Anci filii suspicarentur id fore: quod tamen factu℞ inficiabar priscum: quia non relinquitur futu℞ necessario quod alius quis piam putauerit. Quam ob rem si mentem Liuii pari iudicas rõne uehementer erras. Non signauit hunc in topicis locum Cicero: non Boetius: non Aristoteles: ut si dixerit historicũ quenquam ima ginari fore aliquid necessario sit eadem scribentis opinio. non ne legisti quot capita: tot setẽtiæ? La. Non ne hoc sũme uesanie sũmũ argumentum est ut obiicias alteri peruersitatẽ: ipse peruersor. Quæ enim maior peruersitas est q̃ cum dicat Liuius: ꝗ priscus uidebatur facturus occiso Seruio quencũ que alium generum: quem delegisset hr̃dem regni negare hoc uisum aliis nisi soli Anci filiis. Hoc

uerba Liuii non dicunt:hoc ſermo publicus non ſentit ut ſi dicam:ideo Cæſar interfectus:quia uide batur ſe regem facturus non id dico quod ſolis in terfectoribus uidebatur: ſed quod omnibus. Ita nunc Priſcus omnibus uidebatur facturus generꝝ regni heredem nam cur id ſolis filiis Anci: quod nullis aliis uidebatur foreſan ita dementes erant? hoc nemo tradit imo quantum uideo ex eorum conſilio prudentiſſimi fuerunt:quibus niſi uafra mentum mulieris obſtitiſſet regnum paternum recuperaſſent. Ergo demens Liuius fuit qui facit hoc uiſum eſſe illius? Minime quia & illis & omnibus priſcus uidebatur Seruio uel cuicun que alteri genero regnum relicturus.ob id uideli cet:quia filios non habebat. Nec uero relictur9 generꝝ regem: ſed regni adminiſtratorem ſub fi duciaria tutela nepotum infantium Lucii & Arū tis.itaque per hanc fiduciariam tutelam & admini ſtrationem ſucceſſor regni:atque regnator erat fu turus ſeruius:id quod maxime dolebat filiis Anci. Ergo non ueriſimiliter dixit Liuius ſi filios habe bat priſcum fuiſſe facturum non filios heredes regni:ſed ſerua natum:aut quencunque alium ge nerum:ideſt deſtinaſſe huic potius q̄ filiis regnum per manus tradere. Annon hoc mi Baueri ualidiſſimum argumentum eſt? & Ciceroni: Boetioque: & Ariſtoteli comprobandum? Me lius argumentum eius: Morione dignum:quot

capita tot ſententie:quaſi rationis locum optineat id quod alicui capitoſo:cerebroſoq; uideatur aut fuerit hiſtoricæ grauitatiſ: atque prudentiæ: eam opinionem.ſiue ut hic Ciceronianus noſter ait eam imaginationē attribuere filiis Anci regis:quæ abſurda:quæ capitoſa:quæ incredibilis foret.Hoc autem & opinari & dicere Morandi ſeu Morionis ē.Sed ne plura repetantur:ueniamus ad tertiā ubi ait.

Be.Tertio mihi das uitio:quod eſſe affirmauerim credibilius Tarquinio & Tanaquil cariorem generum unum q̄ duos filios. Non queo me Laurenti continere totiens prouocatus tuis in me confictis mendatiis.extat enim libellus meus apud te ſicut ais:cuiuſ exemplaria plura ſunt ſcripta. Vnd̄ commentum hoc tuum liquere poteſt. Imo dixi futuros cariores filios q̄ generum: atque dimiſſurum fuiſſe priſcum illos heredeſ; ſi teſtari potuiſſ&. Et quidem uehementius me agitant iſta tua mendacia:q̄ contumeliæ quibus in riſum totus effundor. Verum indignitate moueor cum hæc offendo tua de me commenta.

La.Siqua fides mi Baueri uereor: ne tua ars par non ſit huius Langori: atque morbo: ea loquentis: quæ non ſani eſſe hominiſ: non ſanus iuret horeſtes. Ait futuros cariores priſco

filios q̃ genere. Si futuri cariores ergo non erãt. At fuissent si testari ille potuisset. Stulte propositi onis: stultior ratio quasi facultas: potestasq́ testã di faciat patri filios caros. nõ quia filios quis insti tuit hr̃des: ideo caros habet: ideo hr̃des instituit. Non potuit cum uulnus accepit instituere hr̃des? quin antea instituerat? certe quia caros nõ habuit Hoc naturæ repugnans ẽ. Ergo dicendum ꝙ nul los filios habebat. Est ne hoc mendacia dicere? ẽ hoc confingere? Heccine erunt cõmenta? & quæ moueãt homini idignationẽ: & ut ipse barbare ait indignitatem? atq́ etiam addit. Be. Eodem item ĩ loco inquis cum ego agam de utriusque parentis uoluntate: atque proposito hr̃dis instituendi: tu de presenti necessitate Tanaquillidis loqueris. Exi stimabam me ad hominem Liuio nec minorem in genio: nec minorem iudicio: qualem te ipsum pre dicas: habere sermonem: qui cum dixissem de pa terna uoluntate non esse cautum: quia uulnere accepto loqui nõ potuit: neque quenq̃ salutare si cut Dionysius asseuerat tuus: neque antea constitisset de matris mente: nisi cum neces sitas coegit: affirmaui Seruio Tanaquil regnũ cessisse necessario: quod alioquin filiis seruaturam esse non ambigebam.

La. Taceo stulta ironia usum quod putarit me Liuio maiorẽ: taceo stulte ẽt dixisse: se affirmasse

quod affirmare non attinebat:cũ id ex historia non ex ipsius auctoritate cõstet. Taceo stulte dixisse ca utum de paterna uoluntate. nã qd sibi uult hæc o ratio:nisi sentit cautũ ꝑ cõpertũ accipiendum esse. i his uerbis mi Baueri nisi tibi hic mẽtecapt9 uidet quominus ipe tibi talis uidear nõ recuso. Iá nũc ele borum prepara:quo aut me purges ut insanientem aut Morandũ. Ego negaui Tanaquillidem si mater Lutii & Aruntis erat:passurá fuisse ut duobus filiis maritus anteferret generum:uel serua natum: uel a liũ quécunqꝫ. Iste respondet nõ constituisse de ma tris mente:quasi uocari in dubiũ queat:facile passu ra fuerit hoc Tanaquil necne:nõ constabat de men te matris. Id apud moriones insanosqꝫ non constat sed apud homines rationis cõpotes: simul ac consti tuerit fuisse Tanaquillidé matré:& de illius in filios pietate constabit. Quod etiá hic instantissime confi tetur:cũ inquit. quod alioquin filiis seruaturam es se non ambigebam. Si seruatura erat: cur ita filios tractat? ut credat homines regnum eius non ad fi lios peruenturũ. Plurima in hominis stultitiá dici possent:sed eum plurimis confutare propemodum stulti est. Ideoqꝫ tantum quartam eius positionem addam dicentis. Be: Quarta similiter ratio tua de me falsa mentitur:qꝫ ponam sperasse Priscum & Ta naquil Seruio Romanum Populum obsequẽtioré fore q̃ propriis liberis:&si testamentum facer potu isset Tarquinius; seruium potius reliquisset heredé

q̃ ei fidutiariam regni tutelam cõmisisset. In quo q̃ manifeste delires audi uerba mea: quæ apud te in depulsione mea priore comperies. De patre autem secus existimandum: qui si post acceptum uulnus a ut testari aut fari potuisset: quippe affirmauerim di missurum filios heredes fuisse sub tutore Seruio: ni si forte timuisset fraudem: quam pæstitisset ipse re lictus tutor filiorum regis Anci. Hic licet uidere: quot uelis subterfugere figmentis: q̃q; boni uiri de te mihi fidem minuisti. La. Est mihi Baueri (ut tu optime nosti) genus hominum stultissimum: & i dem malitiosissimum: idest quod ob mentis peruer sitatem maxime cupiat fallere: sed propter inopiam consilii minime possit. Talis est Morandus: qui & fallere uult iudicem: mihi suum uitium tribuens: & tamen ab ipso honeste: ut falsus depræhenderet. Ita enim loquitur quasi ipsum ego impugnare ince perim non ipse me. Ego contra Liuium loquens a liquot argumentis colligebam nõ esse credibile Pris cum potius generum: q̃ liberos heredes fuisse factu rum. Quam argumentationem deinde tum huic Liuiano patrono respondebam: contraxi & item huius defensionem his uerbis. Be. Mihi uidetur i dem parentes sperasse Populum Romanum obse quentiorem fore regiis liberis q̃ regio liberto: & si te stamentum facer̃ potuisset Tarquinius potius fidu tiariam regni tutelam genero cõmissurus: q̃ here

dem eum facturus. Tibi non uidet nec Tarquinius daturus tutorem filiis Seruium ne fraudaret illos regno: ut ipse fraudarat filios Anci: nec Tanaquil ablatura regnum Seruio: quod ei flāma: quæ circa pueri caput arserat portendisset. Omnia contra naturam loqueris. ut taceam q̄ gener erat Seruius et libertus Tarquinii: quod ipse Tarquinius nō fuisset Anco: certe timor malæ tutelæ: & ostentum futuri regni: magis causam attulisset occidendi Seruii: q̄ heredis relinquendi. Sed cum esset opus tutore pupillis: nullus magis idoneus: q̄ gener uidebatur & flāma quæ in capite fulxerat auxilium non excidiū Tarquinianæ domui portēdebat. La. Ex his uerbis nonne quod ego in Liuio nego esse credibile: id iste credibile ait esse? Priscum ac Tanaquillidem sperasse Populum Romanum obsequētiorem fore regio liberto: quippe quem facere regni successorem destinauerant q̄ filiis. Et cum hæc ita sint: tamen me falsum mendacem delirum fictorem subterfugiētem: & in mentiendo impudentem appellat quasi ipse: ne quid aliud dicam: nihil subterfugiat: qui contra tot: ne dicam quales meas rationes nihil aliud respondet nisi se non ita dixisse stolidissimus tergiuersator improbissimusq; dissimulator: qui uulnera sua mauult occulere: q̄ fateri: in rebus necessariis mutus: in nugatoriis loquacissimus. Cuius nisi cætera stultiora sunt: q̄ ista: quæ protulit:

non abnuo quin hæc pro sapientissimis habeantur Huic ego pluribus respondeam: & eius singula quæque deliramenta confutem aut rerum aut uerborum? Nam ut aliquid tantum de uerbis dicam: ait. In quo quam manifeste delires audi uerba mea: cum dicere debuerit: in quo quam manifeste delires intelliges e uerbis meis. Item præstare fraudem: eodem modo dixit quo præstare quis bonam rem dicitur. Item si aut testari: aut fari potuisset: quorum alterum superuacaneum est. quippe etiam barbarissime posuit. Hic itaque ineruditus: & a me uictus atque exossatus: tandem cum alibi: tum in calce libri sui de me tanquam uicto insolentissime gloriatur. Et quia eum mihi quasi leoni latrantem caniculam dixi: hoc suam inuectiuam fine conclusit. Be: Et in quamcunque dormiturus aurem te posthac uertes tuo magis infortunio: quam meo dedecori uelut cælestem tibi canem improspera: & infoelitia tibi portendentem me caniculam compellabis. La. Non intelliges quid n. malesanus intelligat? canem seu caniculam cælestem in ore leonis esse: nec si cupiat illinc se eximere posse. idest sese in ore laurentiano uelit nolit & esse & semper fore.

Explicit confutatio Laurentii Vallæ in Benedictum morandum.

Laurētii Vallensis Inuectiua in Pogiū Incipit.

Vdio Pogium alteram in me composu isse inuectiuam longe priore acerbiorē: In qua nihil ad modū de uite causæ dis putat: quasi plane uictus superatusq; : sz totus in maledictis conuitiisq; uersatur. eā nōdū ha bere potui. Interea peragam triūphū meum: aut po tius iterum triūphabo ritu eorum imperatorum: qui bus unus dies ad triūphandū non fuit satis: atq; eo audatius id facere possum q iam ipsius quoq; hostis confessione uictoriā sū adeptus. Qui eni aduersus argumenta rationes, pbationesq; nō argumētis sed opprobriis: non rationibus sed conuitiis: non proba tionibus sed spurcitiis agit: is certe declarat se impa rem ac uictum esse: & uelut canē a fortiori laceratū plagas suas ululatū latratuq; solari: & hoc saltem ui dictæ genere inimicum suum ulcisci. Et quia iusto e prœlio non potuit discedere superior: sperat se su periorem & iusto. Nam quis quæso nō dico strenu us fortis & in bello iam uictor: sed probus atq; mo deratus uelit contendere cum auaro de auaritia cū ebrioso de ebrietate cum proditore de proditiōe cū libidinoso de libidine: certe nemo: ita nec cum dico malo de maledicentia de uirtutibus cum egregiis ui ris: non ē de uitiis cum honestis non cum facino rosis certamen & emulatio. Loquatur itaq; Pogius q̄tum uelit obscœne & spurce: facit quod suum ē

ſui ſemper eſt ſimilis pugnator peſſimus : calumnia
tor inſignis : cuius dicacitatem contemnere ac dam
nare me non imitari decet : licet non ita de ipſo ſim
meritus : ut in me carpendo pergere debuerit. ſiqui
dem cum promiſiſſẽ me omnes eius libros recogni
turum : & eorum uitia in triumpho tanq̃ captiuos
exhibiturum : id tamen non feci mollitia quadam
animi retentus : quaſi ſatiſ haberem uitia epiſtolaꝝ
oſtendiſſe. Sed quoniam hoſtiſ me cogit (ſi modo
hoſtis appellandus eſt: qui uictus atq; captus eſt) ꝑ
gamus ultionem:ac ueluti ſecundo die triũphemus
& quia debellatum eſt aliquãto hilarius repreſentã
tes quodãmodo illum priſcum romanorum morẽ
triumphandi. Nam ita accepimus inter mẽſas:quas
ciues per uias eſculentiſ poculentiſq; referſerant : e
xercitum uictorem cõmeſſabundum potabundũq;
tranſiſſe. Sic nos quaſi edentes atq; potantes aut cer
te ridentes triumphemus : poſtea alio modo de in
uectiua triumphaturi. Decet enim de uinoſo ebrio
ſoq; hoſte ſuperato talem nos agere triumphum :
Incipientes ab epiſtolis ad Nicolaum Nicoli miſſis.

SEd quo res ſit iocundior legentibus : ſub apo
logo:tanq̃ Guarinus cum ſcola ſua atq; domo aſſit
Erit autem uel apologus : uel ſcenicus quidam ac
tus. Saluus ſis Guarine. Gua. Salue Laurenti &

tu Pogi licet taceas: sed cur taces? Po. Utinam tā bene loquerer: q̃ bene taceo. La. At cur non sæpius taces q̄ loqueris? Po. Quia qui male loquuntur rarius tacent. La. Atqui nunc bene loqueris: quod est multo satius: q̄ tacere. Cur ergo Guarinum nō salutasti? Po. Non dico me male loqui: ꝙ loqui nesciam: sed ꝙ de aliis male loquar: ideoq; ad salutandum sum tardus. Gua. Ego me abs te Pogi salutatū puto: quid uultis? La. Guarine quæso te ꝓ tua singulari & humanitate & eruditione: te huic facto iudicem prebeas: tui enim artifitii est: de lingua latina agimus in qua tradenda tu principatum obtines Gua. Ego uero istud lubens: si modo Pogius forū nō declinet. Po. Quid ergo forum decliné: quod séper amaui & colui? quippe in quo sunt res ad delectandum gulam pertinentes emere solemus non dico Latucas Caules Allia sed Perdices Fasianos Anseres Anates Galinas Columbos Turdos Ficedulas Itemq; oratas Murenas Congros Mullos: preterea pastillos Copullos Salsamenta: & ante omnia duo de triginta genera uini egregii: quæ enumerabo: si uultis. Gua. Ista fora tibi reliquimꝰ colēda Pogi: Ego de illo loquor foro: unde ducunt causæ forēses. Po. Reliqs mihi hæc fora? & reliquas uolo Malo. n. ficedulas colere: q̄ lites cauponas: q̄ causas. Itaq; foꝝ cāꝝ ꝑ me uos colatis licet id uobis colēdū r̄liquo

Gua. geramus Pogio morem: non te in foro ad iudicem Pogi: sed in scolam uocari ad magistrum existima. Po. Ego ne puer quidem aut adolescens scolā adii: quomodo nunc adibo decrepitus? Gua. non dico ut discas sed ut cum Laurentio disputes. Po. quis me ad disputandum adiget? Gua. honestas ratio pudor. Po. si de saporibus disputandum sit non recuso. Gua. quid de sonis? an pluris est gustus q̄ auditus? Po. quid nisi cum sono uiui possit cū sapore non possit. Gua. Istuc Laurentii interest nō mea ego pro iudice uocatus sū non pro litigatore. itaq; uerbum non addo: tu modo Pogi uideto ne dum ista dicis tergiuersari ac fugere uideare. Po. Ego ne subterfugere ac tergiuersari uelim? qui nunq̄ fugi nec terga uerti: qui uictus prostratusq; nunq̄ me fateor uictum cotamq; mihi incumbentem unguibus dentibusq; pugno: ideo non est causa cur nos audias altercantes. La. Tu uero Pogi dūmodo prosternaris pugna q̄tum uis dentibus unguibusq;. Non eni pardus es aut leo ut ungues tui sint ac dentes reformidandi preserti habenti durissimam pellem: si tamen fateri uis: mei sunt in te pardini leoniniq; dētes & ungues. Cæterum nolo tecum pugnare: Guarinus modo sit examinator epistolarum tuarum ad Nicolaum missarum me nihil uerbo℞ facturo nisi hoc unum ne culpam in librarium reiitias. Est ne hic codex tuus? Po. Quid si negem meū esse? La. si negaueris tuum: ego dicam esse meum. Po. Guari

ne hic furti se alligat. La. nemo est fur rei domino carentis. Po. Ego istius codicis dominus sum: & tu eius fur. La. nō dixi me hūc librū esse meum dicere: sed dicturum: si tuū negasses. Quod si faceres iā huius libri fur non ero: sed dominus. tu uero non dominus libri: sed mei calumniator. Po. imo ipse sum dominus libri: non tu: quem tu forte furatus es illi: cui ego comodaui transcribēdum: nisi ab eo tu comodato accæpisti: licet hoc illi uetuerim. La. Iam culpā in librarium refūdere non potes: tanq̄ liber inemendate sit scriptus: quem tradis etiā non amicis transcribendum. uerum quid ita uetasti homini ne mihi comodaret: an ne te reprēhēderē? Po. tu me reprehēderes homo maxime reprehēdēd9? La. Experiamur an istuc possi Guario disceptatore & Iudice: in plurimis enim ut opinor errasti. Po. Mentiris. La. an mentiar cognoscas: licet en locos annotaui. Po. ubi sunt cedo codicem. La. istuc non faciam: ne hinc te proripias cū codice: tu potius Guarie īspice: & quoniā ipse hūc īsectari nō possum: tu pro peccatorum qualitate reprehend. Po. Quid poteris reprehēdere? La. Si te nō poterit: me poterit q̄ locos ī tuo libro: ut reprehēdēdos: anotaui: peccauerit eū censoria austeritate insecteē. placet ne hoc tibi? Po. cur non placeat mihi te reprehendi? Gua. uultis ne me castigare censorie: uel te Laurenti calumniātem: uel te pogi male loquētē? Po. Accipio condicionem dum Laurentium more

pogiano(scis quid dico(isecteris. La. Ita uolo: sed ut tu uicissim Guarine sustineas pres meas omissis tuis: ut sicubi repies pogiū Barbare loquentē: nō iudicem agas. sed accusatorem. Gua. ita fiet. igitur legam locos abste Laurenti notatos. illud aūt dili genter annotaui: nullo modo licere sacerdoti cape quicq̄ ex altari: preter uictum & uestitum: quod si plura: furem dicunt & latronem. Vnde pendet po gi illud: q̄ si plura: uerum hoc donemus. nemo ē qui in huiusmodi non aliquādo erret incuria qua dam. hoc mihi pre ceteris molestie plus affert. quid sibi uult pre & plus: Cicero nunq̄ sic dixit. Post qn denam ab his ptibus discedam Quocū stabulari umq; meos sæpe sic audio loquentes. uolo ire ad partes. Venerunt multi ptibus meis: quos ita lo quentes: & si non italicos tamen ridere soleo. Qui dēam aūt i ore illoꝝ nūq̄ audiui. Hoc si licet: nō ui deo cur non etiam liceat dicere decenam: Quaran tanam: & quedam alia more idiotaꝝ. Constitue te in locum meū: transfer te in locū meum: aut con fer: aut perge dicimus: mane: sede. pone te in loco meo dicimus: ita cōstitue Cum de proximo instet coronatio regis. de pximo quoqui mei iste ac sta bularii sermo est. Verbis peccatum est: q̄ neq; de pximo dicimus: & satis erat dicere. Instabat dies coronationis: hoc est aduentabat: et proxima erat dies ut Cæsar comentario primo. diem ex die du cere hedui. Cæsar ubi de diutius duci intellexit:

& diem instare: quo die frumentum militibus me tiri oportebat. & Lucanꝰ. Instabatq; dies: qui dat noua nomina fastis. & mox dum tā emeriti rema net ps ultima uiris. utile igitur cōsilium esset incipe quātociꝰ fieri posset mihi. credo libri sacri: quos legi & quotidie lego: refrixerunt pristinum studiū hu manitatis. Coquus meus parmeno & stabularius dromo sic mecum loquūtur: nec dedocere eos pos sum: quin auribus meis inculcent quātocius exi stimantes sic se loqui peneleganter: ac refrixit cum accētō nunq̄ dixerunt. Adesdum Dionysi adolescens ignis calesfit manus meas dicitur ne latine? Dion. minime mi magister. Gua. cur ita? Dion: quia in cohatiua hūc casū respuunt. Gua. uoca quæso po gi filios tuos q & si pueri: nisi hoc sciant: uerberādi sunt: non posse dici lectio refrigescit studium. Quod ergo in puero uerberibus dignum est: id in te pogi castigandum non erit? Quid fiet sub diuo Si græca nosces: ut nosce uideris: sub dio diceres: id est sub ioue [illegible] nō sub diuo. Rege quas miseram p las per unā nauem: que ut certum est iam dudū appulit in portū. una p quedam: ut in ueni hodie unū hominem amicū: sæpe ex parme none meo audiui ac dromōe. & iā dudū pro iā pri dē. appulit i portū p appulsa ē: nūq̄ audiui. homo potiꝰ ut ué. ꝰ appulit: q̄ nauis. Nam signum esset aliqualé memoriā remāsisse. plura ego parmenōe

Barbara: q̃ ille a me latina didici: aliqualis: aliqua liter q̃ nolē didicissem. ne quādo iis uterer: ut tu facis. que nūquid a tuo quoquo didicisti: cū quo genere hominum maior tibi q̃ mihi est consuetudo? Rogo ut me certifices: & hoc culinarium uocabulum est. Ne deuenirent in manibus fratris. Parmeno ades huc? dicitur ne hoc gramatice deuenerūt in manibus fratris? Par. Mi domine quis hoc dixit Gua. Nempe hic pogius. Par. iste pogius peius me loquitur: qui quoq̃nariam factito quæso mi domine p me quoquum pogium facito. Nanq; ad hāc rem uidetur mihi sane idoneus: ut uultus pmittit: aut certe celarium: Nam nescio quid uinaticum p̃ se fert. Gua. abi hinc improbe parmeno in colinam tuam. Nescis reperire modum: quo tria frustecula pānis exportēt. redi Parmeno redi frustecula pānis iqt pogius: tu quomodo diceres? Par. Ego sēp frustula carnis dico & frustula panis hui subcoque pogi ueni in culinam meam: nō frustulis panis & carnis: sz fustibus p pane carnē tuā saciabo. Gua: tace iam parmeno. Scripsi ad te me abiturum ad uos hoc mense Maii: aut amplius ad festum maii. Amplius in istum sensum ubi reperisti? Cicero cuius te cultorem ais: ad sūmum solet dicere. Discutiemus diligenter hoc fasciculum cogitationū mearum. hoc fasciculū dixisti pogi. Par. mi patrōe ego quē tu p cōtēptū appellas parmenonem: nō sic dixissem: sēpq; fasciculos faselorū: fenicusi: herbaę

dico tibi me attulisse de foro: nõ fasciculã. forte hic de paruis fasciis loquitur: quibus cogitatiões suas inuoluit: ut sic tũc fieret fasciculã. iam scio mi prõne recte loqutus est pol hõ iste. fasciculũ hoc a fas d riuat: cuius genitiuus est ut iste uult fascis. Gua. Iã odiosus es parmeno. Par. Ego uestre huic cenæ cõdimentũ: qđ est mee artis additiã. Ideo te rogo: ut illos libros ad me q̃ primũ mittas si illos habes: sin aũt sũmes mutuo a nicola. Gua. si ꝓ si nõ ubi a pud Ciceröẽ legisti? Par. qd illud mi domine sũme librũ mutuo ego nõnũq̃ oleum: salem: acetũ: panẽ uinũ mutuor a uicinis: nõ sartaginẽ: olłam: cultrũ: securi: pistillum: mortariũ sed comodato accipio Gua. Tu iam ꝓ me factus es iudex. par. assessor tu us ero si lubet. aut certe testis meæ doctrinæ: quã me Hercule nõ cõmutaueri cum pogiana. fac q̃so piculũ uter doctior. Gua. apagesis uino cales. Par. At hic uinum olet dii te ꝑdãt pogi: ut uehemẽter crapulam exalasti eructasti. Gua. Nõ hinc abis? Par. si me irritas ẽt dromonẽ uocabo. Gua. Poẽitet me hũc uocasse foras. Nam quoquũ: cuiꝰ i manu tua uita est: caue ledas. Que cũ õnibus grauia sint: tũ mihi ꝑsertim cõsueuerũt esse grauissima. Quid ita pogi aggressisti tum & presertim & grauissima ma lem dixisses quecumq; omnibus: tum uero mihi grauia esse cõsueuerunt: eo quod magis q̃ sunt sit Subiũctiui modi ẽ conuenerũt indicatiui. Vestes illas atritas: que penes te sunt: cupio ut uendãtur a

sin aut

Par. licet ne domie? Gua. minime: tace si sapis. Par. Ego sapio: sed hic sermo mihi nõ sapit: fatuus eni est & insulsus. Gua. Abi hinc abi hinc inq̃. Par. nõ abeo dromo herus te uocat. Dro. Quid uis here. Gua. hic tuus est herus: is iubeat quid uelit: qui mihi nihil optemperat. Par. sublimem intro hunc rape quantum potes in stabulũ tuũ. Dro. Quem? Par. pogium hunc. Dro. quamobrem? ut i stabulo tibi seruiat & mihi quãdoq; i culina. Dro. Quid fecit? Par. Latinitatem grãmaticamq; tanq̃ ollas frãgit: quem nisi ꝓhibeamus actum est delingua latina. Et postea Italici nos trãsalpinos Barbaros uocant: cum nemo italicoꝝ præter hunc nostrũ herum grãmaticus sit. Dro. Quid iste dixit? Par. Cupio ut illas uestes atritas uẽdat. Dro. Magis ipse atritum caput habet: q̃ ille uestes fuerint: sed quid iubes here huccine attritorem cõfractorẽq; latinarum ollaꝝ? in stabulum rapio ut cum caballo & asino uitam degat. Gua. huic tu asino credis caballe appagete ambo. Tum quia uidi paulõ cõmotum ppt lrãs ad te meas: quia difficilr̃ tolluntur. Paulo commotum dicimus non Paulum. & difficile difficulterq; non difficiliter. Par. Iste sunt subtilitates Italicorum uanæ: in quibus nullum peccatum est: tunc uere peccatur: cum grãmatica [illegible] bonum pulmentum socordia loqui corrũpitur: eũ Guarinus. tu ergo illa iudicato hæc ego tanq̃ in iusu meo ac partibus repugnantibus fact?

es Iudex. Par. nõ quid hic alter recusat me Iudicem
Laurentius ¶ Ego uero te: nec iudicem: nec
assessorem: nec testem nec aduocatum recusaue
rim: ita mihi uideris quoquorũ omniũ: quos
uidi doctissimus. sed uide ne hic sint: quibus magis
placeant manus tue: q̃ lingua. Par Quid tu putas
bonum quoquum esse posse sine ligua & palato?
mihi credo bonorũ quoquorũ magis lingua palatũq; agit
q̃ manus. Non uides ut magr̃ quoquorũ. quem he
rus meus uocat archimagerũ: nõ manib9 utit̃ sed
lingua atq; palato. Quare si sapis sine me: tanq̃ ar
chimagerum uti lingua in hunc subcoquũ meum
q Barbaram liguam habet: utinam possẽ & mani
bus uti. scis me? q̃to archimagerus utitur manib9:
q̃to peccantes subcoquos uerberat. Gua. Iam me
enecas lingua tua parmeno: reserua ista ad tua pul
menta: uereor ne hic eã sic defatiges: ut postea ni
hil intelligat. Par. Mi here cum lingua loquẽdo: ue
luti pinscendo deffessa est: tũc calefacta precipue
sapores intelligit uini presertim: Si non credis uel
pogium iterrogato: q singulis mihi uidetur iudex
ac censor uinaliorũ. Gua. Iam desine. Nec hũc quo
q; illũ mitto. sed ĩfra paucos dies certũ qd sciem9.
hoc, hoc tu uicium nõ uides Parmeno: ne nũc qd
dictum est nec quoq; nũc ut infra paucos dies: p
intra paucos dies ¶ Melius est peccare in hanc
pertem: q̃ omnino esse incredulus. qd nunc dicis
Parmẽo? Par. Nescio qd uicii uidr̃ uidor dic tu

Dro. Quid nõ uides bestia illud icredulus .Par. per iouem istuc ipsum aiaduertebam : sed subdu bitabam. Vere bestia: nam quid subdubitare opor tuit an dicẽdũ esset incredulus ã incredulũ : Sic.n. construitur esse omnino incredulũ hominem est prius q̃ eum peccare in hanc partem Nam ita con struendũ esse magr̃ meus rodulfus cherchph nos docebat. Aristoteles dixit democratiam omnibus peiorẽ. Gua. Quid hic parmeno & dromo ? iam iudicũ numerus creuit & testium. Dro. Certe om nium pessimam dixissem nõ peiorem: sicut hic ho mo est omnium pessimus non omnibus peior ne se ipso peior esse dicatur: & superlatiuũ ad ea : que sũt eiusdẽ generis cõperat Cõperatiuũ uero ad di uersos. Gua. dign9 es dromo qui tã loqueris ut de stabulo in aliud honestius te transferam ministeri um. Dro. sed quis caballum aut asinũ tuũ curabit. Gua. Quasi desint qui illos curent? Par. En pogiũ tibi dignũ. Gua. Me Hercule q asinum agitet. Par. Mite contumelias. Sũma cum animi iocunditate Non sic loquitur pogi cum uoluptate dicimus ani mi: nõ cum iocunditate. dicimus enim iocundita tis uobis orationis aspectus: quasi amẽitatis: hoc ẽ illud unde nascitur uoluptas. Non cupio diuitem fieri hoc est ualde opulentum. neq; hoc tacebit par meno. Par. Modo dicebat incredulus pro incredu lum: nunc autem diuitem pro diues. an te putas factum supius emẽdasse posteriore? mediusfidius

nõ alio modo: q̃ fecit nuper socius meus goschal chus: qui quoniã a me reprehensus ẽ (fuit enim ad iutor meus in coquendis epulis nuptialibus) q̃ in prandio carnes quasdam parũ elixasset: uesperi cũ assaret galinas: pene cõbuxit: uerumq̃ a me repre hensus respõdit min⁹ & minus si cõmisceant̃ effi cere temperatũ: ut si minus temperatũ aqua uinũ cum meratiore commisceas: fit tale uinũ: quale uti solemus. Quo responso pturbatus ego: fateor: nõ lingua sum usus: sed manibus: totq̃ pugnis homi nem cõtudi ut omne quod sorbilauerat uinum: coegerim euomere. Quod idem si liceret in pogiũ facerem: qui cũ semicrudis semiusta permiscet: que conuiuiis suis apponat: credens se uicium uicio e mendare. Peractis ex more solẽniis pluuiali ueste i dutus est: in de cum pontifex tum Impator equos ascendentes una uersus pontem adriani pfi iscũt. Gua Eodem modo loqutus est. quo quidam: q li brum suũ inscripsit de insigniis & armis: cũ dicere deberet de insignibus: eadem rõne dicuntur isignia & solennia. Vnde sicut insignibus & solennibus di cendum est. uersus quoq̃ põtem negant grãmatici dici posse: sed pontem uersus: illud quoq̃ cõscendẽ tes: ego maluissem dicere equis cõscensis. Supra põ tem aũt cum transiret descẽdens ex equo quamplu res strenuos miles uiros atq̃ adoloscentes militari bus insigniis donauit. En tu quoq̃ pogi dixisti isi gniis p insignibus: sicut sollẽniis p sollẽnibus: ét q̃

plures dixisti p cōplures:ubi enim legisti q̄plures?
Par.istud ego frequenter audiui .Gua. ubi legerit
quæro non ubi audierit:nec de recētibus scriptis
loquor:sed de uetustis.etiam supra pōtem transire
magis ciuium est q̄ hominū.homines enim supra
flumen transeunt:sed p pontem. Et nisi esset men
dositas exēplariorum:non essem molestus leonar
do.bellum Lucanū suma stulticia ceptum nescio
quem finem habebit.Tiranus ille Lucanus qui tā
diu urbem illam oppressit.Gua. Exemplariorum
simile est insigniis & solenniis an putas hec similia
esse illis que Macrobius coligit:quale ē saturnaliū
& saturnaliorum bellum quoque Lucanum p lucē
se posuisti pinde ac si poneres regīum p regiense
Alii enim sunt Lucani a prouincia supra neapolī
posita alii lucenses a Luca:quæ ē supra pisas pp
inopiam exemplariorum ut presto possim discedere
& iterum exēplarium pro exemplarium.presto quo
q3 p cito posuisti:cū significet presens semp q3 posi
tum reperiatur cum uerbo substantiuo:ut presto
sum.Ego dixi sibi ipse aūt semper cogit me ire ad
eum.Gua.Abite parmeno & dromo hinc paulisp
ne cōtra me testimonium phibeatis.Par.quid ita
here?Gua.Quia uos dicam semp ita cōtra loquē
tes.Par.doce nos obsecro .Gua. docebo q alium
quoquū uerberas:aut minus quoquentē cibos re
multo magis esse uerberandum:cū te dico & dro
monem & Pogium dico:qui cibos non coquēdos

quoq̃tis:& quoquendos nõ quoquitis. Par. Istud ego nunq̃ feci. Gua. an hoc non facitis cũ ꝑ ei dicatis sibi & ꝑ se dicatis eum. dicendum enim erat ego dixi ei ipse aũt cogit me semp ire ad se. Par. here miror cur nõ moriamur omnes. Gua. quid ita? par. quia nemo te excepto est: qui non edat circurbitas crudas & pepones coctos. Gua. Quid istud est? Par. non ĩtelligis istud ipsum quod dicitis de cibis quoquendis ac non quoquendis? Nam cum dicimus si tibi fides habenda est: ego dixi sibi pepones quoquimus cum rursus cogit me semper ire ad eum crudas carcubitas edimus. Gua. sile iam ac q̧ audi. Nec miror accolas circũuicinos demus: q̧ circumuicini repiantur. Gua. qui sũt alii accole q̧ circũuicini pene namq; idem sunt accole finitimi incollas opinor dicere uolebas. Dro. Istuc mi here ignorabam. Tribus fere stadiis ex eo loco reni tacẽtis rumor exauditur. At Istud nõ ignoro mi here: in quo ut nunc Pogius ita pleriq; italici errant: cũ apud nos nemo erret. Nos enim dicimus rumorẽ: unde rumigerulus ꝑ uulgi sermone de re aliqua noua uos quoq; ꝑ strepitu & fragore: qualis est reni: qui non longe a patria de montibus cadit: sed iste porcus quonam uocatur nomine. Par. Pogius. Dro. iste inq̃ siue Pogius siue porcus nõ ruminat: cum rumorem mixtum sensum accipiat. Fenestrelle pplures demisse. Gua. An ignoras mi pogi scrip

torem illum uocatum esse fenestellam a fenestra ?
cur tu .r interposuisti? pplures quoq; non dici sed
cōplures iam admonui: et fenestre nō dimitunt :
sed canistella & funes p fenestras: tu aūt significare
uolebas (ut oppinor) illas fuisse solo ꝓpinquas, cō
posita mensa desup aquā natāte. Gua. desup aquā
tu dixisses dromo? Dro. Quid ni mentior aduerbi
um est desuper nō prepositio idem casui nō seruit.
Gua. Dionysi dic aliquid e uirgilio exemplum hu
ius dictiōis desup. Dio. Desuper alcides tellis pmit
desuper aquam flutante. Gua. Itez desuper aquā
Dionisi dic tu aliud simile exemplū. Dro. Tū siluis
scena coruscis desuper horentiq; atrum nemus
iminet umbra. Qui eam pillā capit: potior habet :
isq; itez picit eam ad psonam sibi acceptiorem: cū
illam multi petāt. Gua. psonā p corpore hominis
quale est mittere pillam ad personam ubi legisti ?
tu Dionysi utrum hec dixisses potior & acceptior
an potissimus & acceptissimus ? Dio. Nempe per
superlatiuum quia de cōpluribus sermo est: iisq; eius
dē generis. Dro. Mi here hic adulescens tuus senex
est: ille uero senex adulescens & puer: sed qdm iam
discipulus esse idem discere amplius nō potest. Par.
Minus dediscere Nam nihil admodū didicit an di
dicerit nescio: si didicit pfecto iā dedidicit. Gua.
Sinite respondere adulescentem. Mihi crede abiet
in sudorem. Gua. Est hic qdpiam uicii? Dio. Abiet
p abibit eo enim futurū facit ibi nō iet. Volebam
lucreciū p qndecim diebus. Gua. Quomō tu hoc

dixisses. Dio: ad quidecim dies. Gua: Cur ita? Dio. quia sic diceretur p quidecim diebus: ut p amicis meis qppe ea re indigentibus: at dies non indigēt libro. Nihil enim unq̄ de te noui q̄uis sepius inue stigaui. Gua. quid differunt Dionysi uestigo & in uestigo. Dio. uestigo quasi per uestigia quæro: in uestigo uestigando inuenio ¶ Ipse habitat penes sāctū petrū ego prope cincium. Gua. Tu ne Diony si ita dixisses? Dio Quid ita dixissem penes p pro p:cum presertim abs te audierim penes esse aliqd in arbitrio & quasi in manu esse. Neq; tantum da mna extimanda sunt q̄tum decus & ignominia. Gua. Et hoc ita dixisses Dionysi? Dio. Minime, sed tanti & q̄ti ut te semper audio loquentem. Dio. Nūc taceo cum audio a puero senem doceri. Par. Caballe & asine negabas modo hūc posse discere: nunc cōtra doceri ais. Dio. docetur quidem Pogi us: sed non discit. an putas omnia: que magr̄ do cet: audientes discere? Par. Me uincis. Itaq; intellige me non dormire: aut te uerbis pascere & mane po licitatione ut ceteri. Par. hic ego pro Dionysio re spondere debeo hoc tale uicium est quale superi⁹ nominatiu⁹ p accusatiuo. Itaq; hunc nominatiuū accusabo. hec pogi hec cur sic barbar̄ loqueris ut tibi ppe barbarum euellam? Gua. Caue uellas uer bero habet ortū egregium in quo est fons irrigu us. Gua ha Pogi fontem irriguum dicis quid ap pellares ortū tu Dionysi qd diceres. Dio. Ego or

tum dicerē irriguū:qđ irrigaretur afōte.uerū apud uirgiliū legerī irriguū fontē in quarto georgicorū Irriguūq; bibāt uiolaria fontē. Gua.hoc est qđ parum cautos falit:q̄ putāt idem sibi licere qđ Poetis dicit enim idē Virgilius Sedeř carine omnes inocue:hoc ē qđ fracte nō sunt itaq; sicut hic posuit actiuū p̄ passiuo nam inocuus ē:qui nō nocet:qđ nūc positū ē:q̄ nauibus a terra nocitū nō est:ita hic passiuum p̄ actiuo. Est enī irriguū qđ irrigat. Sed qa in culpanda auaricia sacerdotū:ii potissime apti uidentur:quos illi dignificāt Certifices me iterū siq libri petrarce sūt uenales inter istos colutii. Gua. tu ne diceres dignificāt Dionysi Dio. Ego ne potissime qde dicerē sed potissimū: & dignos faciūt:siue p̄ dignis habent:& cerciorē me facias. Sed hic p̄sto scribit : & ego ad uos presto ueniam .Gua. Quid hoc sic diceres Dionysi .Dio . Imo & is celeriter scribit & ego ad uos p̄pere ueniam. Nam quo ad āiū ita excessit e uita:ut q sponte abeunt nō qui sponte eitiunť. Gua. Illud quo ad āiū:tu quomodo diceres Dionysi? Dio. Quātū ad aīum pertinet:nam p̄ quo quātū nō audiui. Credo nemo p̄pe diē ualere:& rē cōfecturū ut spero. Gua hiccie aīadeuertis aliquid Dionysi? Dio. qđ frustra geminať me. Gua. Nūqd aliud? Dio. q̄ ualiturū ē ut cōfecturū. Gua. Recte sentis. Extimo libros Antonii nisi qd ille secus statuit uenūiri deber. Gua. quid hic aīaduertis Dionysi. Dio. Nēpe qđ uenūirī nō iri dicit Gua. Cur ita . Dio. Quia nec uapu

latũ iri dicim⁹ sed ire Gua. Quamobrem. Dio. q̃a in ceteris que ambigua sũt q̄ actiue & passiue acci pi possunt ad distinguendũ sensum accomodam⁹ infinitum hoc uel actiuũ uel passiuũ ut uideo te a matum doctũ lectum auditum ire uel iri talia enĩ supina ãbigue siue ãcipitis significationis sunt: At uenũ uapulatũ & siqua sũt talia non sunt ãcipitis; sed sẽper passiue significacionis Ideo nõ potest ad di utrũq₃ sed alterius ifinitũ hoc est ire non iri nec duo passiua copulanť. Gua. nõ quid aliud aĩaduer tis. Dio. supuacaneũ etiam illud debere sic. n. isti lo qui possent dromo & Parmeno dominus iubet q̄ debeam ire ad forũ/Sacullũ accipi in quo membra ne erãt una cũ finiculo que iam maiori ex p̃te ami cis dedi. Par. Tu nos reprehendis Dionysi qui ma g̃ri aut certe reprehensores huius uiri sumus mi here hoc contrarium illi uicium est quod Pogius superius admissit Nam ut ibi dixit hoc fasciculum quod hic fasciculus ita hic e contrario hic fini culus pro hoc finiculum hoc profecto est uicium uerberibus plagisq₃ dignum non illud quod in nobis iste reprehendit. Guarinus non quid hic aliud uides. Par. Ego non aliud. Guarinus quid tu Dionysi⁹. Dio. opinor dicendum feniculũ nõ finiculũ. Guarinus Recte sẽtis/Nicola noster cum ẽ lõgus natura tũ rebus suis uacãdũ fu it. Gua. q̃d hic uos uitii uidetis. dio. dic tu parme

no qui uindicas tibi facultatem Pogiũ reprehẽdẽ di. Par. dic tu dromo. Dro. Audiamꝰ Dionysiũ for te qđ dicit nihil ẽ. Dio. ubi sunt hec cũ & tum ubi est semp idem suppositum nũc nõ potest illud ni cola suppositũ esse illius uacãdum fuit cum dicen dum sit Nicolæ uacandum fuit . Dro. istud quod ais Dionysi nec ego curo nec aliquid est nisi secus herus sentit. Gua. Ego cum Dionysio sentio ea re ipsum iterrogaui uerum i hoc malo te interrogare dromo quod sequitur. Sis cõtentus li bruncula castratelli. Gua. Qualis hic sermo est ti bi uidetur. Dro. de castratello loqueris. Gua. & de isto & de alio. Dro. Mallem te iterrogare parmeno nem carnem castratenam emere solet & quoquere sic enim suetetum uos apellatis italici an hoc est ꝙ me interrogas ꝙ castrasuetum tũ dixit Pogius ꝓ ueruece uere est ueruex qui pro ueruecullo dixit castratellum. Gua. nõ qd est aliud. Dro. Librũcula nõ placet mihi & nescio quare potius nam ego di cerẽ castricula q̃ libruncula sicut enim nõ dicimꝰ libRunculus ita nec librũcula dici debet. Gua. quo modo ergo ꝓ librũcullo dicis librum paruũ. Dro. certe libellum. Gua. sic nunc de parua libra dicas q̃ male librunculam dici sentis. Dro. ha ha intelligo libella dicendum sicut de labrũ labellũ: dii tibi Po gi de istis tuis ueruecinis siue castratinis labellis ac libris non unã libellam: sed duas libras carnis aufe rãt: & linguã õndas: q̃ tã barbare loquitur. Te aũt nõ potui cõuiuari quia domus erat inepta. Gua.

Quid ē Dinoysii uicii. Dio. Quia conuiuari depo nens est nō inuitare alium in cōuiuium: sed in con uiuio esse. Emas mihi lecticam uel nouam uel uete rem: nam in domo sum quasi forensis. Gua. Quid hoc est uicii lectica. qui ē paruulus lectus: p fulcris accipit que sunt tabule compacte sup quas lectus pōitur: Item forēsem p extraneo & peregrino: sed ita semp pmeno loquitur ideo uicium hoc nō u d runt. Verum ii motus parantur: & unūquēq; tede at conditio fortunæ suæ: At ego uicium fortasse isti uidebūt. Par. ego uideo peccauit quia. Dro. & ego uideo mitte me potius parmeno dicere. Par. imo me tu potius: qui prior cæpi Dro. nō d̄buisti incipere expectare alterum fuerat modestius. Par: cur ergo tu me nō expectas? Dro. quia tu me pri⁹ nō expectaras Gua. Quid tēpus teritis qd alter dixerit id utrunq; dixisse existimabo. tu dromo cō cede quoquo: pniciosa res est quoquū habere ini micū: saluberimū uero atq; dulcissimū habere ami cū. Dro. Recte admōes here. dic mihi pmeno. Par. Quid nisi ueruex atq; castrat⁹ dicerē isto modo? qd uult mi dromo āte se uerbū tedet. Dro. Accti ū. Par. nūqd habet? Dro. noiatiuū. Par. qd post se Dro. genitiuū. Par. nūqd hab&. Dro. acctiū. Par: ergo ābo hominē accusemus. Dro. imo uerberm⁹ hem dormit. Par. pol dormit: & ut opinor usq; dormiuit. Gua. excitare hominē par. euigila pogi. dro. dormit aptis oculis: surge Pogi surge. Po. qd me pcutitis qd me excitatis? Dro. qa apertis oculis

dormis ut lepus, Pog. semp sic dormio. Dro. Ita ne cum dormis oculos habes aptos: cũ qs tecum loqtur aures habes clausas? Pog. qs mecũ loqt? Dro. Guarinus. Pog. ubi is ẽ? Dro. en tibi. Pog. Guarine. Gua. imo tu hinc aberas Pogi. Pog. Edepol nihil (si quid dixisti) audiui. Guarinus at unum audi quod restat. Si uolumẽ decadaꝶ tibi placet: ubi repisti decadaꝶ. po. dicit sicut cicadaꝶ. Gua. nõ decada dicit sicut cicada sed decas. Pog. istud tuũ græcũ est: hoc meũ latinũ: sed fac istos abire si uis ut de ceteris respondeã. Gua. Iam nihil ẽ qđ amplius notarit Laurẽtius. Pog. notet si uolet: sũmat alios quoscũqꝫ e meis libros. Gua. placet. La fiat expecta reliqua.

Explicit Inuectiua Laurẽtii Valẽsis in Pogiũ.

Index operis.

FINIS

Impreſſit m'ra Lucas hunc arte libellum
Qui Legis artificis approbes igenium.

.MCCCCLXXXI. DIE 4 MENSIS
OCTOBRIS. VENETIIS.

L. VALLAE
OPUSCULA

VENETIAE
1481